

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА БЯЛА

2021 – 2028 Г.

СЪДЪРЖАНИЕ

I. ВЪВЕДЕНИЕ.....	9
II. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ОБЩИНА БЯЛА. ПРИРОДНО-ГЕОГРАФСКИ ХАРАКТЕРИСТИКИ. АДМИНИСТРАТИВЕН ЦЕНТЪР	10
1. ГЕОГРАФСКО МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	10
2. РЕЛЕФ.....	13
3. КЛИМАТ.....	14
4. ВОДИ И ВОДНИ РЕСУРСИ.....	14
5. ПОЧВИ	15
6. ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ	16
7. НАСЕЛЕНИЕ И НАСЕЛЕНИ МЕСТА	16
III. СЪСТОЯНИЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА	17
1. КЛИМАТ И КЛИМАТИЧНИ ИЗМЕНЕНИЯ.....	17
1.1. КЛИМАТ.....	17
1.2. КЛИМАТИЧНИ ИЗМЕНЕНИЯ В БЪЛГАРИЯ.....	22
2. АТМОСФЕРЕН ВЪЗДУХ	24
2.1. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ. ЗАДЪЛЖЕНИЯ И ПРАВОМОЩΙΑ НА ОБЩИНИТЕ В СЕКТОРА	24
2.2. КАЧЕСТВО НА АТМОСФЕРНИЯ ВЪЗДУХ	27
3. ВОДИ	31
3.1. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ. ЗАДЪЛЖЕНИЯ И ПРАВОМОЩΙΑ НА ОБЩИНИТЕ В СЕКТОРА	31
3.2. СЪСТОЯНИЕ НА ПОВЪРХНОСТНИ ВОДИ	33
3.3. СЪСТОЯНИЕ НА ПОДЗЕМНИ ВОДИ.....	35
3.4. ЗОНИ ЗА ЗАЩИТА НА ВОДИТЕ, СЪГЛАСНО ЧЛ. 119А, АЛ. 1 ОТ ЗВ	39
3.5. ВОДОСНАБДИТЕЛНА МРЕЖА	41
3.6. ПРЕЧИСТВАТЕЛНИ СТАНЦИИ ЗА ПИТЕЙНИ ВОДИ (ПСПВ).....	42
3.7. КАНАЛИЗАЦИОННА МРЕЖА.....	43
3.9. ТЕРИТОРИИ СЪС ЗНАЧИТЕЛЕН ПОТЕНЦИАЛЕН РИСК ОТ НАВОДНЕНИЯ (РЗПРН)	45
3.10. ИДЕНТИФИЦИРАНИ ИЗТОЧНИЦИ НА ЗАМЪРСЯВАНЕ	46
4. ПОЧВИ	48
4.1. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ. ЗАДЪЛЖЕНИЯ И ПРАВОМОЩΙΑ НА ОБЩИНИТЕ В СЕКТОРА	48
4.2. ПОЧВЕНА ПОКРИВКА И РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ПОЧВЕНИ РЕСУРСИ.....	49
4.3. СЪСТОЯНИЕ НА ПОЧВИТЕ – ЗАМЪРСЯВАНЕ С НЕФТОПРОДУТИ, ЗАСОЛЯВАНЕ, ВКИСЛЯВАНЕ, ЗАПЕЧАТВАНЕ.....	51
4.4. СВЛАЧИЩА И НАРУШЕНИ ТЕРЕНИ.....	55
5. ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ И ЗОНИ, ГОРИ И БИОРАЗНООБРАЗИЕ	56
5.3. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ. ЗАДЪЛЖЕНИЯ И ПРАВОМОЩΙΑ НА ОБЩИНИТЕ В СЕКТОРА	56
5.4. НАЦИОНАЛНА ЕКОЛОГИЧНА МРЕЖА (НЕМ)	58
5.5. ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ	59

5.6.	ЗАЩИТЕНИ ЗОНИ.....	60
5.7.	ВЕКОВНИ ДЪРВЕТА.....	67
5.8.	ГОРИ И ГОРСКО СТОПАНСТВО	68
5.7.	БИОЛОГИЧНО РАЗНООБРАЗИЕ	69
6.	ЗЕЛЕНА СИСТЕМА	72
6.1.	АСПЕКТИ И БЕЛЕЗИ НА ЗЕЛЕНАТА СИСТЕМА В ОБЩИНА БЯЛА	72
7.	ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ, ИЗПОЛЗВАНЕ	73
8.	ЛАНДШАФТ	77
9.	ОТПАДЪЦИ	80
9.1.	КЛЮЧОВИ РАЗПОРЕДБИ НА ЗУО. ЗАДЪЛЖЕНИЯ НА ОРГАНИТЕ НА МЕСТНАТА АДМИНИСТРАЦИЯ ПО РЕДА НА ЗУО	80
9.2.	ДАННИ ЗА ОТПАДЪЦИТЕ, ГЕНЕРИРАНИ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНАТА.....	84
9.3.	СЪБИРАНЕ И ТРАНСПОРТИРАНЕ НА ОТПАДЪЦИ В Т.Ч. РАЗДЕЛНО СЪБИРАНЕ	88
9.4.	ИНСТАЛАЦИИ ЗА ТРЕТИРАНЕ НА БИТОВИ ОТПАДЪЦИ.....	90
9.5.	СТАРИ ЗАМЪРСЯВАНИЯ С ОТПАДЪЦИ.....	91
9.6.	ФИНАНСИРАНЕ НА ДЕЙНОСТИ ПО УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ	92
10.	АКУСТИЧНА СРЕДА (ШУМОВО ЗАМЪРСЯВАНЕ)	95
10.1.	ВЪЗДЕЙСТВИЕ НА ШУМА ВЪРХУ ЧОВЕКА	95
10.2.	ПОКАЗАТЕЛИ НА ШУМ И ГРАНИЧНИ СТОЙНОСТИ.....	96
10.3.	ОСНОВНИ ИЗТОЧНИЦИ НА ШУМ, СВЪРЗАНИ С ПРЕВИШАВАНЕ НА ГРАНИЧНИТЕ СТОЙНОСТИ НА ДАДЕН ПОКАЗАТЕЛ ЗА ШУМ.....	97
10.4.	АНАЛИЗ НА ПРИЧИНИТЕ ЗА ПОВИШЕНИЕ НА НИВОТО НА АКУСТИЧНО НАТОВАРВАНЕ НА СРЕДАТА	98
11.	РАДИАЦИОННА ОБСТАНОВКА, ЙОНИЗИРАЩИ И НЕЙОНИЗИРАЩИ ЛЪЧЕНИЯ.....	99
11.1.	ИЗТОЧНИЦИ НА ЙОНИЗИРАЩИ ЛЪЧЕНИЯ	99
11.2.	ИЗТОЧНИЦИ НА НЕЙОНИЗИРАЩИ ЛЪЧЕНИЯ	100
11.3.	РАДИОЛОГИЧЕН МОНИТОРИНГ	101
11.4.	ИЗТОЧНИЦИ НА ЙОНИЗИРАЩИ ЛЪЧЕНИЯ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА БЯЛА.....	102
12.	СОЦИАЛНА СРЕДА.....	103
1.	ДЕМОГРАФСКА ХАРАКТЕРИСТИКА.....	103
1.1.	БРОЙ НА НАСЕЛЕНИЕТО	103
1.2.	ВЪЗРАСТОВА СТРУКТУРА	104
1.3.	РАЖДАЕМОСТ И СМЪРТНОСТ	105
1.4.	МЕХАНИЧНО ДВИЖЕНИЕ НА НАСЕЛЕНИЕТО.....	106
1.5.	ЗАБОЛЕВАЕМОСТ И БОЛЕСТИ.....	107
2.	ИКОНОМИЧЕСКА АКТИВНОСТ	108
13.	УПРАВЛЕНЧЕСКИ ФАКТОРИ	110
1.	АДМИНИСТРАТИВНА СТРУКТУРА НА ОБЩИНА БЯЛА.....	110

2.	НОРМАТИВНА УРЕДБА.....	111
3.	СЪТРУДНИЧЕСТВО С ДРУГИ ОБЩИНИ И ОРГАНИЗАЦИИ.....	112
3.1.	РЕГИОНАЛНО СДРУЖЕНИЕ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ БЯЛА/БОРОВО.....	112
3.2.	ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ С ДЪРЖАВНИ И ТЕХНИТЕ РЕГИОНАЛНИ СДРУЖЕНИЕ	114
4.	ПРЕДЛАГАНИ ДЕЙНОСТИ И УСЛУГИ ОТ ОБЩИНА БЯЛА	114
4.1.	ДЕЙНОСТИ И УСЛУГИ В ОБЛАСТТА НА УПРАВЛЕНИЕТО НА ОТПАДЪЦИТЕ	115
4.2.	ДЕЙНОСТИ И УСЛУГИ ПО ОЗЕЛЕНЯВАНЕ	115
4.3.	ДЕЙНОСТИ И УСЛУГИ ПО ВОДОСНАБДЯВАНЕ, КАНАЛИЗАЦИЯ И ПРЕЧИСТВАНЕ НА ВОДИ	115
4.4.	ДЕЙНОСТИ ПО ОСИГУРЯВАНЕ КАЧЕСТВОТО НА ВЪЗДУХА	116
4.5.	ИЗДАВАНЕ НА ПОЗВОЛИТЕЛНО ЗА ПОЛЗВАНЕ НА ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ	117
5.	БЮДЖЕТ И РАЗХОДИ НА ОБЩИНАТА, СВЪРЗАНИ С ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА.....	117
5.1.	БЮДЖЕТ НА ОБЩИНАТА.....	117
6.	ИНФОРМАЦИОННА ОБЕЗПЕЧЕНОСТ ПО ВЪПРОСИТЕ СВЪРЗАНИ С ОКОЛНАТА СРЕДА.....	120
7.	АНАЛИЗ НА СИЛНИ И СЛАБИ СТРАНИ, ВЪЗМОЖНОСТИ И ЗАПЛАХИ (SWOT АНАЛИЗ).....	121
8.	ВИЗИЯ НА ОБЩИНАТА	128
9.	ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА.....	129
10.	ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ	130
11.	АКТУАЛИЗАЦИЯ ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА	142
1.	МОНИТОРИНГ, КОНТРОЛ, ОЦЕНКА И АКТУАЛИЗАЦИЯ НА ОБЩИНСКАТА ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА.....	142
2.	КОНТРОЛ ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА	142
3.	АКТУАЛИЗАЦИЯ НА ПРОГРАМАТА И ДОПЪЛВАНЕ	143
12.	СПИСЪК НА ПУБЛИКАЦИИТЕ, ДОКУМЕНТИТЕ, ПРОУЧВАНИЯТА, ИЗПОЛЗВАНИ ЗА ИЗРАБОТКА НА ПРОГРАМАТА	144

СПИСЪК НА ТАБЛИЦИТЕ

Таблица 1 Основни данни за общините от област Русе 2021 г.....	12
Таблица 2 Населени места в община Бяла	16
Таблица 3 Месечна и годишна абсолютна температура на въздуха в ст. Бяла и ст. Русе	19
Таблица 4 Месечна абсолютна максимална температура на въздуха с различна обезпеченост (%), ст. Русе.....	20
Таблица 5 Средна месечна и годишна относителна влажност (%).....	20
Таблица 6 Средна месечна и годишна скорост на вятъра (m/sec).....	21
Таблица 7 Честота на вятъра по скорости в градации (%), ст. Бяла	22
Таблица 8 Газифицирани сгради – общинска собственост (община Бяла).....	30
Таблица 9 Повърхностни водни тела категория "река" на територията на община Бяла.....	34
Таблица 10 Химично и екологично състояние/ потенциал на повърхностни водни тела на територията на община Бяла.....	35
Таблица 11 Подземни водни тела на територията на община Бяла	36
Таблица 12 Количествено и химично състояние на ПВТ на територията на община Бяла	39
Таблица 13 Водни ресурси, допустими за водочерпене от ПВТ	39
Таблица 14 Райони със значителен потенциален риск от наводнения (РЗПРН).....	45
Таблица 15 Разпределение на земеделските площи на територията на община Бяла	54
Таблица 16 Категории земеделска земя в община Бяла	54
Таблица 17 Регистрирани свлачища на територията на община Бяла към 2021 г.	56
Таблица 18 Защитени зони на територията на община Бяла	67
Таблица 19 Вековни дървета на територията на община Бяла	67
Таблица 20 Райони/зони с организирано сметосъбиране и сметоизвозване в община Бяла	84
Таблица 21 Количества битови отпадъци в община Бяла за периода 2015 - 2020 г. (т/год)	85
Таблица 22 Предадени сепарирани отпадъци за 2020 г. (тона)	86
Таблица 23 Процентно разпределение по фракции, спрямо общото тегло на рециклируемите отпадъци 2020 г. (%)	86
Таблица 24 Съдове и честотата на извозване в община Бяла	89
Таблица 25 Технически характеристики на използваните транспортни средства за събиране на отпадъци в община Бяла.....	89
Таблица 26 Площадки за отпадъци от хартия и картон, пластмаса и метали	91
Таблица 27 Гранични стойности на нивата на шум в различни територии и устройствени зони в урбанизираните територии и извън тях	97
Таблица 28 Данни за броя на населението на община Бяла към 31.12.2020 г.....	103
Таблица 29 Население на област Русе и община Бяла по данни на НСИ към 31.12.2020 г.	104
Таблица 30 Население във, под и над трудоспособна възраст в община Бяла към 31.12.2020 г.....	104
Таблица 31 Основни демографски показатели за община Бяла	105
Таблица 32 Механично движение на населението в община Бяла	107
Таблица 33 Анализ на силни и слаби страни, възможности и заплахи в община Бяла.....	123

СПИСЪК НА ФИГУРИТЕ

Фигура 1 Карта на област Русе	11
Фигура 2 Географско местоположение - община Бяла.....	13
Фигура 3 Климатично райониране в България	18
Фигура 4 Месечна и абсолютна температура на въздуха за ст. Бяла и ст. Русе.....	19
Фигура 5 Средна месечна и годишна температура на въздуха (%).....	21
Фигура 6 Средна месечна и годишна скорост на вятъра m/sec	22
Фигура 7 Средна годишна температура през 1961 -1990 г. (А); Песимистичен климатичен сценарии за средна годишна температура за 2080 (Б).....	24
Фигура 8 Средна годишна сума на валежите за периода 1961 – 1990 г. (А); Очаквана сума към 2080 г., съгласно песимистичния сценарии	24
Фигура 9 Райони за оценка и управление на КАВ	28
Фигура 11 Разпределение на площите засегнати от свлачищни процеси в България, ха	55
Фигура 12 Население по пол в община Бяла.....	105

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

АИС	Автоматична измервателна станция
АПИ	Агенция пътна инфраструктура
БАБХ	Българска агенция по безопасност на храните
БЕК	Биологични елементи за качество
БДДР	Басейнова дирекция Дунавски район
БФК	Битово – фекални води
ВиК	Водоснабдяване и канализация
ВТ	Водно тяло
ЗБР	Закон за биологично разнообразие
ЗЗТ	Закон за защитени територии
ЗМ	Защитена местност
ЗМДТ	Закон за местни данъци и такси
ЗМСМА	Закон за местно самоуправление и местна администрация
ЗООС	Закон за опазване на околната среда
ЗП	Закон за почвите
ЗУО	Закон за управление на отпадъците
ЗЧАВ	Закон за чистотата на атмосферния въздух
ИАОС	Изпълнителна агенция по околна среда
КАВ	Качество на атмосферния въздух
КЕВР	Комисия за енергийно и водно регулиране
МАС	Мобилна автоматична станция
МЗ	Министерство на здравеопазването
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МПС	Моторни превозни средства
НАСККАВ	Национална автоматизирана система за контрол качество на атмосферния въздух
НЕМ	Национална екологична мрежа
ОПООС	Общинска програма за опазване на околната среда
ПВТ	Подземни водни тела
ПКАВ	Програми за качество на атмосферния въздух
ПОВ	Произходствени отпадъчни води
ПРЗ	Препарати за растителна защита
ПСОВ	Пречиствателна станция за отпадъчни води
ПСПВ	Пречиствателни станции за питейни води
ПУДООС	Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда
ПУО	Програма за управление на отпадъците
ПУРБ	План за управление на речните басейни
ПУРН	План за управление на риска от наводнения
РЗИ	Регионална здравна инспекция
РЗПРН	Райони със значителен потенциален риск от наводнения
РИОСВ	Регионална инспекция по околна среда и водите
РОУКАВ	Райони за оценка и управление качеството на атмосферния въздух
РСУО	Регионално сдружение за управление на отпадъците
СКОС	Стандарти за качество на околната среда
СМВТ	Силно модифицирани водни тела
СНМП	Стандартен набор от метеорологични параметри
СОЗ	Санитарно-охранителни зони

ФПЧ
ХВП

Фини прахови частици
Хранително-вкусова промишленост

УВОД

Опазването на околната среда е сред най-важните приоритети на съвременното общество. За опазване на природните богатства на страната и осигуряване на здравословна околна среда за живот, труд и отдих на населението е необходимо да се провежда целенасочена и комплексна екологична политика на държавата. Нейните задължителни елементи са изграждането и усъвършенстването на законодателството и нормативната уредба и наличието на институции, осигуряващи постоянен контрол и оценка на състоянието на околната среда, вземане на управленчески решения и тяхната реализация.

Законовите разпоредби в сферата на опазването на околната среда имат многопосочен характер, поради което те са практически ефективни само когато са подкрепени с конкретни форми на реализация. Една от тези конкретни форми е изготвянето на програма за опазване на околната среда приложима на местно ниво, като се интегрират икономическите и социалните цели при планиране на дейностите в тази област.

За начало в създаването на Общинските програми за опазване на околната среда (ОПООС) се счита Първата конференция на министрите по околна среда през 1991 г., на която е взето общо решение да се създаде Обща програма за опазване на околната среда за страните в Европа, която да послужи като рамка за по-добра координация на усилията за възстановяване и опазване на околната среда на национално и международно ниво.

Концепцията за устойчиво развитие, приета от ООН за околна среда и развитие, в Рио де Жанейро през 1992 г., формулира новите принципи за организиране на дейностите в обществото. Приетият план за действие на ООН „Дневен ред 21“, отрежда много важна роля на местните власти в процеса на вземане на решения за околната среда – те са най-близо до хората, най-близо до проблемите и в много случаи най-близо до решенията.

Определенията дадени в справочната литература описват програмата, като изложение на основните цели и задачи на дадена организация в определена област. В много случаи понятието „програма“ се отъждествява с план за работа, план за действие. В този смисъл общинските програми за опазване на околната среда, би могло да се дефинират, като целенасочено планиране на дейностите в областта на околната среда за определен период от време и следва да се считат като инструмент за постигане на подобрения в областта на околната среда.

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Общинската програма за опазване на околната среда (ОПООС) на Община Бяла е разработена на основание чл. 79, ал. 1 и ал. 2 от Закона за опазване на околната среда (ЗООС), както следва:

- (1) *Кметовете на общините разработват програми за опазване на околната среда за съответната община в съответствия с указания на министъра на околната среда и водите;*
- (2) *Програмите по ал. 1 обхващат период на изпълнение не по-малък от 3 години.*

Програмата се разработва за периода 2021 - 2028 г., обхващайки всички дейности, които произтичат като задължение на общините по опазване на околната среда. Основните

задачи, които се поставят с Програмата са свързани с настоящи проблеми, по опазването на околната среда в община Бяла, бъдещи мероприятия за намаляване на вредните последици от човешката дейност, както и изготвяне на план за действие, съдържащ схеми за организация на изпълнение, източници на финансиране и др., което следва да доведе до дългосрочно планиране.

Принципното право за приемане на стратегии, прогнози, програми и планове по въпроси от местно значение, включително по опазване на околната среда, е дадено на Общинските съвети с чл. 21, т.12 от Закона за местното самоуправление и местната администрация (ЗМСМА). Програмата е периодичен и отворен документ, който може да бъде допълван съобразно настъпилите промени в приоритетите на общината, в националното законодателство или други фактори.

Програмата е изготвена с цел да се открият приоритетите на общината в областта на околната среда в т.ч. за да се набележат ефективни мерки за решаване на съществуващите екологични проблеми, да се насърчи прехода към кръговата икономика, да се подобри използването на природните ресурси на територията на общината, да се аргументират проектите, които ще бъдат предложени за финансиране от фондовете на Европейския съюз (ЕС).

II. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ОБЩИНА БЯЛА. ПРИРОДНО-ГЕОГРАФСКИ ХАРАКТЕРИСТИКИ. АДМИНИСТРАТИВЕН ЦЕНТЪР

1. Географско местоположение

Община Бяла се намира в Северна България и е разположена в най-южната част на област Русе по долното течение на река Янтра. От географска гледна точка Бяла заема особено стратегическо място. Тя е важен комуникационен и транспортен център на границата на три области – Русе, Търговище и Велико Търново.

Районът на област Русе граничи с Румъния, като четири от петте области попадат в обхвата на Дунавския трансграничен регион – Силистра, Разград, Русе и Велико Търново. Той е важен транспортен кръстопът – пресичане на два от основните Паневропейски транспортни коридори – ТК № 7 (река Дунав) и ТК № 9.

Фигура 1 Карта на област Русе

Община Бяла е една от средните по територия общини в областта. Територията ѝ е 352.2 км² и е четвърта по големина на територия община в Русенска област.

Административно-териториалната структура на община Бяла граничи с област Велико Търново и област Търговище. Съседни общини са: Ценово, Борово, Две могили, Попово, Стражица и Полски Тръмбеш.

Граничното положение на общината се оценява като благоприятно от гледна точка на възможностите за нейното развитие. Те в много голяма степен ще зависят от възможностите за интегриране на община Бяла със съседните области и общини и създаване на предпоставки за общо използване на ресурси и потенциали за развитие.

Постоянното население към 31.12.2020 г. наброява 11 553 души, което е 5.45% от населението на областта. Демографските процеси в общината през последните години се развиват в неблагоприятна посока, със значително влошаване на демографско възпроизводство и респективно поетапно намаляване броя на населението. Този процес продължава да се задълбочава с всяка изминала година, което е характерно за почти всички общини на територията на Република България.

Град Бяла е почти равно отдалечен от областните центрове Русе (55 км) и Велико Търново (58 км) и общинските Свищов (48 км) и Попово (53 км), което го обособява като пресечна точка на транспортните връзки между тях. Тези транспортни връзки са благоприятен фактор за развитие на общината в средносрочно бъдеще.

Таблица 1 Основни данни за общините от област Русе 2021 г.

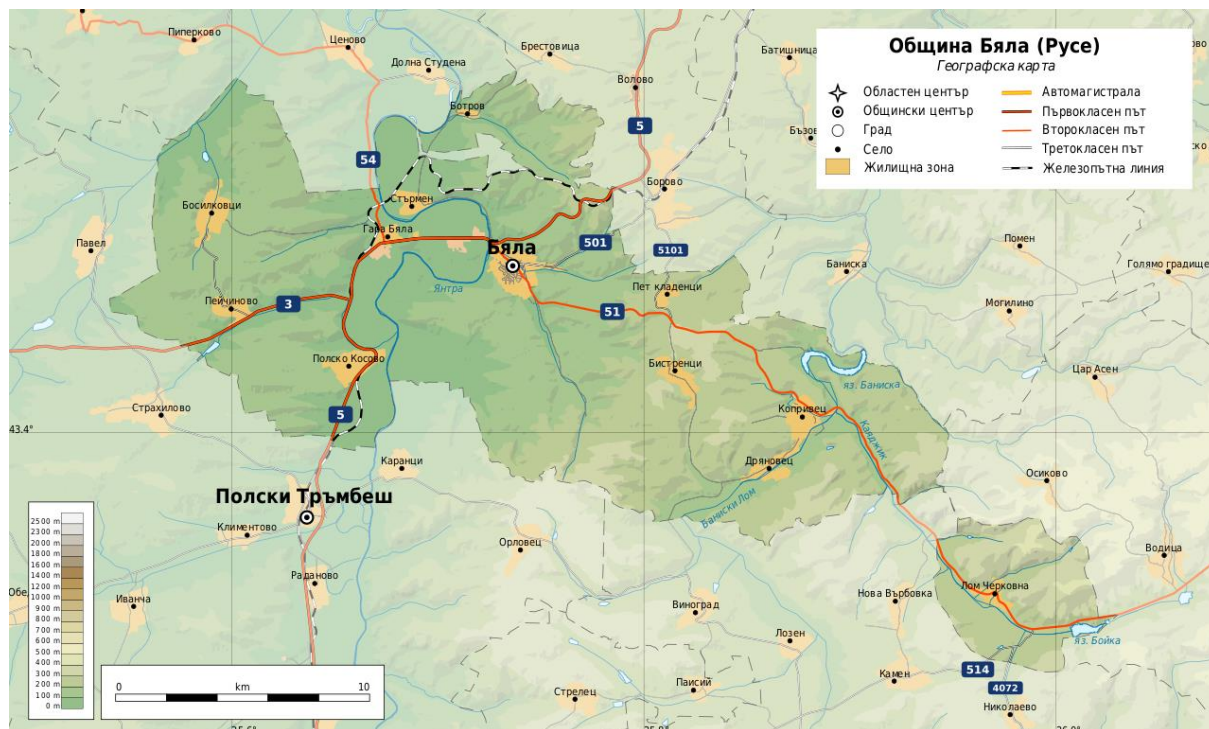
Район, област, община	Територия – кв. км.	Население към 31.12.2021 г. – (брой)	Гъстота за 2021 г. – (души на кв.км)	Населени места 2020г. (брой)	Градове 2020 г. (брой)
България	111001.9	6 916 548	62,3	5257	257
Област Русе	2803.4	212729	75,89	83	9
Община Бяла	352.2	11553	32,82	11	1
Община Борово	252.2	4992	19,79	7	1
Община Ветово	448.7	11106	24,7	7	3
Община Две могили	342.2	7855	22,95	12	1
Община Иваново	425.3	8633	20,3	13	-
Община Русе	469.2	153833	327,86	13	2
Община Сливо поле	255.0	10017	39,28	11	1
Община Ценово	258.2	4740	18,37	9	-

Източник: НСИ

Община Бяла обхваща 11 населени места, 1 град и 10 села. В структурата ѝ главно място заема общинският център (град Бяла), който изпълнява функции на икономически, транспортен и обслужващ център. Тази роля на общинския център в миналото и сега, е формирала територия, в която неговото влияние и връзки с населените места, се проявяват доста силно. Тези връзки са най-силни в границите на общината и постепенно намаляват в границите на областта. Принос за това има и транспортно-комуникационната система в тази част на страната, която улеснява достъпа до селището и обслужването на населението.

Голяма част от населените места в общината са 5-та, 7-ма и 8-ма категория, съгласно Методиката за категоризация на административно-териториалните единици. Едно населено място – общинският и административен център е категория „3“, две са „5“-та категория, седем са „7“-ма категория и едно населено място е с категория „8“ . Административния център на общината е с най-висока категория – „3“, спрямо критериите, които се взимат в предвид: демографски, урбанизационни, инфраструктурни, селищно-административни и културни функции.

Фигура 2 Географско местоположение - община Бяла

2. Релеф

Община Бяла се намира на границата между източната част на Средната Дунавска равнина и западната част на Източната Дунавска равнина. Релефа на територията на общината се характеризира като разнообразен, като на запад е равнинен с широки, заоблени, ниски хълмове и платовидни участъци, което придава на терена ниско хълмист характер.

По протежение на река Янтра от двете страни се редуват ниски и високи брегове, а покрай Беленска река има ниски заравнени тераси. По-голяма част от хълмовете са заоблени, терасирани и залесени.

Надморската височина на гр. Бяла е 35 м, северно от с. Босилковци е 30 м, а на хълмовете източно от с. Дряновец – 376 м. В крайните югоизточни райони на общината се намират най-западните разклонения на Поповските височини, където е разположена и най-високата точка в общината и в цялата Русенска област - 430.4 м. Най-ниската точка е 28 м н.в., разположена в коритото на р. Янтра, западно от с. Богров.

Речната долина на р. Янтра има много живописни меандри. Почвата в речната долина е плодородна, предимно черноземна и наносни почви. Подпочвените води са високи и често се наводняват ливадите. Голяма част от общината е с наклонени терени, но като цяло релефът е благоприятен за развитие на селскостопанските култури. Характеристиката на релефа позволява и безпроблемното развитие на техническата инфраструктура (система на сгради, съоръжения и линейни инженерни мрежи на транспорта, водоснабдяването и канализацията, газоснабдяването и електроснабдяването).

3. Климат

Територията на община Бяла попада в умерено-континенталната климатична област, която представлява продължение на Средноевропейската умереноконтинентална климатична зона (по Л. Събев, Св. Станев, Климатични райони на България и техният климат).

Значително влияние върху климата оказва близостта на река Дунав, като сравнително по-слабо може да се определи влиянието на студените арктични въздушни маси, идващи от север и на тропични въздушни маси от юг.

Географската ширина и надморската височина, на която е разположен района, осигурява значителна амплитуда на слънчевата радиация, която определя двата отличаващи се в топлинно отношение сезона – зима и лято. Наблюдават се сравнително студени зими и горещи лета без рязко изразена температурна амплитуда. Най-студен е м. януари със средна температура до -2°C , а най-топъл – м. юли със средномесечна температура $23,3^{\circ}\text{C}$. Средната годишна температура е $11,6^{\circ}\text{C}$, а годишната амплитуда е 28°C , средната минимална температура е $5,4^{\circ}\text{C}$, а средната максимална $17,3^{\circ}\text{C}$.

Валежите са ниски, разпределени неравномерно сезонно и териториално. Средногодишната сума на валежите е 50 мм/м^2 . Най-високи стойности са отбелязани през м. юни – 88 мм/м^2 , а най-ниски – през м. февруари – 30 мм/м^2 . Валежите имат предимно циклонен характер. Градушките са рядко явление. Слана се образува към първото десетдневие на м. октомври и най-късно до първото десетдневие на м. май. Първите снеговалежи се наблюдават през м. ноември, а последните – през м. април. Средната годишна относителна влажност на въздуха е 75% като с най-ниска средна месечна относителна влажност се отличава м. август (64%), а с най-висока м. януари и декември – 87%.

Преобладаващите ветрове са североизточните и югозападните, а с по-малка повтораемост са северните, северозападните и южните. Средната скорост на вятъра е 1,6 м/сек, като през отделните месеци се колебае от 1,1 до 2,2 м/сек.

Наличието на средна скорост на вятъра над 1 м/сек и валежните суми осигуряват добро разсейване и самоочистване на атмосферния въздух. „Тихото“ време в района през годината е със сравнително висок за страната процент (35.9%).

Максимумите на относителната влажност и облачността през зимния период корелират в максимумите на мъглите. Броят на дни с мъгли за Бяла е нисък 12 - 13 дни годишно. Максимумът на мъглите е през зимата (около 28 - 29 дни от ноември до март), като през летните месеци пада до 1 - 2 дни. Мъглата благоприятства за повишаване концентрацията на замърсителите в атмосферния въздух, но благоприятсва за омокрянето на газо-праховите смеси.

4. Води и водни ресурси

Община Бяла попада в Дунавска отточна област, чийто речни води се оттичат към акваторията на Черно море.

Водните ресурси на общината се състоят от повърхностни течащи и подпочвени води. Важно място заемат р. Янтра, Беленска река, р. Шипа, пресичаща с. Дряновец, с. Копривец и

деретата, които минават през почти всички населени места на Общината. При валежи същите прочистват своите корита и обогатяват растителността.

Река Янтра е най-големият старопланински дунавски приток. Дълга е 285 км, с водосборната област с площ от 7 869 км². Води началото си от подножието на връх Х. Димитър при кота 1 340 м. Реките, които образуват хидрографската мрежа на р. Янтра са къси, маловодни и с непостоянен воден режим. Средния многогодишен отток на р. Янтра при устието ѝ възлиза на 49.9 м³/сек. Модулът на оттока е 6.35 л/сек/км², а екстремалните количества се изменят от 15.83 (минимален отток) до 96.02 м³/сек (максимално отточно количество).

Територията на община Бяла почти изцяло попада в поречието на река Янтра – повърхностен воден обект „Река Янтра от вливане на р. Елийска при Полски Тръмбеш до устие“.

Малка част от землището на общината – с. Копривец, Дряновец и Лом Черковна (югозападно) попада в поречието на река Русенски Лом – повърхностно водно тяло „Река Баниски Лом до яз. Баниска, вкл. притоци Дюлгердере и Каяджик след яз. Бойка“ с код BG1RL200R003.

Язовирите и езерата на територията на Община Бяла са общо 8 бр., като от тях няма самостоятелни водни тела.

Основните водоизточници на подземни води се подхранват от порови води в Кватернера между реките Осъм и Янтра и Карстови води в Разградската формация. Оценките за химичното, количественото и това в зоната на защита състояние са негативни за първите и добри за последните карстови води.

5. Почви

По отношение на почвено-географското райониране на България, община Бяла попада в Севернобългарска лесостепна почвена зона. Тя заема платовидна, дълбоко нарязана част от Лудогорието.

В района на община Бяла преобладават черноземни почви със своите характерни подтипове – карбонатен чернозем, типичен чернозем, слабо излужен, развити върху дебела лъсочна подложка. Почвената покривка е разнообразна. Тя има добър въздушен и топлинен режим и благоприятен състав на почвения разтвор. Край река Янтра се срещат алувиални наноси, които са плодородни. Ограничено е разпространението на глинесто-песъчливите почви. Най-широко е застъпен лъсът, покриващ всички по-стари формации и алувиалните отложения в речните тераси. Почвената покривка предоставя много добри възможности за отглеждане на земеделски култури, лозя, овощни дървета, зеленчуци и някои фуражни и технически култури. Прилагането на добрите земеделски практики, правилното залесяване и обработки са гаранция за предотвратяването на ветрова и водна ерозия на почвата. Основните фактори за почвеното разнообразие на територията на общината са вида на почвообразуващите материали, надморската височина, разчленението на релефа,

хидроклиматичните условия, типа и разпространението на растителната покривка, а също така и антропогенната дейност.

6. Полезни изкопаеми

Територията на община Бяла геоложки принадлежи към Мизийската платформа, бедна на полезни изкопаеми. Територия на общината е изградена от два основни типа скали – десетчетвъртична скална подложка и долнокредни скали, представена от варовици, мергелни варовици и мергели. Теренът е изграден изключително от седиментни скали и техните разновидности, което изключва възможността за наличие на рудни полезни изкопаеми. На територията на община Бяла няма открити находища на рудни полезни изкопаеми, към настоящият момент.

Територията на общината обаче е богата на естествени строителни материали – глина в с. Бистренци, ломен камък край гр. Бяла и с. Копривец и баластра и пясък по поречието на р. Янтра.

Според данните в Националния концесионен регистър единствената държавна концесия е за находище „Копривец“. Находището е предоставено на „Теракс и ко“ АД за срок от 35 години, считано от 04.12.2012 г.

7. Население и населени места

Урбанистичната структура на община Бяла се характеризира с 11 населени места – град Бяла, който е административен център и 10 села, обединени в 5 кметства – Копривец, Полско Косово, Босилковци, Дряновец, Лом Черковна и 5 кметски наместничества – Пет Кладенци, Пейчиново, Бистренци, Ботров и Стърмен.

Таблица 2 Населени места в община Бяла

№	Населено място	Площ (км ²)	Разстояние до общински център (км)
1	гр. Бяла	87,33	-
2	с. Бистренци	23.01	12
3	с. Ботров	16.47	7
4	с. Дряновец	27.49	15
5	с. Пет Кладенци	14.15	10
6	с. Пейчиново	22.18	14
7	с. Полско Косово	42.31	16
8	с. Босилковци	32.83	14
9	с. Стърмен	15.60	5
10	с. Лом Черковна	29.22	30
11	с. Копривец	41.91	18

№	Населено място	Площ (км ²)	Разстояние до общински център (км)
Общо		352,5	

Източник: ОУП Бяла

Урбанистичната класификация на селищата е поляризирана - един град, 1 голямо село – над 1000 жители, 2 средно големи села – от 500 до 1000 жители, 6 малки села от 190 до 500 жители и 1 много малко село – Пет Кладенци.

Най-близко разположеното населено място до административния център гр. Бяла е с. Стърмен, а най-отдалечени са селата Лом Черковна, Копривец, Полско Косово.

Развитието на селищната мрежа в общината е довело до съсредоточаване на основните административни, промишлени, обслужващи и културни дейности в гр. Бяла. Почти всички хора, живеещи в селата, са постоянно пребиваващи там и се занимават със земеделие в лични стопанства.

III. СЪСТОЯНИЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

1. КЛИМАТ И КЛИМАТИЧНИ ИЗМЕНЕНИЯ

1.1. Климат

България като част от Европа, разположена в нейната югоизточна част и в източната част на Балканския полуостров, попада в сферата на проявление на два климатични пояса - европейски-континентален, (и то в неговата континентална разновидност), и континентално-средиземноморски, както и на прехода между тези два климатични пояса.

Силно влияние върху климата в страната има характера на подсилващата повърхност. Тъй като различните повърхности (суша и вода) оказват различно влияние върху климата, поради географското си положение, територията на България е подложена на два основни типа влияние: океанско (морско) и континентално влияние.

Влиянието на водните басейни се проявява чрез общата атмосферна циркулация и местната циркулация покрай водните басейни. Макар, България да бъде отдалечена от Атлантическия океан, тя попада под неговото климатично влияние, поради западния пренос на въздушни маси в умерения пояс на Северното полукълбо. Образуваните над Атлантика и придвижващи се на изток въздушни маси със своите свойства и главно с по-високото съдържание на влага оказват пряко въздействие върху климата на страната.

Влиянието на Средиземно море, макар и по-близко разположено, е по-слабо, и се проявява по-значително, предимно в южните части на страната. То се чувства най-вече през зимното полугодие. Влиянието на Средиземно море върху климата на България е възпрепятствано от голямата надморска височина на Рило-Родопския масив. Въздушни маси от Средиземно

и Егейско море достигат нашата територия предимно по долините на реките Марица, Места и Струма.

Влиянието на Черно море върху климата на България е незначително поради разположението му на изток и доминиращият въздушен пренос от запад на изток. Неговото влияние се чувства само в тясната крайбрежна ивица, т.е. до мястото до което достига черноморския бриз. Черноморското влияние е по-силно през топлото полугодие, когато бризовата циркулация на въздуха е по-силно изразена.

Незначително влияние върху климата имат река Дунав, по-големите езера и язовири в България. Край тях, в тясна ивица от сушата, се наблюдава повишаване на влажността на въздуха, по-често проявление на мъглите, намаляване на температурните амплитуди и др.

На фигура №3 е представено климатичното райониране на България (по Л. Събев, Св. Станев, Климатични райони на България и техният климат).

Фигура 3 Климатично райониране в България

Легенда:

- A - Европейско континентална климатична област:
- A1 - Умерено континентална климатична подобласт
- A2 - Преходно-континентална климатична подобласт
- B - Континентално-средиземноморска климатична област
- B1 - Южнобългарска климатична подобласт
- B2 - Черноморска климатична подобласт

Община Бяла, попада в Европейско континентална климатична област (А), умерено континентална подобласт (А1). В тази подобласт континенталният характер на климата е най-добре изразен. Откритостта и към североизток осигурява преобладаването на континентални въздушни маси през зимата. Поради това, зимата в тази климатична област е студена в сравнение с всички останали низини в страната.

Района обхваща Дунавската равнина (без Черноморското крайбрежие), Западния и Средния Предбалкан, Западна и Средна Стара планина, Софийската и ЗлатишкоПирдопската котловина, северната и западната част на Същинска Средна гора, Ихтиманска Средна гора с Ихтиманската котловина, Завалско-Планската планинска редица със Самоковската, Пернишката и Брезнишката котловина (Знеполе), Голо Бърдо, Черна гора, Стражата, Любаш, Руй и Милевска планина.

Най-характерните особености са: континенталност на климата, определена от голямата годишна температурна амплитуда (23–26°C), топло лято и студена зима, пролетно-летен максимум и зимен минимум на валежите, ежегодна и сравнително устойчива снежна покривка, чиято продължителност нараства в планините.

За района на общината, месечната и годишна абсолютна температура на въздуха е дадена в следващите две таблици (по данни от ст. Бяла и ст. Русе и съгласно данни от Климатични справочник на България, Институт по метеорология и хидрология - БАН, 1983 г.)

Таблица 3 Месечна и годишна абсолютна температура на въздуха в ст. Бяла и ст. Русе

Станция	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	год
Бяла	18.9	23	30.8	36.4	40.4	39.1	40.6	43.2	40.7	36.1	31.6	23.2	43.2
Русе	19.8	22	29.8	34.6	37.7	38.6	40.5	42.5	41.9	36.2	28	22.6	42.5

Фигура 4 Месечна и абсолютна температура на въздуха за ст. Бяла и ст. Русе

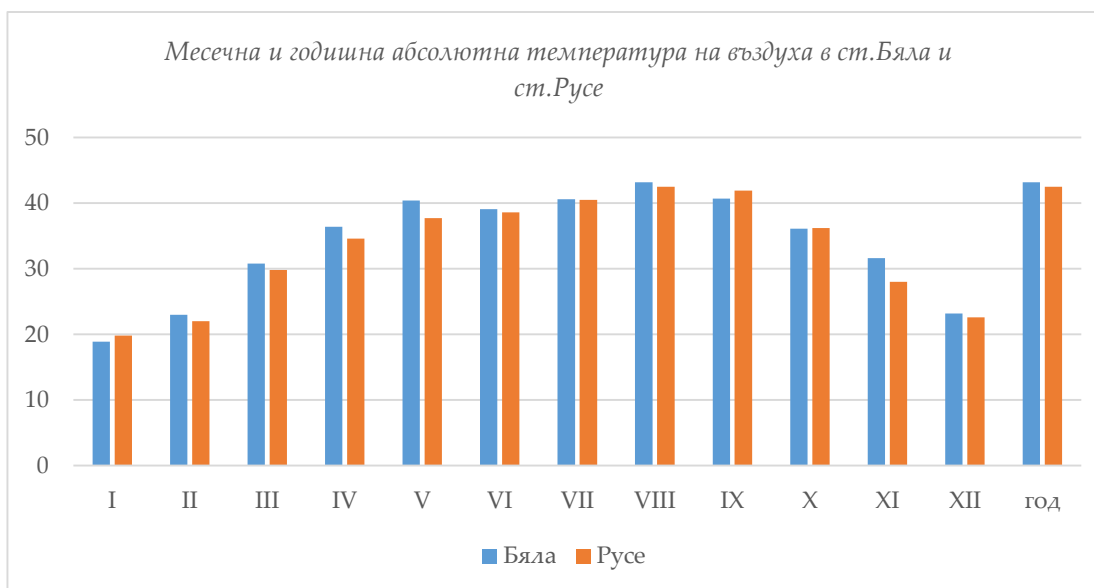

Таблица 4 Месечна абсолютна максимална температура на въздуха с различна обезпеченост (%), ст. Русе

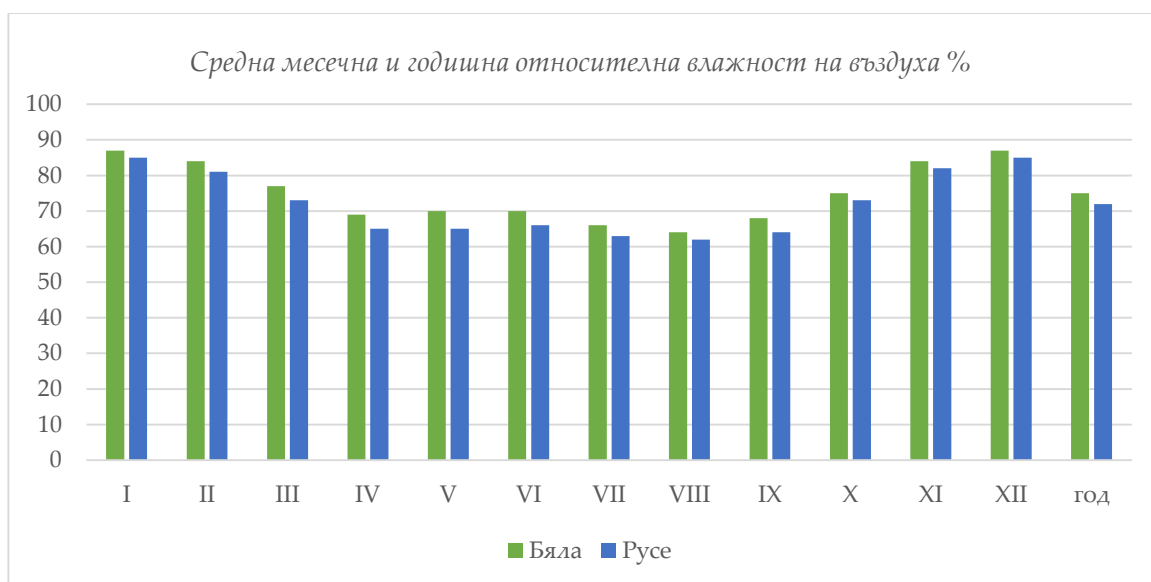
месец	Обезпеченост (%)										
	5	10	20	30	40	50	60	70	80	90	95
I	17,8	16,0	13,8	12,2	10,8	9,6	8,4	7,2	6,0	4,4	3,0
II	21,4	20,4	18,8	17,6	16,4	15,0	13,6	11,8	10,0	7,2	5,0
III	27,6	27,0	25,8	24,6	23,6	22,8	21,6	20,1	18,5	16,2	14,5
IV	32,3	30,2	30,1	29,4	28,6	27,6	26,8	25,6	24,4	22,6	21,4
V	35,4	34,5	33,4	32,6	32,1	31,6	31,1	30,4	29,4	28,3	27,8
VI	38,1	37,5	36,4	35,4	34,6	34,6	33,6	33,2	32,5	31,6	31,0
VII	40,1	39,4	38,4	37,6	36,8	36,2	35,6	34,9	34,1	33,0	32,2
VIII	41,0	40,2	38,7	37,4	36,7	36,4	36,0	35,5	34,8	33,8	33,0
IX	36,7	36,1	34,2	33,5	32,9	32,4	31,8	31,0	30,0	28,7	28,0
X	33,5	32,2	30,7	29,7	28,8	28,1	27,4	26,8	26,7	25,4	24,5
XI	26,4	25,3	23,9	23,0	22,1	21,4	20,7	19,7	18,2	16,0	14,8
XII	21,2	20,2	18,8	17,9	16,9	15,9	14,7	13,5	12,0	10,3	8,9

Влажност на въздуха

Относителната влажност на въздуха се влияе силно от годишния ход на температурата на въздуха. Сухите дни в района са само 12,5, а дните с относителна влажност над 80% са 80.2 дни. Високата влажност на въздуха е главно през месеците януари, февруари, ноември и декември. Дните с висока влажност на въздуха са от 13 до 20 дни на месец. Средната месечна и годишна влажност за района на ст. Бяла и ст. Русе по данни от Климатични справочник на България, Институт по метеорология и хидрология - БАН, 1983 г. са представени в следващата таблица:

Таблица 5 Средна месечна и годишна относителна влажност (%)

Станция	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	год
Бяла	87	84	77	69	70	70	66	64	68	75	84	87	75
Русе	85	81	73	65	65	66	63	62	64	73	82	85	72

Фигура 5 Средна месечна и годишна температура на въздуха (%)

Мъгли

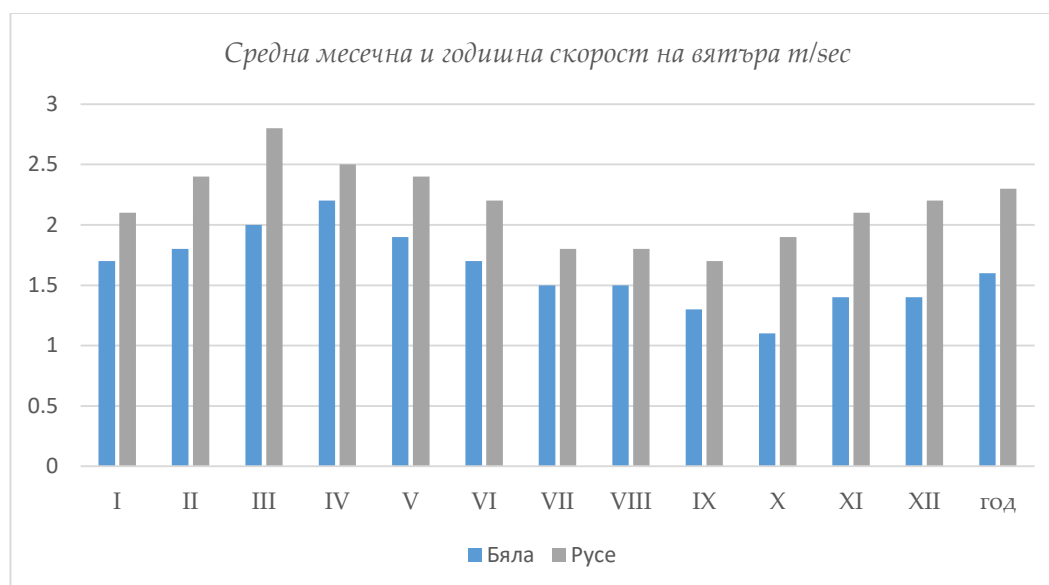
Като метеорологично явление мъглата е един от елементите, обуславящи климата на дадено място. Дните с мъгли в района са от 2,3 до 3,2 дни в годината. Мъглите са главно през периода от края на октомври до януарии са общо 12,6 дни/ средно годишно. Максимумът на мъглите е през зимата (около 28 - 29 дни от ноември до март), като през летните месеци пада до 1 - 2 дни. Мъглата благоприятства за повишаване концентрацията на замърсителите в атмосферния въздух, но благоприятсвува за омокрянето на газо-праховите смеси.

Вятър

В района на община Бяла преобладаващите ветрове са от север/северозапад/запад на изток. Районът се характеризира със сравнително ниска честота на тихо време – 35,9%, като най-тихо е през месец октомври. Средната месечна скорост на ветровете е сравнително ниска – между 1,1 и 2,2 m/s, а средната годишна 1,6 m/s. Целогодишно преобладават северни ветрове с честота 17,9% и западни с честота 15,6%.

Таблица 6 Средна месечна и годишна скорост на вятъра (m/sec)

Станция	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	год
Бяла	1.7	1.8	2	2.2	1.9	1.7	1.5	1.5	1.3	1.1	1.4	1.4	1.6
Русе	2.1	2.4	2.8	2.5	2.4	2.2	1.8	1.8	1.7	1.9	2.1	2.2	2.3

Фигура 6 Средна месечна и годишна скорост на вятъра m/sec

Таблица 7 Честота на вятъра по скорости в градуции (%), ст. Бяла

Скорост (м/сек.)	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	год
0-1	57,0	56,6	49,6	47,5	50,8	55,6	60,4	58,5	60,3	60,0	56,5	68,0	56,8
2-5	35,2	33,4	37,7	41,8	42,1	38,3	33,5	36,8	35,1	34,3	36,8	25,7	35,9
6-9	6,3	6,6	8,9	6,6	4,2	4,1	3,8	3,4	2,9	4,5	4,1	5,5	5,1
10-13	1,2	2,5	3,0	3,6	1,9	1,9	2,2	1,1	1,6	0,9	2,4	0,7	1,9
14-17	0,3	0,7	0,5	0,3	0,5	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1		0,2
18-20		0,1	0,3	0,1	0,1			0,1			0,1	0,1	0,1
≥20	0,1	0,1			0,3					0,3			0,1

Снежна покривка

Снежната покривка в този район е неустойчива. Образува се средно през втората половина на декември, като рядко се задържа по-продължително време. През януари тя се задържа главно през периодите на застудяване, докато през периодите на затопляне, тя се стопява напълно. Снежната покривка се задържа в редки случаи до средата на февруари.

1.2. Климатични изменения в България

България е разположена в един от регионите, който е особено уязвим към изменението на климата (главно чрез повишаване на температурата и интензивни валежи) и към нарастващата честота на екстремни събития, свързани с изменението на климата, като суши и наводнения. Най-често срещаните хидрометеорологични природни бедствия са екстремни валежи и температури, бури, наводнения, горски пожари, свлачища и суша.

Анализите на многогодишните климатични данни показват следните факти:

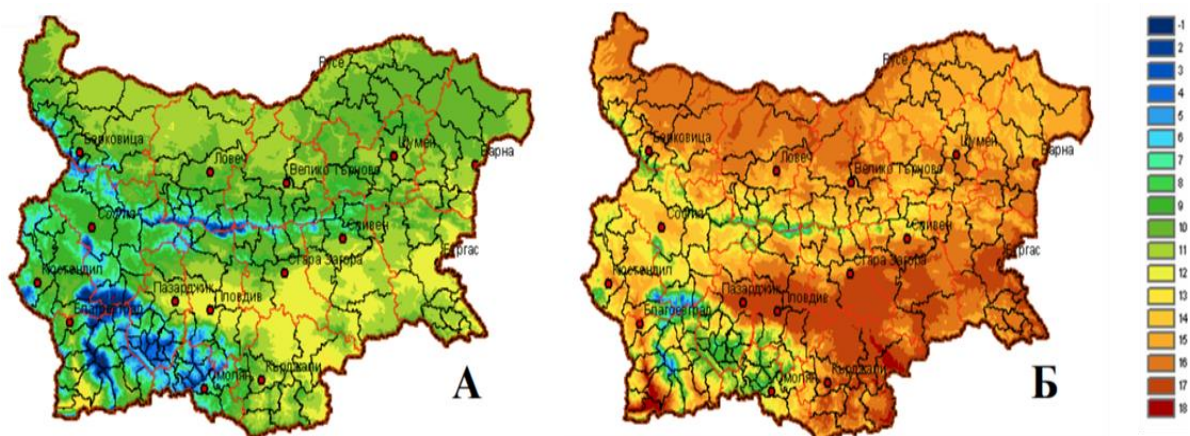
- повишението на средногодишните температури на въздуха през 20-ти век е най-голямо спрямо предишните векове за последните 1000 години;

- средната глобална приземна температура на въздуха се е увеличила от 0.74 °C през периода 1906-2005 година;
- над 10 от последните 15 години са измежду най-топлите от началото на регулярните инструментални метеорологични наблюдения, започнали около 1850 година;
- максималната продължителност на периода, през който земята е замръзвала е намаляла с около 7% през втората половина на 20 век;
- годишната температура на въздуха, осреднена за Европа се е повишила с 0.8 - 1.0 °C, а изминалите последни две десетилетия са били най-топлите на континента за периода на инструментални измервания;

В България по отношение на промените на климата се наблюдава следното:

- налице е тенденция към затопляне – последното десетилетие е по-топло от предходното, което от своя страна е по-топло от десет годишният период преди него.
- увеличават се случаите на проливни валежи;
- увеличава се броя на дните с гръмотевични бури и градушки в по-хладните десетдневия през април и септември;
- намалява годишната амплитуда между максималната и минималната температура на въздуха, като минималната температура се повишава по-бързо от максималната;
- намалява дебелината на снежната покривка;

Научните прогнози сочат, че средната температура ще се повиши между 1,8°C и 4°C до 2100 г., като покачването в Европа се очаква да бъде дори по-високо от прогнозната глобална средна стойност. Изследванията, проведени от департамента по метеорология на Националния институт по метеорология и хидрология към Българска академия на науките (НИМХ), предвиждат повишение на годишната температура на въздуха в България от 0,7 °C до 1,8 °C до 2020 г. Още по-високи температури се очакват до 2050 и 2080 г., като прогнозираните повишения са съответно от 1.6°C до 3.1°C и от 2.9 °C до 4.1 °C (фигура №6). Като цяло, повишаването на температурата се очаква да бъде по-голямо през летния сезон (от юли до септември).

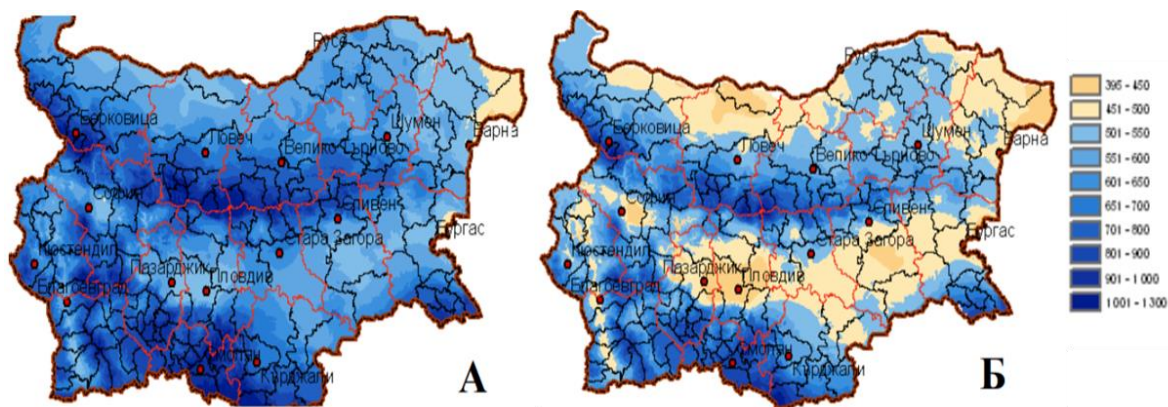

Източник: НИМХ

Фигура 7 Средна годишна температура през 1961 -1990 г. (А); Песимистичен климатичен сценарии за средна годишна температура за 2080 (Б)

В периода 1988-2018 г. средната годишна температура на въздуха за ниската част от страната (за районите с н.в. до 800 m) е нараснала средно с 0.87 °C спрямо нормата за референтния климатичен период 1961-1990 г., като се изменя в границите от 10.6 °C до 13.0°C (Фиг.6). Запазва се нарастващата тенденция на колебанията на средната годишна температура на въздуха, а температурните аномалии за всички години след 2007 г. (с изключение на 2011г.) са над +1°C.

От гледна точка на очакваните промени в режима на валежите, вероятно е да има намаляване на валежите, което ще доведе до значително намаляване на общите водни запаси в страната. В това отношение прогнозите сочат намаляване на валежите с приблизително 10% до 2020 г., 15 % до 2050 г. и от 30 % до 40 % до 2080 г. (фигура № 7). При повечето сценарии за изменението на климата валежите през зимните месеци вероятно ще се увеличат до края на века, но се очаква значителното намаляване на валежите през летните месеци да компенсира това увеличение.

Източник: НИХМ

Фигура 8 Средна годишна сума на валежите за периода 1961 – 1990 г. (А); Очаквана сума към 2080 г., съгласно песимистичния сценарии

Климатичните и метеорологичните условия влияят на природните и антропогенни процеси, които въздействат върху състоянието на околната среда. Високите температури засягат отводняването, увеличават еутрофикацията на стоящите води, и могат да доведат до пожари. Метеорологичните условия също влияят на икономиката и по този начин увеличават натиска върху околната среда от тези сектори. Валежите оказват значителен ефект върху селското стопанство, чрез употребата на вода за напояване, торене, агрохимикали, разпространение на вредители и количеството на добивите. Други засегнати сектори включват горското стопанство и в малка степен - услугите.

2. АТМОСФЕРЕН ВЪЗДУХ

2.1.Общи положения. Задължения и правомощия на общините в сектора

В България двата основополагащи закона в областта на качеството на атмосферния въздух са:

- *Закон за опазване на околната среда (ЗООС)*, в сила от 25.09.2002г, посл.изм. ДВ. 21 от 12 Март 2021г.;
- *Закон за чистотата на атмосферния въздух (ЗЧАВ)*, в сила от 09.06.1996 г., обн. ДВ, бр. 18 от 2 Март 2021 г.

1. Закон за опазване на околната среда (ЗООС)

Правомощията и задълженията на местната власт по отношение опазване и подобряване на КАВ, съгласно ЗООС са разписани към чл. 15, ал. 1 и се свеждат до:

1. Да информират населението за състоянието на околната среда, съгласно изискванията на закона.
2. Да разработват и контролират заедно с другите органи планове за ликвидиране последиците от аварийни и залпови замърсявания на територията на общината.
3. Да организират и контролират чистотата, поддържането, опазването и разширяването на селищните зелени системи, биологичното разнообразие, ландшафта и природното и културното наследство в тях.
4. Да определят и оповестяват публично лицата, отговорни за поддържането на чистотата на улиците, тротоарите и други места за обществено ползване, и контролират изпълнението на техните задължения.
5. Да организират дейността на създадени с решение на Общ. съвет екоинспекции, включително на обюествени начала, които имат право да съставят актове за установяване на административни нарушения.
6. Да определят длъжностни лица, които имат право да съставят актове за установяване на административни нарушения по реда на ЗООС.
7. Да осъществяват правомощията си по специални закони в областта на околната среда.
8. Да определят лицата в общинската администрация, притежаващи професионалната квалификация за осъществяване на дейностите по управление на околната среда.

Член 4 от Закона за опазване на околната среда дефинира атмосферния въздух като компонент на околната среда, заедно с атмосферата, водите, почвата, земните недра, ландшафта, природните обекти, минералното разнообразие, биологичното разнообразие и неговите елементи. Законът (членове 60, 74 и 79) също така установява основните разпоредби относно източниците на финансиране на дейностите по опазване на околната среда.

2. Закон за чистотата на атмосферния въздух (ЗЧАВ)

Законът за чистотата на атмосферния въздух определя специфичните разпоредби за управление и планиране на качеството на атмосферния въздух както на национално, така и на местно/общинско ниво. Съгласно последните изменения и разпоредби на ЗЧАВ (ДВ, бр. 18 от 2 Март 2021 г), основните делегирани права и отговорности на местната власт по отношение подобряване и опазване на КАВ са:

- *Да разработват, прилагат и изпълняват Програма за качество на атмосферния въздух (ПКАВ) (когато е приложимо)*

Програмите за качеството на атмосферния въздух се разработват в случаите, когато общата маса на емисиите довежда до превишаване на нормите за вредни вещества (замърсители) в атмосферния въздух.

В съответствие с чл.37, ал.4 от Наредба 12/2010 г. в районите, в които е налице превишаване на установените норми за повече от един замърсител, се изготвят комплексни програми за достигане на установените норми за всеки отделен замърсител. Програмите включват цели, мерки, етапи и срокове за тяхното постигане; организации и институции, отговорни за тяхното изпълнение; средствата за обезпечаване на програмите; система за отчет и контрол; и система за оценка на резултатите.

Общинската програма за подобряване и управление на КАВ е един от най-важните инструменти за прилагане на законодателството на местно ниво за общините с проблемно КАВ. Наличието на този стратегически документ, помага на общините да структурират и планират своите намерения за подобрене в краткосрочен, средносрочен и дългосрочен период, като ги обвържат с конкретни мерки, срокове за изпълнение, източници на финансиране, отговорни лица и показатели за наблюдение на изпълнението на заложените цели и мерки.

- *Да създават „зони с ниски“ емисии (по преценка и необходимост)*

Последните изменения в Закона за чистотата на атмосферния въздух от месец март 2021 г., предоставят на местната власт по-големи правомощия за справяне с наднорменото атмосферно замърсяване, посредством създаването на т.нар „зони с ниски емисии“. Възможността за въвеждане на зоните с „ниски емисии“ влиза в сила от 2022 г., като се предвижда в тях да се въведат временни забрани за ползването на определен вид горива и/или уреди за отопление и/или забрани за обществено ползване на пътища, участъци от пътища или определени зони от пътната мрежа. Зоните с ниски емисии на вредни вещества могат да се въведат чрез налагане на мерки, забрани, такси и ограничения.

С измененията на ЗЧАВ се цели да бъде въведен децентрализиран подход, с който ще се предостави възможност на всяка община да извършва самостоятелен анализ, съобразно местните условия, посредством които да определи дали е налице необходимост от създаване на „зони с ниски емисии“, какъв да е обхватът на зоните, какви да са границите на създадените зони, както и за какво време ще се прилагат мерките и ограниченията в ЗНЕ за постигането на резултати във връзка с качеството на въздуха.

Правомощията и задълженията на общините по отношение осигуряване чистотата на атмосферния въздух (с изключение на изготвянето ПКАВ и създаването на ЗНЕ), обхващат и дейности по:

1. Управление и поддържане на елементите на техническата инфраструктура вкл. общински дейности с цел осигуряване на чистотата на атмосферния въздух (чл. 19, ал. 5);

2. За ограничаване на уврежданията върху здравето на населението, когато съществува риск от превишаване на установените норми или алармени прагове, при неблагоприятни метеорологични условия и други фактори общинските органи съгласувано със съответната регионална инспекция по околната среда и водите могат да разработят оперативен план за действие, определящ мерките, които трябва да бъдат предприети с цел намаляване на посочения риск и ограничаване продължителността на подобни явления. (чл. 30, ал. 1). Оперативният план за действие се разработва въз основа на проучвания в района и на утвърдените алармени прагове, които се обсъждат със заинтересуваните лица и с екологичните организации и движения. (чл. 30, ал.2). Оперативният план за действие се привежда в изпълнение при необходимост по нареждане на кмета на общината (чл.30, ал.3);
3. Общинските органи съгласувано с органите на Министерството на вътрешните работи организират и регулират движението на автомобилния транспорт в населените места с оглед осигуряване качество на атмосферния въздух, отговарящо на установените норми за вредни вещества (замърсители) (чл. 29).
4. За отделни райони, в зависимост от характера на източниците на емисии и характерния здравен риск, по предложение на кмета на общината и/или министъра на здравеопазването, министърът на околната среда и водите може да определя допълнителни показатели, характеризиращи качеството на атмосферния въздух, извън тези към чл. 4, ал. 1 от ЗЧАВ.
5. Общинските органи могат да предлагат за утвърждаване от министъра на околната среда и водите, по-строги норми за вредни вещества в определени селища, цялата община или райони в зависимост от нивото и характера на замърсяване на атмосферния въздух над тях. (чл. 6, ал. 5);
6. Общинските органи съгласувано с министъра на околната среда и водите могат да изграждат местни системи за наблюдение и контрол на качеството на атмосферния въздух в райони на тяхната територия.
7. В съответствие с *Наредба № 6 от 7 октомври 2019 г. за изискванията и контрола върху дървесината, която се използва за битово отопление* и в рамките на своите правомощия общината може да осигури/изисква за определени райони да бъдат доставяни и предлагани дърва с определено влагосъдържание. Общините, за които се прилага Наредбата, ще имат ангажимент да обявяват на интернет страниците си и на видно място в сградата на общината и кметствата изискванията към дървесината за битово отопление и начините и сроковете за нейното съхранение.

2.2. Качество на атмосферния въздух

Качеството на атмосферния въздух (КАВ) се оценява чрез норми за концентрациите на основните замърсители в атмосферния въздух, регистрирани за определен период от време (1 час, 8 часа, 24 часа, 1 година), установени с цел избягване, предотвратяване или ограничаване на вредни въздействия върху здравето на населението и/или околната среда,

като тези нива следва да бъдат постигнати в определен за целта срок, след което да не бъдат превишавани.

Съгласно изискванията на националното и европейско законодателство територията на България е разделена на шест Района за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух (РОУКАВ) – Агломерация Столична, Агломерация Пловдив, Агломерация Варна, Северен/Дунавски район, Югозападен район и Югоизточен район. Анализът на данните за качеството на атмосферния въздух (КАВ) се извършва по райони, като се отчита спецификата на всяко населено място, в което се извършва контрол. (фигура № 9).

Източник: ИАОС

Фигура 9 Райони за оценка и управление на КАВ

Дейността на Националната система за мониторинг на качеството на атмосферния въздух (КАВ) се регламентира със Заповед на министъра на околната среда и водите № РД-489/26.06.2019 г., в това число: брой, вид на пунктовете, контролирани атмосферни замърсители, методи и средства за измерване. Община Бяла попада в район за оценка и управление на КАВ - „Агломерация Северен/Дунавски“. Общината не се отнася към зоните/териториалните единици в рамките на РОУКАВ Северен/Дунавски район, в които са превишени пределно допустимите норми за КАВ. На територията на общината не са разположени пунктове за мониторинг, част от Националната автоматизирана система за контрол качеството на атмосферния въздух (НАСККАВ). Най-близко разположеният пункт, част от НАСККАВ се намира в гр. Русе, като на контролираната територия са разположени - една ДОАС система (диференциална оптична атомно-абсорбционна спектрофотометрия) за контрол качеството на атмосферния въздух (КАВ) и една автоматична измервателна станция (АИС). АИС „Възраждане“ е разположена в централната част на гр. Русе. ДОАС системата (Пункт „Профсъюзи“) за качество на атмосферния въздух е разположена в централната част на гр. Силистра.

Качеството на атмосферния въздух на територията на община Бяла периодично се следи от мобилни автоматични станции (МАС). Мобилните автоматични станции се използват за извършване на допълнителни измервания в райони, в които липсват или е ограничен броят на стационарните пунктове, както и при аварийни ситуации, поръчки от държавни и общински организации, за проследяване ефекта от изпълнението на общинските програми за намаляване нивото на атмосферните замърсители.

Непосредственият контрол върху състоянието и експлоатацията на обектите и източници на емисии в атмосферния въздух, върху работата на пречиствателните съоръжения и върху емисиите от отделните източници на територията на общината се извършва от РИОСВ – Русе, в съответствие с Закона за чистотата на атмосферния въздух /ЗЧАВ/.

За територията на РИОСВ-Русе характерни за региона са инсталации от химическата, леката и хранително-вкусовата промишленост и животновъдството в т.ч.:нефтепреработване, производства на бои, биогорива, лекарствени форми и добавки, млечни продукти, фруктози, хлебна мая, дървопреработване и производство на мебели, производство на резервни части за леки автомобили и селското стопанство, керамично производство, инсталации за интензивно животновъдство и др. Не е малък и броят на обектите в сферата на услугите, свързани с автосервизна дейност, терминали и бензиностанции за горива, големи търговски обекти, медицински и стоматологични кабинети и др. Най-малък е делът на обектите от енергийното стопанство (около 0,5 %), следван от химическата промишленост (около 1,5 %), производство и обработка на метали (2,5 %), производство на продукти от нерудни материали (3 %). Най-голям е делът на инсталации и обекти по управление на отпадъците (11,5 %).

В община Бяла промишлеността е със силно понижена активност и не оказва влияние върху качеството на атмосферния въздух с емитирани вредни вещества

По отношение на транспортния сектор, към настоящият момент на територията на общината няма данни за замърсяване на въздуха над допустимите норми от отработените газове от автомобилния транспорт. Важни предпоставки за нивото на замърсяване от МПС са гъстотата на пътната мрежа, наличието на пътища от висок клас и съответно интензивността на трафика. През територията на община Бяла преминават и се стопанисват от ОПУ Русе шест пътя от Републиканската пътна мрежа. Общата дължина на Републиканската пътна мрежа възлиза на 65.710 км разпределени както следва:

I клас	26.300 км	40.03 %
II клас	32.200 км	49.00 %
III клас	7.210 км	10.97 %

Най- важен за общината е първокласният път I-5 / E85 /. Той е част от Европейски транспортен коридор № IX: „..... Букурещ – Русе – Велико Търново – Хасково – Александруполис“. Пътят е важна транспортна връзка между северна и южна България. Той свързва общината с областния център гр. Русе.

Състояние на пътната настилка	Дължина на РПМ	Процент
Добро	31.560 км	48.04 %
Средно	14.640 км	22.28 %
Лошо	19.500 км	29.68 %

През общината преминава и главен републикански път София-Бяла, който е основна транспортна ос за северна България. Бъдещото трасе на автомагистрала „Хемус“ също се предвижда да преминава в непосредствена близост до южната граница на общината.

Индивидуалното отопление на жилищните сгради на твърдо гориво също може да се разглежда като фактор, водещ до замърсяване на атмосферния въздух. Оценката на емисиите от битовото отопление на територията на общината като цяло е трудно да бъде определена, тъй като е необходимо да се разполага с точна информация за броя на домакинствата, тяхното разпределение по жилищни квартали и комплекси, начина на отопление и консумацията на течни, газообразни и твърди горива (дърва, въглища, брикети) от всяко домакинство. С такава информация, не разполага нито една община в България, тъй като няма изградена единна система за инвентаризация както на горивата ползвани от населението за отопление, така и за други битови нужди.

Като положителна черта за община Бяла може да се посочи газифицирането на град Бяла, което обхваща част от общинските административни сгради, вкл. детските заведения и жилищни сгради.

Таблица 8 Газифицирани сгради – общинска собственост (община Бяла)

№	Вид на сградата	Населено място	РЗП м2	Вид отопление
1	Сграда на Общинска администрация	Град Бяла	1375	Климатична система на природен газ
2	СУ „Панайот Волов“ – град Бяла-стара сграда, учебни работилници, помощен учебен корпус, физкултурен салон, библиотека	Град Бяла	2927	ГАЗ
3	СУ „Панайот Волов“ – град Бяла, новопостроено крило: 4 крила + котелно помещение	Град Бяла	1531	ГАЗ
4	ДГ „Стадиона“ – град Бяла	Град Бяла	1958	Природен газ
5	Детска градина-основна сграда, кухненски блок, сграда помощна	с.Босилковци	696	ГАЗ
6	Дом за стари хора – с. Бистренци 9	с.Бистренци	950	Котел на пелети и природен газ-метан

Като пример за икономично потребление може да се посочи и да се направи сравнение на потреблението за отопление на нафта /газъл/ на сградата на Общинска администрация – Бяла и след преминаването на отоплението на сградата с природен газ. За 5-те зимни месеца, отоплителен сезон до 2016 г., когато се е отоплявала с нафта са били изразходвани 25 тона

гориво на стойност около 50 000 лв. След замяната на отоплението с природен газ потреблението на икономичното гориво възлиза на 1100 м³ природен газ за отоплителен сезон на средна цена от около 9000 лв. към настоящия момент. Поради тези причини – екологосъобразност и икономичност при потреблението на природен газ, той ще се налага все повече като предпочитан енергиен източник, особено за битова газификация, предвид сериозното изоставане на България в сравнение с европейските страни.

Близостта на газопровода до гр. Бяла също създава благоприятни условия за газифицирането на общинския център и населените места в района. През територията на община Бяла преминават следните трасета на газопроводи на „Бултрансгаз“ ЕАД:

- магистрален газопровод – северен клон, диаметър DN700, PN 5,4 Мра;
- газопроводно отклонение Бяла – диаметър DN700, PN 5,4 Мра.

В заключение може да се обобщи, че качеството на атмосферния въздух за района на община Бяла се характеризира като добро, главно поради липсата на големи промишлени предприятия и висока интензивност на автомобилния трафик в града. Замърсяванията са предимно с ФПЧ₁₀ от отоплението през зимния период, както и от лошата пътна инфраструктура – натрупан пътен нанос и недобро състояние на уличната мрежа в града и основни пътни артерии.

Изводи и препоръки:

Тенденцията за установяване на ниски нива на атмосферни замърсители в община Бяла се дължи на няколко устойчиви фактора:

- ✓ В общината липсват съществени промишлени източници на вредни емисии в атмосферния въздух;
- ✓ Съществена част от промишлените предприятия, част от общинските административни сгради, вкл. и детските заведения и жилищни сгради са газифицирани;

Въпреки положителната тенденция за регистрираните ниски нива на атмосферни замърсители, индикирани фактори, които създават предпоставки за повишаване нивата на ФПЧ₁₀ в общината биват:

- ✓ Битово отопление - отоплителните инсталации могат да се разглеждат като източник на замърсяване на въздуха през зимния сезон. Желателно е да се търсят и използват нови енергийни източници, което ще допринесе за ограничаване на емисиите, свързани с използването на течни и твърди горива, които се характеризират с високо съдържание на сяра.
- ✓ Състоянието на пътната мрежа и автомобилния парк, като втори по значение фактор, включително във връзка с вторичния унос на отложените върху пътните настилки прахови частици;

3. ВОДИ

3.1. Общи положения. Задължения и правомощия на общините в сектора

Основополагащият закон, уреждащ собствеността и управлението на водите на територията на Р. България е **Закона за водите (ЗВ)**, в сила от 28.01.2000 г., изм. ДВ, бр. 17 от 26 Февруари 2021 г. Целта на закона е да осигури интегрирано управление на водите в интерес на обществото в т.ч. да защити здравето на населението, като създаде условия за:

1. осигуряване на достатъчно количество и добро качество на повърхностните и подземните води за устойчиво, балансирано и справедливо водоползване;
2. намаляване на замърсяването на водите;
3. опазване на повърхностните и подземните води и водите на Черно море;
4. прекратяване на замърсяването на морската среда с естествени или синтетични вещества;
5. намаляване на заустванията, емисиите и изпусканията на приоритетни вещества;
6. прекратяване на заустванията, емисиите и изпусканията на приоритетно опасни вещества;
7. предотвратяване или намаляване на вредните последици за човешкия живот и здраве, околната среда, културното наследство и стопанската дейност, свързани с вредното въздействие на водите.

Управлението на водите и на водностопанските системи и съоръжения се осъществява от голям брой институции на *централно, басейново, регионално и местно ниво*, поради което координацията и взаимодействието между тях е от изключително значение за провеждане на успешна политика в разглеждания сектор.

На местно ниво общините чрез общинските съвети и кметовете на общини са натоварени със следните функции, съгласно Закона за водите (ЗВ):

Общинският съвет:

- приема програма за развитието на водоснабдяването и канализацията на територията на общината в съответствие с Плановите за управление на речните басейни, Стратегията за развитие и управление на водоснабдяването и канализацията, общинския план за развитие и програмата за реализация на общинския план за развитие, с регионалния генерален план на ВиК системите и съоръженията на обособената територия и генералните планове на агломерации над 10 000 е. ж. на ВиК системите и съоръженията;
- приема програма за реструктуриране на търговските дружества - ВиК оператори, в които общината е едноличен собственик на капитала;
- приема и предлага за одобряване от съответните общи събрания на търговските дружества - ВиК оператори, с общинско участие в капитала, програми за реструктурирането им;
- одобрява договорите за възлагане и за контрол на управлението на търговските дружества - ВиК оператори, в които общината е едноличен собственик на капитала;
- изразява становище по разработените от ВиК операторите бизнес планове;
- определя представители на общината в органите за управление на търговските дружества - ВиК оператори, с общинско участие в капитала;

- определя представител на общината в съответната асоциация по ВиК и съгласува мандата му;
- отговаря за координирането на управлението на ВиК системите и съоръженията на обособената територия в предвидените в закона случаи.

Кметът на общината:

1. разработва и предлага за одобрение от общинския съвет програмата за развитие на ВиК системите;
2. осъществява координацията по подготовката и реализацията на проектите за ВиК инфраструктура, които се реализират с безвъзмездна помощ чрез оперативните програми, финансирани от Кохезионния и Структурните фондове на Европейския съюз;
3. предвижда в общите и подробните устройствени планове мероприятията, необходими за развитието на водоснабдяването и канализацията в общината;
4. сключва договорите за възлагане на управлението на търговските дружества - ВиК оператори, в които общината е едноличен собственик, или когато е собственик на над 50 на сто от капитала, ако е оправомощен от общото им събрание;
5. определя основните показатели за дейността на ВиК операторите по предходната точка и за развитието им в съответствие с одобрените от КЕВР бизнес планове, контролира изпълнението им и го отчита пред общинския съвет;
6. участва като представител на общината в съответната асоциация по ВиК;
7. упражнява правата и задълженията на собственик на общински води и водни обекти;
8. издава разрешителни и осъществява контрол в предвидените от закона случаи.

3.2. Състояние на повърхностни води

В Р. България управлението на водните басейни се извършва от четирите Басейнови Дирекции, част от държавната администрация на Министерство на околната среда и водите (МОСВ). Управлението на водните басейни на територията на община Бяла се извършва от Басейнова Дирекция за управление на водите – Дунавски район (БДДР) с административен център гр. Плевен.

Главна отводнителна артерия за региона е р. Янтра, в която се вливат протичащите на територията на общината реки. Река Янтра води началото си от т.нар. Голяма поляна под връх Атово падале. Водити си черпи от шест неголеми извора, които се събират в една глава (образуват общ извор) с дебит около 30 л/с. Дължината на р. Янтра е 285,5 км, като водосборната ѝ площ е 7861,9 км², което представлява 1,0% от водосборния басейн на река Дунав. Поради малкия наклон (4,6‰) на течението в Дунавската равнина, Янтра прави големи меандри (коефициент на извитост 3,1 – най-голям за територията на България). Гъстотата на речната мрежа за главната река е 0,7 км/км², а за нейните притоци варира между 0,3 км/км² (р. Елийска) и 1,5 км/км², (р. Острешка). По-значителни притоци са р. Росица - с дължина 164,3 км и водосборна площ 2261,9 км², р. Лефеджа – дължина 91,8 км и площ 2458,2 км², р. Джулюница – дължина 85,3 км и площ 864,3 км² и пр.

Водните обекти на територията на Басейновата дирекция се отнасят към две категории повърхностни води – „река“ и „езеро“. Към категория „река“ се отнасят речните водни тела и язовирите, образувани през преграждане на река, която над язовира формира самостоятелно водно тяло. Към категория „езеро“ се отнасят естествените езера и язовири (водоеми), които са изкуствено създадени извън съществуващия водосбор на реките (изкуствени водни тела - ИВТ) или са разположени в началото на реките и над тях не е обособено самостоятелно водно тяло.

На база на тези показатели за територията на Община Бяла са идентифицирани повърхностни водни тела единствено от категория „река“, както следва:

Таблица 9 Повърхностни водни тела категория "река" на територията на община Бяла

Код на водното тяло	Име на реката	Име на воден обект	Категория водно тяло
BG1YN130R1029	ЯНТРА	ЯНТРА YNRWB1029	река
BG1RL200R003	БАНИСКИ ЛОМ	БАНИСКИ ЛОМ RLRWB003	река
BG1RL120R103	РУСЕНСКИ ЛОМ	РУСЕНСКИ ЛОМ RLRWB1013	река

Източник: ПУРБ 2016-2021 г. БДДР

Язовирите и езерата на територията на Община Бяла са общо 10 бр., като от тях няма самостоятелни водни тела. На територията на общината се намират следните (микро) язовири (язовирите „Кенеза“ и „Тифчева гора“ са недействащи, поради неизправни съоръжения):

Язовир	Местонахождение	площ	Полезен обем
яз. „Кърча“	с. Бистренци	22 дка	18500 м ³
яз. „Кенеза“	с. Бистренци	32 дка	10000 м ³ ;
яз. „Тифчева гора“	с. Бистренци	36,7 дка	34000 м ³
яз. „Пет кладенци“	с.Пет Кладенци	14 дка	16900 м ³
яз. „Радева чешма“	с. Лом Черковна	45,9 дка	47000 м ³
яз. „Пазвантска чешма“	с. Лом Черковна	19,5 дка;	22000 м ³
яз. „Бахчите“	с. Босилковци	163,4 дка	154000 м ³
яз. „Каращлъка“	с. Пейчиново	203 дка	205000 м ³

Източник: Доклад за ЕО – ОБЩ УСТРОЙСТВЕН ПЛАН ОБЩИНА БЯЛА

Повърхностният отток на територията на общината се формира от дъждовни води и в малка степен от топенето на снеговете. Честите и продължителни летни засушавания и високите изпарения през летния период водят до пресъхване на малките притоци, а по-големите реки силно намаляват водните си количества.

За оценка на химичното състояние на повърхностните водни тела на територията на общината са ползвани данни от ПУРБ БДДР 2016-2021 г. Съгласно данни от актуализацията на плана за управление на речните басейни (2016-2021 г.), химичното и екологичното състояние на повърхностните водните тела на територията на община Бяла е както следва.

Таблица 10 Химично и екологично състояние/ потенциал на повърхностни водни тела на територията на община Бяла

№	Код на повърхностното водно тяло	Географско описание на повърхностното водно тяло	Екологично състояние/потенциал	Химично състояние
1	BG1YN130R1029	ЯНТРА	умерено	добро
2	BG1RL200R003	БАНИСКИ ЛОМ	умерено	добро
3	BG1RL120R103	РУСЕНСКИ ЛОМ	умерено	добро

Източник: ПУРБ 2016 – 2021 г.

Оценката за състоянието на отделните елементи за качество към 2019 г., изготвена от БДДР, на база резултатите от изпълнения през периода 2018 – 2019 г. мониторинг за хидробиологични и физикохимични показатели, специфични замърсители и приоритетни вещества, показва следните резултати за повърхностните водни тела на територията на община Бяла:

✓ *река Янтра от вливане на р.Елийска при Полски Тръмбеш до устие BG1YN130R1029*

Водното тяло се намира в уязвима зона за натоварване с нитрати от земеделски дейности. От анализа на физикохимичните елементи за качество е видно, че водното тяло отговаря на изискванията за добро/отлично състояние спрямо изискванията на Наредба Н-4. При анализа на специфичните замърсители не се наблюдават измерени високи концентрации над изискванията на СКОС за добро състояние. На база резултатите от измерените концентрации на приоритетни вещества, водното тяло е в добро химично състояние. Даните от проведения хидробиологичен мониторинг през 2019г. на показват умерено състояние.

✓ *р. Баниски Лом до язовир Баниска, включително притоци - Дюлгердере и Каяджик след яз. Бойка код BG1RL200R003.*

Мониторингова станция с код BG1RL922239MS1200 при с. Копривец. Водното тяло не е планирано за анализ през периода по физикохимични показатели, специфични замърсители и приоритетни вещества. Данните от хидробиологичен мониторинг за пункта на р.Баниски Лом преди яз. Баниски, с. Копривец са от БЕК макрозообентос (2018г.) и отчитат умерено състояние.

3.3. Състояние на подземни води

На територията на община Бяла са разположени четири подземни водни тела, в следните водоносни хоризонти – Порови води в Кватернера – между реките Осъм и Янтра, Порови води в Кватернера - р. Янтра, , Карстови води в Малм – Валанжския басейн и Карстови води в Разградската формация.

Таблица 11 Подземни водни тела на територията на община Бяла

Код на ВТ	Наименование на ВТ
СЛОЙ 1 – Неоген-Кватернер	
BG1G0000QPI026	порови води в Кватернера – между реките Осъм и Янтра
BG1G000QAL020	порови води в кватернера на р. Янтра
Слой 5 - Триас-Юра-Креда	
BG1G000K1hb050	Карстови води в Разградската формация
Слой 6 – Горна Юра- Долна Креда - малм валанж	
BG1G0000J3K051	Карстови води в Малм - Валанжския басейн.

Източник: БДДР, гр. Плевен

Характеристика на покриващите ПВТ:

- код BG1G0000QPI026 - порови води в Кватернера – между реките Осъм и Янтра

Характеристика на покриващите ПВТ пластове в зоната на подхранване: льосови отложения. Водите са с безнапорен характер. Водното тяло е класифицирано като тяло без риск по количество и в риск по отношение на химичен състав.

- код BG1G000QAL020 – порови води в кватернера на р. Янтра.

Характеристика на покриващите ПВТ пластове в зоната на подхранване: пясъчливоглинести отложения. Водите са с безнапорен характер. Водното тяло е класифицирано като тяло без риск по количество и в риск по отношение на химичен състав.

Характеристика на покриващите ПВТ пластове в зоната на подхранване:

- код BG1G000K1hb050 - Карстови води в Разградската формация

Характеристика на покриващите ПВТ пластове в зоната на подхранване: почвен слой. Водите са с безнапорен характер. Водното тяло е класифицирано като тяло без риск, както по количество така и по отношение на химичен състав.

- код BG1G0000J3K051 - Карстови води в Малм - Валанжския басейн.

Характеристика на покриващите ПВТ пластове в зоната на подхранване: льосови отложения в разкритие части. Водите са с напорен характер. Водното тяло е класифицирано като тяло без риск, както по количество така и по отношение на химичен състав.

И четирите водни тела са обявени за зони за защита на подземните води, предназначени за питейно-битово водоснабдяване.

На територията на община Бяла няма определени мониторингови пунктове за наблюдение на количественото и качествено състояние на подземните води.

- Пунктовете за мониторинг на подземно водно тяло BG1G0000QAL020 са два - ШК2 ПС "Раданово"с. Раданово, община Павликени и, ШК 1 ПС-ПБВ "Бяла черква" с. Бяла черква, община ПолскиТръмбеш. За 2016 година се наблюдава повишено

съдържание на нитрати – стойностите са в диапазона 20,3 – 62.1 мг/л, при стандарт 50 мг/л.

- Пунктовете за мониторинг на подземно водно тяло BG1G0000QPL026 са четири - ШК ПС "Вързулица" – с. Вързулица, община Полски Тръмбеш; дренаж "Травитачен" ПС "Козловец", с. Козловец, община Свищов; Дренаж-Глава река-ВиК Плевен-Козар Белене – с. Козар Белене, община Левски и Др. Гюр чешма Стар дренаж- ВиК Йовковци В.Търново – Павликени. За 2016 година се наблюдава повишено съдържание на нитрати – стойностите са в диапазона 2,11 – 86 мг/л, при стандарт 50 мг/л, повишено съдържание на фосфати – стойности в диапазона 0,043-0,629 мг/л, при стандарт за качество 0,5 мг/л и съдържание на магнезий в диапазона 35,2-92,6 мг/л при стандарт за качество 80 мг/л.
- Пунктовете за мониторинг на подземно водно тяло BG1G0000K1B041 са три - ЕС1 ПС „Цветница“ ,гр. Русе, община Русе; ШК ПС“Топчии“, с. Топчии, община Разград; ТК „Ердуван Чакъров“, с. Побит Камък, община Разград. За 2016 година се наблюдава повишено съдържание на нитрати –стойностите са в диапазона 10,2 – 65,6 мг/л, при стандарт 50 мг/л и повишено съдържание на фосфати – стойности в диапазона 0,044-1,1 мг/л, при стандарт за качество 0,5 мг/л.
- Пунктовете за мониторинг на подземно водно тяло BG1G0000K1HB050 са четири -, КИ резерват "Воден" с. Малък Поровец, община Исперих; КИ ПС - ПБВ "Малък Поровец", с. Малък Поровец, община Исперих; ШК "Лакане" ПС "Кацелово", с. Кацелово, община Две могили и Каптаж „Мировци“ с. Мировци, община Нови пазар. За 2016 година се наблюдава повишено съдържание на амониеви йони в диапазона 0,006- 0,9 мг/л, при стандарт мг/л; повишено съдържание на нитрати – стойностите са в диапазона 19,9 – 132 мг/л, при стандарт 50 мг/л.
- Пунктовете за мониторинг на подземно водно тяло BG1G0000J3K1051 са девет броя: ТК"Картингписта 1" - ПС "Младост" – Попово; ТК Цани Гичево, община Никола Козлево; сондаж Росица, с. Росица, община Генерал Тошево; ДС ПС Кардам, с. Кардам, община Генерал Тошево; ТК Братя Томови – Попово; Р180х-Брестак, община Вълчи дол; ТК1 – ВиК Силистра – Професор Иширково, община Силистра; ТК Клас олио – Карapelит, община ДобричВН-22-ВиК Шумен, с. Каолиново. За 2016 година се наблюдава повишено съдържание на амониеви йони в диапазона 0,006- 0,7 мг/л, при стандарт мг/л; повишено съдържание на нитрати – стойностите са в диапазона 0,62 – 112 мг/л, при стандарт 50 мг/л и повишено съдържание на желязо – в диапазона 14 - 570 µг/л при стандарт 200 µг/л.

Нитратно уязвими водни тела

Съгласно Заповед № РД 146/25.02.2015 г. на Министъра на околната среда и водите, като подземно водно тяло, което е замърсено или е застрашено от замърсяване с нитрати на територията на община Бяла е определено подземно водно тяло „Карстови води в Русенска формация“.

Състоянието на подземните води се оценяват въз основа на информация, която ИОАС изпраща до Басейнова Дирекция „Дунавски район“. За всеки отделен мониторингов пункт, пробонабирането се извършва по схема, както следва:

- 1.) **I група – основни-физико-химични показатели** - разтворен кислород, рН, електропроводимост, нитратни йони, амониеви йони, температура, перманганатна окисляемост, обща твърдост, калций, магнезий, хлориди, натрий, калий, сулфати, хидрокарбонати, карбонати, сух остатък – анализират се всички показатели във всички пунктовете за подземни води сезонно (четири пъти в годината) или на полугодие (два пъти годишно – в пет мониторингови пункта).
- 2.) **II група - допълнителни физико-химични показатели** – нитритни йони, фосфати, желязо (общо), манган – анализират се всички или отделни показатели във всички мониторингови пунктове сезонно (четири пъти в годината) или на полугодие (два пъти годишно).
- 3.) **III група – метали и металоиди** – олово, кадмий, арсен, живак, мед, цинк, никел, хром (общ), хром – тривалентен, хром – шествалентен, обща α – активност, обща β – активност, естествен уран, радий R226 – анализират се всички или отделни показатели във всички мониторингови пунктове веднъж годишно през трето тримесечие, а в четири мониторингови пункта, в които са фиксирани съдържания на радиоактивни компоненти над стандарт съгласно Наредба № 1/2007г. за проучване, ползване и опазване на подземните води – тези показатели се анализират четири пъти в годината.
- 4.) **IV група – органични вещества** – четири пъти в годината е предвидено да се извършват анализи на трихлоретилен и тетрахлоретилен.

Оценката на химичното състояние на подземни водни тела (ПВТ) в БДДР се извършва съгласно подход за оценка на химичното състояние на подземните водни тела в две категории – добро и лошо. Подходът е разработен в съответствие с изискванията на Директива 2000/60/ЕС, Директива 2006/118/ЕО за опазване на подземните води от замърсяване и влошаване, Наредба № 1 за проучване, ползване и опазване на подземните води, Ръководство № 18 за състоянието на подземните води и оценка на тенденциите, Ръководство №17 за предотвратяване или ограничаване на преките и непреките отвеждания, и Ръководството за докладване по РДВ през 2016 г.

Получените резултатите се сравняват със стандарт за качество съгласно Приложение № 1 към чл. 10, ал. 2, т. 1 на Наредба № 1 от 10.10.2007г. (ДВ, бр. 87 от 2007г., посл. изм. и доп., ДВ, бр. 102 от 23 декември 2016 г.) за проучване, ползване и опазване на подземните води и с референтни стойности (РС) (определени по реда на чл. 118б от Закона за водите) на отделните показатели.

Резултатът от извършената обща оценка на химичното и количествено състояние на ПВТ на територията на община Бяла, съгласно данни от ПУРБ 2016 – 2021 г. е както следва:

Таблица 12 Количествено и химично състояние на ПВТ на територията на община Бяла

Код на ВТ	Наименование на ВТ	Обща оценка на химичното състояние	Обща оценка на количественото състояние	Експлоатационен индекс (разполагаеми ресурси)
BG1G0000QPL026	Порови води в Кватернера - между реките Осъм и Янтра	добро	добро	8%
BG1G0000J3K051	Карстови води в Малм-Валанжския басейн	добро	добро	9%
BG1G0000QAL020	Порови води в Кватернера - р. Янтра	добро	добро	13%
BG1G000K1HB050	Карстови води в Разградската формация	добро	добро	2%

Източник: ПУРБ 2016-2021 г., БДДР

В следващата таблица са представени определените водни ресурси, допустими за черпене от кладенци за собствени потребности на гражданите на община Бяла и максимален брой на кладенците в подземните водни тела на територията на общината.

Таблица 13 Водни ресурси, допустими за водочерпене от ПВТ

Наименование на ПВТ	Код на ВТ	Населено място	Допустимост за черпене водни количества (л/сек.)	Максимален брой кладенци в населено място, бр.
Порови води в Кватернера - р. Янтра	BG1G0000QAL020	с.Ботров	0,0	2
Порови води в Кватернера - р. Русенски Лом и притоците му	BG1G0000QAL021	с.Дряновец	0,4	50
Порови води в Кватернера - между реките Осъм и Янтра	BG1G0000QPL026	с.Пейчиново	0,4	53
Порови води в Кватернера - между реките Осъм и Янтра	BG1G0000QPL026	с.Полско Косово	0,5	65
Порови води в Кватернера - между реките Осъм и Янтра	BG1G0000QPL026	с.Босилковци	0,4	47
Порови води в Кватернера - р. Янтра	BG1G0000QAL020	с.Стърмен	0,8	96
Порови води в Кватернера - р. Янтра	BG1G0000QAL020	гр.Бяла	0,7	78
Порови води в Кватернера - р. Янтра	BG1G0000QAL020	гр.Бяла	0,1	17
Порови води в Кватернера - р. Янтра	BG1G0000QAL020	гр.Бяла	0,1	7

Източник: БДДР, гр. Плевен

3.4. Зони за защита на водите, съгласно чл. 119а, ал. 1 от ЗВ

Съгласно Закона за водите, зоните за защита на водите включват:

- територията на водосбора на повърхностните водни тела и земната повърхност над подземните водни тела – за питейно-битови нужди;

- водните тела, определени като води за отдих и водни спортове, включително определените зони с води за къпане;
- зони, в които водите са чувствителни към биогенни елементи, включително:
 - уязвими зони;
 - чувствителни зони;
- зони за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми;
- защитени територии и зони, определени или обявени за опазване на местообитанията и биологичните видове, в които поддържането или подобряването на състоянието на водите е важен фактор за тяхното опазване;

1.) Чувствителни територии

Чувствителни зони

Понятието „чувствителни зони“ е термин от Директива 91/271/ЕЕС и характеризира водоприемник, който се намира или има риск да достигне състояние на еутрофикация – обогатяване с биогенните елементи азот и фосфор. Чувствителните зони в повърхностните водни обекти са тези, определени съгласно критериите, посочени в Приложение №4 към чл. 12, ал. 1 от Наредба № 6/09.11.2000 г. за емисионни норми за допустимото съдържание на вредни и опасни вещества в отпадъчните води, зауствани във водни обекти (ДВ, бр. 97 от 2000 г.) и със Заповед № РД 970/28.07.2003 г. на Министъра на околната среда и водите.

Уязвими зони

Уязвимите зони, които са замърсени или застрашени от замърсяване с нитрати от земеделски източници и уязвими зони в които водите се замърсяват с нитрати от земеделски източници са определени със Заповед №РД-660/28.08.2019 г. на министъра на околната среда и водите. Тези зони са в съответствие с изискванията на Директива 91/676/ЕЕС относно защита на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници. Съгласно горепосочената заповед, следните водни тела са определени като води, които са замърсени или води, които са застрашени от замърсяване с нитрати от земеделски източници:

- BG1G0000J3K051 - Карстови води в Малм-Валанжския басейн;
- BG1G0000QAL020 - Порови води в Кватернера - р. Янтра

Съгласно горесцитираната заповед (Приложение 2), цялата територия на община Бяла попада в обхвата на уязвимата зона.

2.) Зони за питейно-битово водоснабдяване

„ВиК“ ООД – Русе осигурява водоснабдяването на населението с питейна вода на територията на Русенска област – общините Русе, Сливо поле, Иваново, Ветово, Две могили, Борово, Бяла и Ценово. Дружеството обслужва 219 броя подземни водоизточници, от които 165 броя в режим на редовна експлоатация и 54 броя резервни.

В община Бяла 100% от населението ползва вода за питейни нужди от системата на ВиК ЕООД – гр. Русе (район Бяла).

Всички села на територията на Община Бяла са водоснабдени. Водоснабдяването се осъществява от:

- Водопровод от Батинската водоснабдителна група;
- Водопровод от с. Баниска, община Две могили;
- Собствени водоизточници.

Освен посочените каптирани извори и сондажни кладенци на територията на общината частни стопани ползват множество местни водоизточници. Дебитът им е променлив. Основните водоизточници на подземни води се подхранват от порови води в Кватернера между реките Осъм и Янтра и Карстови води в Разградската формация.

Всички водоизточници имат проектни санитарно-охранителни зони. Учредена санитарно охранителна зона по реда на Наредба № 3/2000 г. има само за Дренаж Напоя. СОЗ е учредена със Заповед № СОЗ-134/12.06.2007 г.

3.5. Водоснабдителна мрежа

Водопроводната мрежа от водоизточниците до облекчителните резервоари е в сравнително добро техническо състояние и е изградена основно през 1982-1991 г.

За територията на град Бяла е изпълнен проект за Интегрирано управление на водите на територията на гр. Бяла, област Русе. В рамките на проекта е изпълнена реконструкция на водопроводите по съвпадащите улични трасета в града с дължина от 16 711 м.

Свързани с обществена канализация са 47.1 % от жилищата в общината, като само в гр. Бяла има жилища с обществена канализация 89.0 (3388 жилища). Свързани със септична или попивна яма са повечето от жилищата в селата от 88.8 % за с. Пейчиново до 100.0 % за с. Бистренци, без канализация са само 2.9 % от жилищата.

Водоснабдителната и водопреносната мрежа се стопанисва и поддържа от “Водоснабдяване и канализация” – ООД гр. Русе, чрез ПЕР (производственоексплоатационен район) в гр. Бяла. Водопроводната мрежа от водоизточниците до облекчителните резервоари е в сравнително добро техническо състояние и е изградена основно през 1982 - 1991 г. Поддържането и рехабилитацията и са елементи от инвестиционната програма на експлоатационното дружество. По-лошо е състоянието на водоснабдителната и водопреносната мрежа в града – в централната част е амортизирана, което е предпоставка за непрекъснати аварии и загуба на питейна вода. Изпълнена е предимно от етернитови тръби Ø 60 и Ø 80. През периода 1990 - 2000 год. е изпълнявана от стоманени тръби Ø 80 и Ø 100, а последните години и от ПЕВП Ø 80 и Ø 100.

Приоритетите на Община Бяла във Водния сектор са насочени към доизграждане, подмяна и реконструкция на съществуваща водоснабдителна мрежа, за да се подобри качеството на

водата и обслужването на населението, както и намаляването на загубите. По този начин се цели да се осъвременят съществуващата и осигури допълнително необходимата инфраструктура за новите урбанизирани територии. В Общински план за развитие на община Бяла и Програма за реализация са предвидени следните дейности по мярка: Изграждане на нова и реконструкция на съществуваща водоснабдителна и канализационна инфраструктура:

- Подмяна на част от водопроводната мрежа на с. Босилковци;
- Реконструкция на част от водопроводната мрежа на с. Копривец;
- Реконструкция на водопроводната мрежа в Гара Бяла;
- Санитране на съществуваща канализационна мрежа;
- Реконструкция на водопроводната мрежа в гр. Бяла.

Подмяната на водопроводите се очертава като основен проблем за водоснабдяването на населените места. Общината следва да запази активната си роля при решаване на устройствени и инвестиционни задачи, касаещи водопроводната инфраструктура. Една от основните причини за проблемното водоснабдяване не е липсата на водоизточници или техният дебит, а високите загуби на вода в системата, което води до изключително негативни последици. Община Бяла си поставя за цел да бъде оптимизирано намаляването на загубите до нормативни нива, което може да се постигне чрез последователна и целенасочена подмяна на водопроводната мрежа с актуални тръби и диаметри. Освен това високата степен на течове от водоснабдителната система увеличава обема на подпочвените води и повишава риска от свлачища.

3.6. Пречиствателни станции за питейни води (ПСПВ)

На територията на община Бяла пречистване на питейни води не се извършва. Извършва се само обеззаразяване с хлоргаз. Основно контрола по качеството на питейната вода за битови нужди се осъществява от РЗИ – Русе и ВиК дружеството. Единствените съоръжения за пречистване на питейни води са хлораторни станции, разположени хлораторни апарати и дозиращи помпи за белина.

РЗИ – Русе извършва непрекъснато наблюдение и контролен мониторинг на качеството на питейната вода, подавана за нуждите на населението на общината. Броят на пунктовете, честотата и вида на мониторинга са съобразени с изискванията на Наредба №9/2001 година на МЗ за качеството на водата, предназначена за питейно – битови цели. На територията на областта има само един оператор на ВиК системи – „ВиК Русе“ ЕООД, гр. Русе. За 2020 г., водоснабдителното дружество разработи програма за мониторинг на питейната вода в Русенска област, която се съгласува предварително с регионалната здравна инспекцията в изпълнение изискванията на чл. 9, ал. 1 на Наредба № 9/2001 година на МЗ.

На база мониторингов доклад на РЗИ Русе за 2020 година може да се обобщи, че качеството на питейната вода в Русенска област е добро и наред с това показва ясна и трайна тенденция за подобряване, особено по отношение на микробиологичните показатели. Относителния

дъл на нестандартните проби по микробиологичните показатели през предходните пет години – 2019 - 2015г.е бил доста по-висок, в сравнение с 2020 г. При физико-химичните анализи „скокът“ на нестандартни проби се дължи на почти системно установяваните ниски нива на остатъчен свободен хлор в пролите.

В Русенска област се наблюдават няколко зони на водоснабдяване, които са трайно замърсени с нитрати – някои селища в Община Сливо поле, някои села в Общините Русе, Бяла и Ветово.

Режимното водоподаване, честите аварии по амортизираната водопроводна мрежа и пропуски в обеззаразването на питейната вода в ПС, са някои от причините за нестандартните проби по микробиологични показатели, съгласно годишните доклади на РЗИ –Русе.

В заключение, следва да направим извод, че качеството на подаваната в Русенска област вода за питейно-битови цели е добро и се подобрява през последните няколко години.

3.7. Канализационна мрежа

За територията на общината канализационна мрежа има изградена само на територията на град Бяла и гара Бяла. Канализационната мрежа в гр. Бяла се състои от 10 броя главни профили и 136 второстепенни, като процентът на изграденост на главните профили е 90 %, а на второстепенните е над 70 %. В квартал гара Бяла процентът на изграденост на главните профили и довеждащия колектор е 100 %, а на второстепенните над 30 %, като общата дължина е над 5 000 м.

Общата дължина на съществуващата канализационна мрежа на гр.Бяла е 25 775м, което представлява 59,8% от уличната мрежа, изградена в населеното място. Общата дължина на съществуващата канализационна мрежа за Гара Бяла е 16 023 м и е изградена на 100%. Общата дължина на съществуващата канализационна мрежа е 41 798м. Дължината на цялата улична мрежа в гр. Бяла и Гара Бяла възлиза на 59 113м. Канализационната мрежа е изпълнена от бетонови тръби от ф 200 до ф 600 и елипсовидни профили 60/90 и 80/120. За територията на град Бяла е изпълнен проект за Интегрирано управление на водите на територията на гр.Бяла, област Русе. В рамките на проекта е изпълнена ГПСОВ за територията на гр. Бяла; Довеждащ колектор с ПСТ от Гара Бяла до ПСОВ – 4 210 м; Довеждащ колектор от гр.Бяла до ПСОВ, пресичане на р.Беленска – 130 м; Доизграждане на канализационната мрежа на гр.Бяла – 17 007 м.

Събирането и отвеждането на отпадните води от обектите и жилищните сгради в останалите населени места на общината е към септични и изгребни ями.

През 2013 г. е започнато изпълнението, а през 2016 г е завършено строителството на проекта за изграждане на воден цикъл – ПСОВ, подмяна на водопроводи и изграждане на канализация в гр.Бяла и гара Бяла. ПСОВ е с капацитет за 12000 екв.жители. При реализирането на проекта е направена рехабилитация и доизграждане на уличната водоснабдителна и водопреносна мрежа по улиците на град Бяла, доизграждане на канализационната мрежа в град Бяла, изграждане на довеждащ колектор за отпадни води

от гара Бяла с прилежащи към него помпени станции , преминаване на същия през река Янтра чрез окачване по мостовата конструкция и довеждането му до ПСОВ. Изградени са 20.6 км нова канализационна мрежа, а реконструираната или подменена водоснабдителна мрежа е 16.9 км.

3.8. Пречиствателна станции за отпадъчни води (ПСОВ)

В края на 2015 г. община Бяла реализира проект „Интегрирано управление на водите на територията на гр. Бяла, област Русе – етап I“ по ОП „Околна среда“ 2007 – 2013 на обща стойност 41.4 млн. лв., в рамките на който в гр. Бяла бе изградена пречиствателна станция за 14 100 еквивалент жители заедно с прилежащата ѝ инфраструктура. ПСОВ Бяла пречиства водните количества, посредством следната технология:

Механично пречистване:

1.) Груби решетки: Първото съоръжение, през което преминава суровата отпадъчна вода е груба механизирана стъпкова решетка с процепи 40 mm, която е монтирана под наклон 80°. Решетките са две на брой (работна и резервна), всяка с капацитет 120л/с. Решетките са с ширина 500мм, дълбочина 4500мм и са изработени от неръждаема стомана.

Преди решетките има предвидени плоски затвори с механично задвижване, които насочват потока отпадъчна вода към работещата решетка.

Уловените отпадъци се събират в контейнери с обем 1,10 m³. Пълните контейнери се изпразват в сметосъбирачна машина. Извозват се на сметището, където отпадъците от решетките се депонират съвместно с твърдите битови отпадъци. Операторът на станцията ежедневно поръсва съдържанието на контейнерите с хлорна вар за дезинфекция.

2.) Комбинирано съоръжение за фино механично пречистване: Финото механично пречистване се осъществява от две съоръжения, които представляват компактна станция, съвкупност от фина решетка, пясъкозадържател и уловител на мазнини.

Уловеният пясък при дъното се транспортира чрез хоризонтален спирален шнек към предната част на съоръжението, а от там посредством втори шнек се изнася от съоръжението до класификатор за пясък. В класификаторът пясъка се промива и обезводнява, след което се отвежда до контейнер за съхранение. Събраният пясък е със съдържание на органика и затова след постъпването му в контейнера ще се обработва с хлорна вар.

Уловените масла се отвеждат посредством помпа за дехидратиране в специален разслоителен контейнер, разположен в помещението за механично обезводняване на утайките под комбинираните съоръжения.

Комбинираните съоръжения, всяко с капацитет $Q=60\text{l/s}$, са разположени на кота +3.00 в технологичната част на сградата.

Биологично пречистване

За биологичното пречистване е предложен комбиниран метод - с фиксирана и с флуидизирана биокултура. Използват се природни самопречистващи механизми, които обаче в съоръженията протичат по-интензивно, отколкото в природата. Микроорганизмите използват органичните замърсители от отпадъчните води като субстрат за собственото си възпроизводство и по този начин ги отстраняват. Биологичните реактори при тази схема се поддържат в непрекъснат режим на работа.

Третично пречистване

При необходимост от отстраняване на биогенни елементи в системата се създават условия за протичане както на аеробни, така и на анаеробни процеси. Аеробните условия са необходими главно за нитрификация, което представлява превръщане на амониевия азот $\text{NH}_4\text{-N}$ в нитратен азот $\text{NO}_3\text{-N}$ и за частично отстраняване на БПК5 и ХПК, докато анаеробните условия са необходими за денитрификацията, при която се извършва превръщане на $\text{NO}_3\text{-N}$ в N_2 .

3.9. Територии със значителен потенциален риск от наводнения (РЗПРН)

Наводненията са едни от най-често срещаните природни бедствия, които регистрират през последните години най-унищожителните си проявления. Наводненията най-често са предизвикани от проливни дъждове и градушки, които освен, че стават причина за икономически проблеми, водят и до проблеми свързани със здравословното състояние на населението в бедстващите райони. Наводненията са причина за огромни щети на заливните зони, засягайки обширни територии с жилищни и промишлени обекти, земеделски земи и горски масиви.

Със Заповед № РД-744/01.10.2013 г. на Министъра на околната среда и водите са утвърдени районите със значителен потенциален риск от наводнения по смисъла на чл. 146г от Закона за водите. На територията на община Бяла попада район с код BG1_APSFR_YN_011 р. Янтра между градовете Полски Тръмбеш и Бяла. В района попадат землищата на гр. Бяла и с. Стърмен. Определен е като район с висок риск.

В района на евентуалните наводнения не попадат водоизточници за питейно-битово водоснабдяване. Определените райони със значителен потенциален риск от наводнения по чл. 146г от ЗВ, съгласно ПУРН 2016-2021 г. за територията на община Бяла са представени по-долу както следва:

Таблица 14 Райони със значителен потенциален риск от наводнения (РЗПРН)

Код на РЗПРН	Име на РЗПРН	поречие	Код на водното тяло	Населено място	Степен на риск
BG1_APSFR_YN_011	(р.Янтра между градовете Полски Тръмбеш и	Янтра	BG1YN130R1029	Гр.Бяла и с. Стърмен	Висок

	Бяла)				
--	-------	--	--	--	--

Източник: ПУРН 2016 – 2021 г., БДДР

Този РЗПРН обхваща около 43 км река, включително градовете Бяла и Полски Тръмбеш. В района няма регистрирани значителни наводнения, но анализа на данните показва, че някои от речните корита се нуждаят от почистване, а някои диги имат нужда от възстановяване. Затова в ПУРН са включени мерки за почистване на речните корита (Мярка ВМ_А.1.3.10) и възстановяване на компрометирани диги (Мярка УН_011_ В.3.2.4).

В региона има системи от диги за защита от наводнения, но като цяло те са в лошо състояние. За няколко РЗПРН са предвидени мерки за възстановяване на дигите и стените за защита от наводнения (река Дунав, Скравена, Бяла до Полски Тръмбеш, Ресен, Попово и река Русенски Лом от Русе до Божичен и др.). Предвидените дейности по защита от наводнения включват и рехабилитация на затварящите съоръжения за отводнителните канали през дунавските диги. В допълнение е включена регионална мярка за възстановяване на диги и стени за защита от наводнения извън РЗПРН. Подборът и приоритизирането на ремонтните дейности ще се основава на програмата за проверка и поддръжка на инфраструктурата за защита от наводнения.

За този РЗПРН няма регистрирани значителни минали наводнения, които попадат извън регулацията на населените места. Съгласно ПУРН, това би могло да се счита за показател, че речното корито има необходимата хидравлична проходимост и не създава сериозна заплаха от наводнения за населението.

Съществуват обаче участъци по бреговата ивица с прорязани проходи за пътища, ерозирали и отнесени от реката части от дигата. Съгласно ПУРН, в това си състояние корекцията на реката не може да проведе безпроблемно прогнозираната стогодишна вълна.

3.10. Идентифицирани източници на замърсяване

Качеството на водите е най-значителния индикатор за въздействието на човешката дейност върху естествената водна среда. Основните източници на замърсявания на водите, от които идват и съответните проблеми са земеделието, промишлеността, транспорта и населените места, като голяма част от тези замърсявания постоянно се изпускат в повърхностните и подземни води. Състоянието на водните тела се определя в зависимост от следните категории значими натоварвания:

- Значими точкови източници на замърсяване на повърхностните води;
- Значими дифузни източници на замърсяване на повърхностните води;
- Значими водовземания от повърхностните води;
- Други въздействия върху повърхностните води - морфологични изменения и регулиране на оттока.

Точкови източници на замърсяване

Точковите източници на замърсяване са битово - фекалните води (БФВ), които се образуват в жилищните и обществените сгради и производствените отпадъчни води (ПОВ). Битовите води съдържат най-различни органични и неорганични замърсяващи вещества. В канализационните мрежи на населените места протичат както битови, така и производствени отпадъчни води (ОВ). Съставът на ОВ от населените места зависи и от характера на производствените ОВ, които се отвеждат в канализационната мрежа. В битовите отпадъчни води е увеличено съдържанието на синтетични миелци и перилни препарати, които са повърхностно активни вещества. Тяхното присъствие в битовите отпадъчни води и от там във водоприемниците, води до рязко влошаване на условията за постъпване на кислород чрез дифузия. Смесването на непъречистени битови отпадъчни води с водите на водоприемниците води до замърсяването им с неразтворени, колоидни и разтворени примеси, до интензивното изразходване на съдържащия се кислород поради наличието на лесно окисляващи се вещества, както и до протичането на вторични процеси на замърсяване (в резултат на анаеробно разлагане).

Дифузни източници на замърсяване

Дифузни източници на замърсяване са от населени места без ПСОВ и без канализация, промишлени зони без канализация, сметища без изолация. При дифузно внесение вещества от значение са биогенните вещества, пестицидите (препарати за растителна защита) и тежките метали. Проблемите произлизащи от дифузното натоварване на повърхностните води с азот се влияе основно от притока от подземните води (разтворените вещества), а с фосфор се предизвиква основно от ерозията (внесените количества твърди частици). Други замърсявания, които имат значение са стари замърсявания и/или опасни замърсявания на почвата, (включително от депа, аварии), при изоставени минно-технически съоръжения или значително сухо или мокро отлагане от атмосферата.

Морфологични изменения и регулиране на оттока

Морфологични изменения, водят до следните проблеми.

- Проблеми възникнали в резултат на водочерпения за питейно-битови, промишлени, селскостопански, хидроенергийни и др. цели.
- Проблеми от регулиране на оттока - това са проблеми възникнали в следствие изграждане на хидроенергийни съоръжения (МВЕЦ).

Въздействия, свързани с хидроморфологични промени значително се отразяват върху водните организми. Особено силно е въздействието на напречни строителни съоръжения, тъй като се прекъсва проходимостта за онези водни организми, които не са в състояние да преодолеят тези прегради. Прекъсването на естествената дължина на реките, физически изменения на коритото, развитие на инфраструктурата (пътища, мостове), инженерни дейности, земекопни работи са важни и съществени въздействия, които влияят върху натоварването с вредни и биогенни вещества. Често те отнемат на водните организми тяхната жизнената среда и достъпа до хранителни вещества, а с това и възможността им за оцеляване.

Изводи и препоръки:

- ✓ *Повърхностните водни тела на територията на общината се намират в добро химично и умерено екологично потенциал/състояние;*
- ✓ *Всички подземни водни тела на територията на общината се намират в добро количествено състояние, в добро химично състояние, съгласно ПУРБ 2016 – 2021 г.*
- ✓ *Основен замърсител на водни обекти на територията на община Бяла са канализационните системи на населените места, липсата на ПСОВ извън общинския център, както и липсата на цялостна изградена канализационна мрежа за населените места на общината, с изкл. на гр. Бяла*
- ✓ *Необходимо е в община Бяла да продължи подмяната на част от водопроводната мрежа от страна на ВиК ЕООД, гр. Русе, с цел да се минимизират загубите на питейна вода;*
- ✓ *Необходимо е в община Бяла да се осъществи подмяна/изграждане на цялостната канализационна система;*

4. ПОЧВИ**4.1. Общи положения. Задължения и правомощия на общините в сектора**

Почвите са национално богатство, ограничен, незаменим и практически невъзстановим природен ресурс, с което опазването им е приоритет както на държавните органи, така и общински органи, физически и юридически лица.

Съгласно Закона за почвите (ЗП), политиката по опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите на местно ниво се осъществява от кметовете на общини. В рамките на своите правомощия, кмета на общината осигурява участие на обществеността при вземане на решения и разработване на стратегии, програми и планове за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите.

Кметовете на общини имат задължение да разработят Програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите в съответствие с Национална програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите за период не-по-кратък от 3 години. Тези програми са неразделна част от общинските програми за опазване на околната среда съгласно чл. 26 от Закона за почвите.

Програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите се изготвя съгласно Методическите указания за разработване на областни и общински програми, разработени на основание Мярка 1.1.3 от Плана за действие към Националната програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите (2020 – 2030 г.)

Съгласно Закона за почвите, кметовете на общините правят предложения за включване на площи с увредени почви, към регистър, поддържа от Изпълнителната агенция по околна среда (ИАОС), съдържащ информация за местоположението, източника на замърсяване/увреждане, вида на площта на увреждането, оценка на риска и др.

В съответствие със Закона за почвите, кметовете на общините осъществяват контрол върху изгарянето или друга форма на неконтролирано обезвреждане, изоставяне и

нерегламентирано изхвърляне на отпадъци върху почвената повърхност, включително на селскостопански отпадъци, извън обхвата на приложното поле на Закона за управление на отпадъците (ЗУО).

4.2. Почвена покривка и разпределение на почвени ресурси

По отношение на почвено-географското райониране на България, общината се отнася към Севернобългарска лесостепна почвена зона. Тя заема платовидна, дълбоко нарязана част от Лудогорието. Районът е изграден от следните геоморфоложки формации: преобладават черноземни почви със своите характерни подтипове – карбонатен чернозем, типичен чернозем, слабо излужен, развити върху дебела лъсоча подложка.

Край река Янтра се срещат алувиални наноси, които са плодородни. Ограничено е разпространението на глинесто-песъчливите почви. Най-широко е застъпен лъсът, покриващ всички по-стари формации и алувиалните отложения в речните тераси.

- Черноземни почви – черноземните почви са се оформили под влияние на ливадно-степна и лъсостепна растителност. Почвообразуващите скали в района на черноземните почви са предимно от лъсоча образувания. Характерна особеност на черноземите е отделянето на карбонатите от скалната основа във вид на „карбонатен мицел“.
- Кестеняви черноземи – разположени са главно в низините на Дунавската равнина между 50 и 150 м.н.в. Формирали са се под влияние на ливадно – степна растителност, чиято дълбока коренова система е допринесла за формирането на мощен хумусен хоризонт – до 80-100 см. Почвообразуващата скала основно е лъсоча и в малка степен варовика, разкрит при разцепването или измиването на лъсоча от водните течения.
- Обикновени черноземи – формирали са се изцяло под въздействието на лесостепна растителност. Скалите върху които са се образували са разнообразни. С най-голямо значение е лъсоча, но се срещат още варовици и мергели.

Тези почви са предимно дълбоки и много дълбоки, но на места по склоновете на платата и хълмистите части са по-измити и дълбочината им намалява. Механичният им състав варира в рамките на песъчливо-глинести почви – от леко до тежко песъчливо – глинести. Сумата от фракциите по-малки от 0.01 мм за А-хоризонт се дължи от 15.20% за песъчливо-глинести почви, през 21.68% за средно-песъчливо глинести.

- Сиви горски тъмни почви – срещат се до северните и близките до тях изложения, главно в равнините, падините и по долните части на склоновете. Формират се под церово-благунови насаждения с добра производителност. Отличават се с голяма мощност, добре изразен хумусно-акумулативен хоризонт и малка скелетност.

Това са дълбоки, до много дълбоки почви, песъчливо-глинести по механичен състав. Сумата на фракциите по-малки от 0.01 мм се движи от 15,55 до 34,25 % за А-хоризонт. Реакцията на почвата в повечето случаи е кисела – рН, средно е около 6.00 за най-горния почвен слой, но

в дълбочина под влияние на варовиковата основа на почвообразуващите скали, реакцията става все по-слабо киселинна до неутрална в С-хоризонт.

- Наносни почви – под това най-общо название са обединени почвите образувани по поречията на реките формирани върху алувиални наноси – пясъци, чакъли. Тези почви са много млади и непрекъснато се доизграждат и са лишени от много признаци, характерни за пълните почви. В зависимост от вида на наносите, въздействието на тревисто-ливадната растителност, дълбочина на подпочвените води и други фактори, те са отделени като отделни или преходни от един в друг типове почви, а именно:

- Алувиално ненаситени почви – образуват се в резултат на периодично прииждане на реките и отлагане на влачените материали, за това тези почви нямат генетични почвени хоризонти. Тук в зависимост от силата на водното течение и повърхностния отток се образуват по-мощни или по-маломощни почвени слоеве.

Това са дълбоки и много дълбоки, свежи или влажни почви. Имат много лек механичен състав – сумата на фракциите по-малки от 0.01 мм не надвишава 5.13%. Реакцията на почвата е неутрална. Хумусът в най – горния слой е сравнително малко, но алувиалния характер на почвите предполага допълнителен потенциал в дълбочина.

- Алувиално наситени почви – алувиалните наситени почви са се образували след настаняването на тревна растителност върху алувиални ненаситени почви, под влияние на което е започнало формирането на генетични хоризонти. Те са много дълбоки, свежи почви, с дълбочина на подпочвените води от 1 до 3 м. Механичният им състав е лек – от пясъчлив до глинесто пясъчлив на места, благодарение на ливадната растителност, която задържа част от глинестите частици от измиване. Реакцията на почвата е неутрална по целия профил.

В североизточната част на района се срещат доста обширни площи деградирани черноземи и тъмносиви горски почви. Те се отличават със средномощен хумусен хоризонт (около 50cm), мощен профил, тежко пясъчливо-глинест механичен състав и средна текстурна диференциация (текстурен коефициент 1.1-1.3), средназапасеност с органично вещество (1.5-2.4% хумус) и неутрална до слабо кисела реакция. Част от площите им са засегнати от слаба до средна степен на ерозия.

Цялата територия на общината е изградена от два основни типа скали – десетчетвъртична скална подложка и долнокредни скали, представена от варовици, мергелни варовици и мергели.

Почвообразуващите материали са представени предимно от глинест лъос и лъосовидни глинести материали. Най-разпространени почви са сивите горски почви, които по свойства и особености са сходни с аналозите си от съседните райони. Известна част от тях са засегнати от средна степен на ерозия. В североизточната част на района се срещат доста обширни площи деградирани черноземи и тъмносиви горски почви.

Почвената покривка дава идеални възможности за отглеждане на земеделски култури, лозя, овощни дървета, зеленчуци и някои фуражни и технически култури. Прилагането на добрите земеделски практики, правилното залесяване и обработки са гаранция за предотвратяването на ветрова и водна ерозия на почвата.

4.3. Състояние на почвите – замърсяване с нефтопродукти, засоляване, вкисляване, запечатване

На територията на община Бяла са разположени два пункта за мониторинг на почви, част от Националната система за мониторинг на околната среда (НСМОС), в подсистема „Земи и почви“, а именно Пункт № 343 – с. Полско Косово, община Бяла и пункт № 261 – с. Бистренци, община Бяла.

При извършените анализи до момента, в пробовземните пунктове не са регистрирани наличия на тежки метали над ПДК, както засоляване и вкисляване на почвите. Това се дължи на воденето от земеделските кооперации и арендатори на добри земеделски практики, правилна употреба на пестициди и торове и сеитбооборот. Не е констатирано и наднормено съдържание на тежки метали от автотранспорт, което е показател за ползването на безоловен бензин.

4.3.1. Замърсяване с тежки метали

Различните почви имат различна устойчивост към химическо замърсяване, поради което концентрациите на тежки метали – „предохранителни“, „максимално допустими“ и „интервенционни“ са определени в зависимост от редица показатели на почвата като рН, механичен състав, дълбочина, начин на ползване на земите – обработваеми, постоянно затревени, населени места, паркове, спортни площадки и индустриални/ производствени терени (Наредба 3 от 12 август 2008г.). Съгласно данните от проведените наблюдения по пунктове в рамките на Националната система за мониторинг на околната среда (НСМОС), почвите в страната са в сравнително добро екологично състояние по отношение на замърсяванията с тежки метали.

Съгласно данни от РИОСВ – Русе (Годишни доклади за състоянието на околната среда) на територията на Община Бяла не са регистрирани наличия на тежки метали над ПДК, не е констатирано и наднормено съдържание на тежки метали от автотранспорт, което е показател за ползването на безоловен бензин.

4.3.2. Замърсяване на земите и почвите от добивната промишленост

На територията на Община Бяла има едно находище на подземни богатства – находище „Копривец“. Съгласно данни от Национален концесионен регистър: Кариера за добив на строителни материали - варовици, годни за добавъчни материали за пътно строителство, намираща се в землището на с. Копривец, община Бяла, Акт за изключителна държавна собственост № 1278/19.01.2012 г. с площ 179 192 кв.м. Концесионер: "ТЕРЕКС И КО" АД – София, Решение за определяне на концесионер № 670/07.08.2012 г. и концесионен договор от 04.12.2012 година със срок на действие до 04.12.2047 г.

4.3.3. *Замърсяване на почвата с нитрати*

Излезлите от употреба пестициди и други препарати за растителна защита с изтекъл срок на годност представляват опасни отпадъци и за тях се прилагат съответните разпоредби на ЗУО, касаещи третиране на тези отпадъци. Едни от основните устойчиви органични замърсители са хлорорганичните пестициди, които масово са използвани в селското стопанство през 60-те години на миналия век. След прекратяване на дейността на ТКЗС и АПК след 1990 г., в България възниква въпросът за съхраняване и обезвреждане на останалите количества неизползвани препарати за растителна защита (ПРЗ).

За повишаване на добивите от земеделска продукция при обработването на земеделските земи в района на общината се използват естествени и изкуствени торове. На територията на община Бяла се е наложила практиката за прилагане на добрите земеделски практики с използване на течна торова маса. Няма данни от Националната система за мониторинг на почви на почвени проби от района за замърсяване с нитрати вследствие предозирано и/или безконтролно наторяване на земеделски земи.

При извършваните контролни проверки от страна на РИОСВ – Русе на територията на област Русе, Разград и Силистра не са констатирани замърсявания с продукти от растителна защита. Земеделските производители не съхраняват на производствените си площадки препарати за растителна защита. Ползват дози, които са им необходими за третиране. Залежалите растително защитни препарати са събрани в ББ кубове.

Въпреки това, тенденцията на нерегламентирано изхвърляне на отпадъци върху почвената повърхност (строителни, битови, промишлени и селскостопански отпадъци) на територията на община Бяла все още съществува въпреки предприетите мерки и положените усилия от общината. При извършване на проверките по чистотата на населените места от експертите на РИОСВ, констатираните видове отпадъци са основно от битов характер, голям е процента и на строителните отпадъци, биоразградимите и животинска торова маса.

Въпреки усилията, които полагат общината, все още е недостатъчен контролът от тяхна страна за недопускане на замърсяване на почвите със смесени битови и строителни отпадъци.

4.3.4. *Ерозия на почвата*

Ерозията на почвата е явление, свързано с отделяне и пренасяне на почвени частици чрез вятър, дъждовни и поливни води при протичане на естествени и/или антропогенни процеси. Загубата на почвен материал оказва съществено влияние върху функциите на почвата, както в мястото на проявлението на ерозията, така и върху прилежащите територии.

Ерозията води до намаляване на дълбочината на коренообитаемия слой, количеството на хранителните елементи и запасите на почвена влага, изчерпване на филтриращия и буферния капацитет на почвата, намаляване на съдържанието на почвено органично

вещество, загуба на биоразнообразие, деградация на почвената структура, образуване на почвена кора, разпространение и акумулация на замърсители във водните течения и в зоните на акумулация на наноси.

Ерозията е най-широко разпространеният и интензивен протичащ деградационен процес върху почвената покривка на земята. Крайният резултат от действието на ерозията е безвъзвратното разрушаване на почвата, както като природно тяло и средство за селскостопанско производство, така и като основа на природната среда.

Прилагането на добрите земеделски практики, правилното залесяване и обработки са гаранция за предотвратяването на ветрова и водна ерозия на почвата.

Ветровата ерозия на почвата се проявява върху равнинни и обезлесени райони. Площите с висока степен на риск от ветрова ерозия се свързват с ниска степен на лесистост и висока податливост на почвите към дефлация.

Скоростта на ерозия е различна при различните типове растителна покривка. Човешката дейност много често усилва естествената ерозия. Видът на почвообработките и начина на трайно ползване на земите са основните фактори определящи на процеса на водоплощна ерозия ако се изключат природните и климатични фактори. Площите в община Бяла не се характеризират с висок ерозионен риск. Реални резултати за ограничаване на процеса се получават при извършване на залесяване и прилагане от земеделските производители противоерозионни дейности - агротехнически мероприятия, като подходящи почвообработки, засяване и поддържане на култури, имащи за цел нейното укрепване - постоянна тревна покривка и т.н.

На територията на община Бяла няма сериозни проблеми по отношение на почвената ерозия. Единствено равнинният характер на областта е причина за проява на ветрова ерозия, която нанася щети, налагащи противоерозионни мероприятия. От друга страна, въпреки сравнителната сухост на климата, поради изразената му континенталност, меандрите на р.Янтра и нейните притоци допринасят за добрата запасеност с влага на почвения слой на територията на общината.

4.3.5. Вкисляване и засоляване на почвите

Вкисляването на почвите се дължи на емисии от промишлени процеси, природни биохимични цикли, а за обработваемите почви - и от едностранчивото (без фосфор и калий) торене с азотни торове. За ограничаване на развитието на процеса на вкисляване при обработваемите почви е необходимо прилагане на подходящи модели на торене. При изоставените терени се налага ограничаване на процесите на ерозия, прилагане на стопански решения за увеличаване на почвеното плодородие и извършване на варуване, съобразно конкретните условия на засегнатите площи. До осемдесетте години на миналия век държавата предприемаше действия, чрез финансиране на мероприятия целящи намаляване и ограничаване на вкислените почви (варуване, гипсуване) на засегнатите райони и прилагане на подходящо екологосъобразно земеделие. Понастоящем тези мерки са силно ограничени.

На територията на РИОСВ- Русе са определили два пункта за засоляване в село Новград,

Община Ценово и един за вкисляване в село Раковски, Община Разград. Степента на развитие на процесите на засоляване се определят от климатичните, хидроложките и стопанските условия. Голяма част от засолените почви, представляват главно изоставени земеделски ниви и не се обработват поради намалено плодородие. Засоляването на почвата е процес, при който се увеличава съдържанието на водоразтворимите соли и /или обменен натрий в почвата в количества, влияещи негативно на техните свойства, респективно на продуктивния им потенциал. Засолените почви са типичен представител на почвите с неблагоприятен състав и свойства за развитие на растенията. Към тях се отнасят т.н. солончаки (същински засолен почви), чиято най-съществена педогенетична особеност е значителната концентрация на водоразтворими соли в почвения профил и т.н. солонци (алкални почви), съдържащи и в по-малко количество хидролизно-алкалния нормален натриев карбонат /сода/ и натрий в обменно състояние (над 20% от Т-сорбционен капацитет).

На територията на Община Бяла няма установени територии със засолен и вкислени почви, по данни на РИОСВ – Русе.

4.3.6. *Поземлени ресурси. Земеделски обработваеми земи на територията на общината*

Територията на община Бяла е слабо урбанизирана. С най-голям дял са земеделските територии – 24 152 ха, от които 22 924 ха обработваема площ, следват горските – 7128 ха.

Урбанизираните територии са 1622 ха, което е 4.77 % от общата площ на общината. Площите със селскостопанско предназначение в общината по данни на ОС “Земеделие” гр. Бяла през 2015 г. са 248 421 дка, от тях 169 901.7 дка (68.4 %) са обработваеми площи.

Таблица 15 Разпределение на земеделските площи на територията на община Бяла

Разпределение на земеделските площи	Площ в дка	Относителен дял
Ниви	191 527	77.10%
Ливади и пасища	27 157	10.90%
Трайни насаждения	7515	3.00%
Трайни насаждения (овощки)	3 219	1.30%
Трайни насаждения (лозя)	4 296	1.70%

Източник : ОУП Бяла

С най-голям размер са земеделските земи в: гр. Бяла, с. Полско Косово и с. Босилковци, а с най-малък размер е с. Пет кладенци.

Разпределението на площта на земеделските земи в община Бяла, съгласно категоризацията им е представена в таблицата по-долу. От нея е видно, че с най голям дял е некатегоризираната земеделска земя 26%, следвана от земите с V категория 21%. Най-малък е делът на II и IX категория – около 2 %.

Таблица 16 Категории земеделска земя в община Бяла

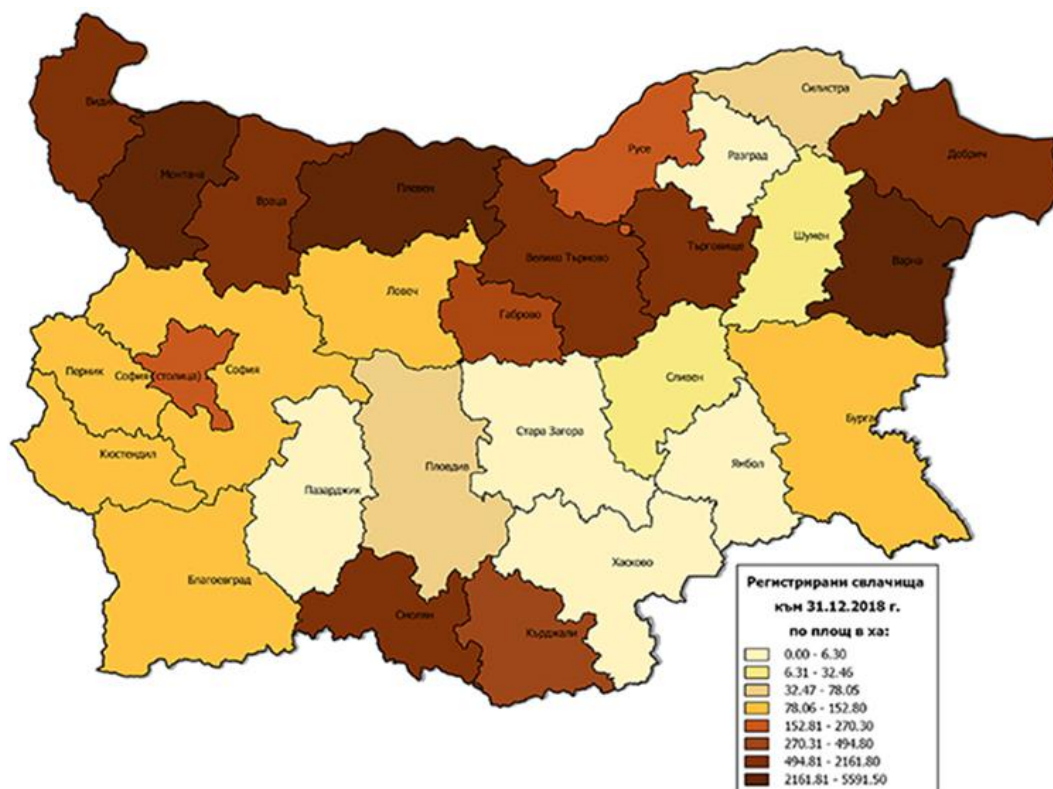
Категория земеделска земя	Площ (дка)
II	5 969
III	64719.37

IV	68574.46
V	73871.36
VI	13790.62
VII	18115.94
IX	2495.21
X	5871.69
Няма данни	89913.27

Източник : ОУП Бяла

4.4. Свладища и нарушени терени

Свладищата нанасят щети върху инженерната инфраструктура и облика на територията във всички области в страната. Активизирането на свладищата се обуславя от неблагоприятни природни явления като земетресения, движения на разломи, колебания в нивата на подземни води и др. В отключването на свладищните процеси въздействие може да окаже и човешката дейност – при извършване на дълбоки изкопи, прекарване на пътища, добив на полезни изкопаеми и др. Като цяло в България тенденцията е към увеличаване на свладищните процеси, като те обикновено се засилват след снеготопене и обилни валежи. На следващата фигура е представено разпределението на площите в страната, засегнати от свладищни процеси. (фигура № 11).

Източник: ИАОС

Фигура 10 Разпределение на площите засегнати от свладищни процеси в България, ха

На територията на община Бяла има регистрирани пет¹ свладища в землищата на с. Лом Черковна и с.Босилковци. В таблицата по-долу е представена информация за вида на

¹ Данните на Геозащита ЕООД, гр. Плевен към 2021 г.

свладището, годината на регистриране, местонахождение, големина и др. по данни на „Геозащита ЕООД“ гр. Плевен към 2021 г.

Таблица 17 Регистрирани свладища на територията на община Бяла към 2021 г.

№	Местоположение	Национален идентификатор	Възраст	Година на регистриране
1	с.ЛомЧерковна, над югоизточната част на селото	RSE04.05133.01	старо	Oct. 13, 1976
2	с. Лом Черковна, над централната част на селото	RSE04.05133.02	старо	Oct. 13, 1976
3	с. Лом Черковна, местност "Боаза"	RSE04.05133.03	старо	Oct. 13, 1976
4	с.Лом Черковна, СЗ от селото, м.Сухите чешми	RSE04.05133.04	старо	Oct. 14, 1976
5.	с.Босилковци, североизточната част на селото	RSE04.05743.01	старо	Oct. 14, 1975

Източник: Геозащита ЕООД – клон Плевен

Изводи и препоръки:

- ✓ Град Бяла и районът около него са антропогенизирани и съответно почвите и земите са повлияни от това. Като цяло, почвите за района на общината се намират в добро екологично състояние по отношение на запасеност с биогенни елементи /органично вещество, съдържание на тежки метали и металоиди и устойчиви органични замърсители;
- ✓ На територията на община Бяла се е наложила практиката за прилагане на добрите земеделски практики в следствие на което, почвите в района не са замърсени с нитрати, както и в резултат на предозирано и/или безконтролно наторяване на земеделски земи.
- ✓ Проблеми по отношение състоянието на почвите се явяват периодичните паления на стрънища и замърсявания с отпадъци, в резултат на което се нарушават почвените функции в най-плодородния (хумусен) слой и намаляват плодородието и самопречистващата способност на почвите;
- ✓ Площите заети от горскостопанската единица имат изключително равнинен характер, поради което ерозионни процеси в тях не се наблюдават. В местата, където съществува опасност от ерозионни процеси, превантивни мерки следва да бъдат следните:
 - своевременно залесяване на площите с ерозионна опасност с подходящи дървесни видове.
 - сечищните отпадъци да се използват за запълване на стръмни дерета;
 - при строеж на нови пътища да се предвидят мерки за недопускане развитието на ерозионни процеси чрез изграждането на отводнителни съоръжения;

5. ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ И ЗОНИ, ГОРИ И БИОРАЗНООБРАЗИЕ

5.3. Общи положения. Задължения и правомощия на общините в сектора

Правомощията на общините в областта на „Натура 2000“ и биоразнообразието са разписани в Закона за биологичното разнообразие (ЗБР) и Закона за защитените територии (ЗЗТ), и най-общо се свежда до:

Закон за защитени територии (ЗЗТ)

1. Кметовете на общините правят предложения за обявяване на национални и природни паркове.
2. Представители на общините участват в комисии, назначени от Министъра на околната среда и водите за обявяване на защитени територии.
3. Общините - собственици на гори, земи и водни площи в защитените територии извън тези, които са обект на изключителна държавна собственост, осъществяват тяхното стопанисване, опазване и охрана, съгласно разпоредбите на този и други специални закони.
4. Съответните общини съгласуват плановете за управление на резервати и поддържани резервати, природни забележителности и защитени местности преди тяхното утвърждаване от министъра на околната среда и водите.
5. Органите на местната власт се задължават да оказват съдействие на служителите от парковата охрана при изпълнение на служебните им задължения.
6. Кметовете на общини са длъжни да спират дейности и строителство в предоставени за ползване гори, земи и водни площи в защитени територии - държавна, общинска и частна собственост, извършвани в нарушение на утвърдените планове за управление и устройствени и технически планове и проекти.
7. Нарушенията по чл. 81 и 83 от Закона се установяват с акт на длъжностно лице, определено от министъра на околната среда и водите или от министъра на земеделието, храните и горите, или от изпълнителния директор на Изпълнителната агенция по горите, или от кмета на общината. Наказателните постановления се издават съответно от министъра на околната среда и водите, от министъра на земеделието, храните и горите, или от кмета на общината, или от упълномощени от тях лица.

Закон за биологичното разнообразие (ЗБР):

Общините, в сферата на своята компетентност:

1. осъществяват дейности по опазване на биологичното разнообразие;
2. интегрират опазването на биологичното разнообразие и устойчивото управление на биологичните ресурси във всички планове, проекти, програми, политики и стратегии в съответния сектор, като включват в тях преди всичко дейности по опазване на биологичното разнообразие, в съответствие с приоритетите на ЗБР, на Националната стратегия и на Националния план за опазване на биологичното разнообразие;
3. разработват и внедряват планове за управление на защитени зони и планове за действие за приоритетни растителни и животински видове;
4. сътрудничат с други компетентни органи, когато дейностите имат взаимосвързани или натрупани ефекти върху биологичното разнообразие или когато тяхната компетентност засяга един и същ обект или територия;
5. организират отраслови системи за мониторинг на състоянието на биологичното разнообразие и на защитените зони и създават бази от данни и географски информационни системи за характеристиките им, като предоставят на

Министерството на околната среда и водите информация, съгласувана по вид и период на представяне;

6. финансират приоритетно научни изследвания и дейности, свързани с опазване на биологичното разнообразие и устойчивото управление на биологичните ресурси;
7. използват резултатите от проучването на биологичното разнообразие при изготвянето на планове, проекти, програми и политики в сектора или между секторите;
8. контролират дейността на собствениците или ползвателите на земи, горски територии и водни площи, включени в Националната екологична мрежа;
9. санкционират нарушители в предвидените в този закон случаи;
10. осъществяват международно сътрудничество по въпроси от обща загриженост, свързани с опазване на биологичното разнообразие и защитените зони.
11. общините - собственици и ползватели на горски територии, земи и водни площи в Националната екологична мрежа, осъществяват тяхното стопанисване и охрана съгласно разпоредбите на този закон и другите специални закони.
12. кметовете на общини спират дейности и строителство в гори, земи и водни площи - държавна, общинска и частна собственост, извършвани в нарушение на утвърдените планове за управление и устройствени и технически планове и проекти.
13. Нарушенията по чл. 124, ал. 1 и 3, чл. 125 и чл. 128 от ЗБР в се установяват с акт на длъжностно лице, определено от Министъра на ОСВ, или от изпълнителния директор на Изпълнителната агенция по горите, от областния управител или от кмета на общината. Наказателните постановления се издават съответно от министъра на околната среда и водите, от министъра на земеделието, храните и горите, от областния управител или от кмета на общината, или от оправомощени от тях лица.

5.4. Национална екологична мрежа (НЕМ)

Националната екологична мрежа (НЕМ) се изгражда според изискванията на Закона за биологичното разнообразие. Нейните цели са: дългосрочно опазване на биологичното, геологично и ландшафтно разнообразие; осигуряване на достатъчни по площ и качество места за размножаване, хранене и почивка, включително при миграция, линеене и зимуване на дивите животни; създаване на условия за генетичен обмен между разделени популации и видове; участие на Република България в европейските и световни екологични мрежи; ограничаване на негативното антропогенно въздействие върху защитени територии.

Националната екологична мрежа (НЕМ) най-общо включва:

- защитени зони като част от Европейската екологична мрежа „НАТУРА 2000“, обявени по реда на Закона за биологичното разнообразие (ЗБР);
- защитени територии, обявени по реда на Закона за защитените територии (ЗЗТ);

Към настоящият момент в България са обявени 1015 защитени територии, които обхващат приблизително 5,3 % от територията на страната. Според Закона за защитените територии, защитените територии са 6 категории: резервати (55), национални паркове (3), природни

забележителности (348), поддържани резервати (35), природни паркове (11), защитени местности (563).

Натура 2000 е общоевропейска мрежа, съставена от защитени зони, целяща да осигури дългосрочното оцеляване на най-ценните и застрашени видове и местообитания за Европа в съответствие с основните международни договорености в областта на опазването на околната среда и биологичното разнообразие. Местата, попадащи в екологичната мрежа, се определят в съответствие с две основни за опазването на околната среда Директиви на Европейския съюз – Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна (наричана накратко Директива за хабитатите) и Директива 2009/147/ЕС за опазване на дивите птици (наричана накратко Директива за птиците).

5.5. Защитени територии

Законът за защитените територии (*Обн. ДВ. бр.133 от 11 Ноември 1998 г., посл. доп. ДВ, бр. 21 от 12 Март 2021 г.*) урежда категориите защитени територии, тяхното предназначение и режим на опазване и ползване, обявяване и управление. Със закона за защитените територии са обособени шест категории защитени територии:

1. резерват;
2. национален парк;
3. природна забележителност;
4. поддържан резерват;
5. природен парк;
6. защитена местност;

За всяка от горепосочените категории в ЗЗТ са определени съответен режим на защита и допустими видове дейности на човешка намеса.

За природни паркове се обявяват територии, включващи разнообразни екосистеми с многообразие на растителни и животински видове и на техните местообитания, с характерни и забележителни ландшафти и обекти на неживата природа.

Природните паркове се управляват с цел:

- поддържане на разнообразието на екосистемите и опазване на биологичното разнообразие в тях;
- предоставяне на възможности за развитие на научни, образователни и рекреационни дейности;
- устойчиво ползване на възобновимите природни ресурси при запазване на традиционни форми на поминък, както и осигуряване на условия за развитие на туризъм. За защитени местности се обявяват:
- територии с характерни или забележителни ландшафти, включително такива, които са резултат на хармонично съжителство на човека и природата;

- местообитания на застрашени, редки или уязвими растителни и животински видове и съобщества. Защитените местности се управляват с цел:
- запазване на компонентите на ландшафта;
- опазване, поддържане или възстановяване на условия в местообитанията, отговарящи на екологичните изисквания на видовете и съобществата – обект на защита;
- предоставяне на възможности за научни изследвания, образователна дейност и екологичен мониторинг;
- предоставяне на възможности за туризъм и за духовно обогатяване.

На територията на община Бяла е обявена една защитена територия. Защитена местност „Естествено находище на кримска какула (*Salvia scabiosifolia*)“ е с площ 3.51 хектара и се намира в землището на с. Полско Косово, община Бяла, област Русе. Тя е обявена със Заповед No.РД-91 от 16.02.2006 г. (ДВ бр. 28/2006) с цел опазване на единственото в страната находище на защитения растителен вид Кримска какула (*Salvia scabiosifolia*) и съхраняване на уникален ландшафт, включващ характерни варовикови форми с хазмофитна растителност и типични крайречни растителни съобщества.

Целите на обявяване на тази територия за защитена са опазване на единственото в страната находище на защитения растителен вид Кримска какула (*Salvia scabiosifolia*) и съхраняване на уникален ландшафт, включващ характерни варовикови форми с хазмофитна растителност и типични крайречни растителни съобщества.

Регламентираният режим на защита на територията включва забрана на всякакви дейности свързани със всякакво строителство и производствените дейности, разкриването на кариери и други дейности, с които се изменя естественият ландшафт. Забранява се паленето на огън, пашата на домашни животни, ловът и ловностопанските мероприятия. Забранява се използването на изкуствени торове, продукти на растителна защита и други химически вещества и препарати. Както и се забранява внасянето на неместни за района растителни и животински видове.

Кримската какула (*Salvia scabiosifolia* Lam.), семейство Устноцветни (Lamiaceae) е многогодишно тревисто растение до полухраст, с възходящи, разклонени и гъстооблистени стъбла, високи до 50 cm. Видът обитава каменливи, слънчеви места с излужен карбонатен чернозем. Влиза в състава на степни храстово-тревни съобщества на *Amygdalus nana*, *Linum tauricum*, *Harpophyllum thesioides* . Популацията е с добра численост и с площ 35 дка.

В Червената книга на България фигурира със природозащитен статут „критично застрашен вид“. Видът е защитен съгласно Закона за биологичното разнообразие.

5.6. Защитени зони

Защитените зони (33) са територии, предназначени за опазване или възстановяване на благоприятното състояние на включените в тях природни местообитания, както и на видовете в техния естествен район на разпространение. България се нарежда на второ място в ЕС с процент от територията, попадащи в мрежата „Натура 2000“ (34.3% или 3 905 989 ха

обща площ). Освен защитените територии, обявени по реда на ЗЗТ, на територията на общината са разположени и зони под специална защита по единната европейска мрежа НАТУРА 2000. Мрежата гарантира поддържането, и където е необходимо възстановяването на благоприятния природозащитен статус на природните местообитания и местообитанията на съответните видове в естествената им област на разпространение.

Част от територията на община Бяла попада в границите на две защитени зони по Натура 2000 – ЗЗ „Река Янтра“ и ЗЗ „Беленска гора“, по реда на ЗБР.

- BG0000610 „Река Янтра“ - ЗЗ за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна;
- BG0000231 „Беленска гора“ – ЗЗ за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна;

На фигурите по-долу са представени графично границите и обхвата на защитените зони, попадащи на територията на община Бяла.

1.) ЗЗ „Беленска гора“, с код BG0000231

Защитена зона „Беленска гора“ с код BG0000231 е определена по директивата за природните местообитания и е включена в Решение на МС No.122 от 02.03.2007 г., ДВ бр. 21/2007 г. и актуализирана заповед No.РД-694 от 25.08.2020 г., бр. 81/2020 на Държавен вестник 2-2-231-694-2020. Общата ѝ площ е 5041.7 хектара.

Защитена зона „Беленска гора“ е вписана в регистъра на защитените зони като Защитена зона по Директива за местообитанията. Общата площ на зоната е 5041,7 хектара. Защитената зона е обявена със Заповед No.РД-694 от 25.08.2020 г., бр. 81/2020 на Държавен вестник 2-2-231-694-2020. Зоната заема части от общините Горна Оряховица, землището на с. Стрелец, част от община Полски Тръмбеш, землището на с. Каранци и Орловец, както и част от

община Стражица, - с. Виноград. Заема обширна територия от община Бяла – землищата на гр. Бяла, с.Бистренци, с. Дряновец, с. Полско Косово. Поради обширната площ, на която е разположена защитената зона попада в територии контролирани от РИОСВ – Русе и РИОСВ - Велико Търново.

Защитената зона е място на 98 вида птици, от които в Червената книга на България са включени 35. От срещаните се видове 58 са с европейско природозащитно значение, 5 от тях са включени в категория SPEC 1, като световно застрашени, 15 в SPEC 2 и 38 в SPEC 3, като видове застрашени в Европа. Мястото осигурява подходящи местообитания за 50 вида птици, включени в приложение 2 на Закона за биологичното разнообразие, за които се изискват специални мерки за опазване, от които са изброени 47 също в приложение I на Директивата за птиците. Зоната е влажен терен от изключителна важност за водолюбивии видове. Концентрация на видове има през периода на миграция и през зимата. Защитената зона е една от най-важните в страна за белобузата рибарка (*Chilodactylus hybridus*), земнородно рибарче (*Alcedo atthis*), бял щъркел (*Ciconia ciconia*), които гнездят в района в значителна численост, както и за голяма бяла чапла през зимата.

Видове по чл. 6, ал.1, т.1 от Закона за биологичното разнообразие:

6210 Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (Festuco-Brometalia) (*важни местообитания на орхидеи); 9180 * Смесени гори от съюза Tilio-Acerion върху сипеи и стръмни склонове; 91E0 * Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior* (Alno-Pandion, Alnion incanae, Salicion albae); 91G0 * Панонски гори с *Quercus petraea* и *Carpinus betulus*; 91H0 * Панонски гори с *Quercus pubescens*; – 91I0 * Евро-сибирски степни гори с *Quercus spp.*; – 91M0 Балкано-панонски церово-горунови гори; – 91Z0 Мизийски гори от сребролистна липа;

Видове по чл.6, ал.1, т.2 от Закона за биологичното разнообразие:

2.2.1бозайници – *Европейски вълк (*Canis lupus*); 2.2.2. земноводни и влечуги – Червенокоремна бумка (*Bombina bombina*), Пъстър смок (*Elaphe sauromates*); 2.2.3. безгръбначни – Обикновен сечко (*Cerambyx cerdo*), Буков сечко (*Morimus funereus*), Бръмбар рогач (*Lucanus cervus*), *Алпийска розалия (*Rosalia alpina*), Бисерна мида (*Unio crassus*).

Защитената зона е обявявена с цел:

- Опазване и поддържане на типовете природни местообитания, посочени в т. 2.1, местообитанията на посочените в т. 2.2 видове, техните популации и разпространение в границите на зоната, за постигане и поддържане на благоприятното им природозащитно състояние в Континенталния биогеографски регион;
- Подобряване на структурата и функциите на природни местообитания с кодове 6210 (*важни местообитания на орхидеи), 9180*, 91G0*, 91H0*, 91I0*, 91M0 и 91Z0;

- При необходимост подобряване на състоянието или възстановяване на типове природни местообитания, посочени в т. 2.1, местообитания на посочените в т. 2.2 видове и техните популации

В границите на защитената зона се забранява:

- провеждане на състезания с моторни превозни средства извън съществуващите пътища както и движение на мотоциклети, ATV, UTV и бѝгита извън съществуващите пътища в неурбанизирани територии; забраната не се прилага за определени на основание на нормативен акт трасета за движение на изброените моторни превозни средства, както и при бедствия, извънредни ситуации и за провеждане на противопожарни, аварийни, контролни и спасителни дейности;
- Забранява се промяна на начина на трайно ползване, разораване, залесяване и превръщане в трайни насаждения на ливади, пасища и мери при ползването на земеделските земи като такива, както и разораване и залесяване на поляни, голини и други незалесени горски територии в границите на природно местообитание с код 6210;
- Забранява се премахване на характеристики на ландшафта (синори, жизнени единични и групи дървета, традиционни ивици, заети с храстово-дървесна растителност сред обработваеми земи, защитни горски пояси, каменни огради и живи плетове) при ползването на земеделските земи като такива;
- Забранява се търсене и проучване на общоразпространени полезни изкопаеми (строителни и скалнооблицовъчни материали), разкриване на нови и разширяване на концесионните площи за добив на общоразпространени полезни изкопаеми (строителни и скалнооблицовъчни материали) в териториите, заети от природните местообитания по т. 2.1; забраната не се прилага в случаите, в които към датата на обнародване на заповедта в „Държавен вестник“ има започната процедура за предоставяне на разрешения за търсене и/или проучване, и/или за предоставяне на концесия за добив по Закона за подземните богатства и по Закона за концесиите, или е започнала процедура за съгласуването им по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или чл. 31 от ЗБР, или е подадено заявление за регистриране на търговско откритие;
- Забранява се употреба на пестициди, минерални, листоподхранващи и микроторове, както и на биологично активни вещества, които не са получили биологична и токсикологична регистрация от специализираните комисии и съвети към Министерството на земеделието, храните и горите, Министерството на здравеопазването и Министерството на околната среда и водите;
- Забранява се употреба на минерални торове в ливади, пасища, мери, изоставени орни земи и горски територии, както и на продукти за растителна защита от професионална категория на употреба освен при каламитет и епифитотия;
- Забранява се използване на органични утайки от промишлени и други води и битови отпадъци за внасяне в земеделските земи без разрешение от специализираните органи на Министерството на земеделието, храните и горите и когато

концентрацията на тежки метали, металоиди и устойчиви органични замърсители в утайките превишава фоновите концентрации съгласно приложение № 1 от Наредба № 3 от 2008 г. за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите (ДВ, бр. 71 от 2008 г.);

- Забранява се използване на води за напояване, които съдържат вредни вещества и отпадъци над допустимите норми; Забранява се палене на стърнища, слогове, крайпътни ивици и площи със суха и влаголюбива растителност;
- Забранява се добив на дървесина и биомаса в горите във фаза на старост освен в случаи на увреждане на повече от 50% от площта на съответната гора във фаза на старост вследствие на природни бедствия и каламитети;
- Забранява се паша на домашни животни в горските територии, които са обособени за гори във фаза на старост;
- Забранява се дейности, свързани с отводняване и коригиране на дерета и естествени водни обекти, освен в случаи на опасност от наводнения, които могат да доведат до риск за живота и здравето на хората или настъпване на материални щети, при бедствия и аварии и за подобряване на състоянието на природните местообитания и местообитанията на видовете по т.2.

2. 33 „Река Янтра „ с код BG0000610

Защитена зона „Река Янтра“ е вписана в регистъра на защитените зони с код BG00006103 ащитена зона по Директива по местообитанията. Общата площ на зоната е 13899.88 хектара. Одобрена е с Решение на Министерски съвет Заповед No.РД-401 от 12.07.2016 г., бр. 62/2016 на Държавен вестник 2-2-610-401-2016, и е вписана промяна в режима на дейностите със Заповед No.РД-966 от 20.12.2013 г., бр. 9/2014 на Държавен вестник.

Зоната заема обширни части от областите Велико Търново и общините Велико Търново, Горна Оряховица, Лясковец, Полски Тръмбеш, Стражица. Заема и част от област Габрово – община Габрово, община Дряново. Достига и до област Русе, община Борово, населено място с. Брестовица и община Ценово. В землището на Община Бяла, обхваща гр. Бяла, с. Ботров, с. Пейчиново, с. Полско Косово и с. Стърмен. Защитената зона попада в територии контролирани от РИОСВ – Русе и РИОСВ – Велико Търново.

Цели на опазване

- Опазване на типовете природни местообитания, посочени в т. 2.1, местообитанията на посочени в т. 2.2 видове, техните популации и разпространение в границите на зоната за постигане и поддържане на благоприятното им природозащитно състояние;
- Подобряване при необходимост на състоянието на типове природни местообитания, посочени в т. 2.1, и на местообитания на видовете, посочени в т. 2.2
- Възстановяване при необходимост на типове природни местообитания, посочени в т. 2.1, местообитания на посочени в т. 2.2 видове и техните популации.

Предмет на опазване на Защитена зона „Река Янтра:

Видове по чл. 6, ал.1, т.1 от Закона за биологичното разнообразие:

Типовете природни местообитания -1530* Панонски солени степи и солени блата, 3150 Естествени еутрофни езера с растителност от типа Magnopotamion или Hydrocharition, 3260 Равнинни или планински реки с растителност от Ranunculion fluitantis и Callitricho-Batrachion, 3270 Реки с кални брегове с Chenopodion rubri и Bidentation p.p. , 6110 * Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от Alysso-Sedion albi, 6210 * Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (Festuco-Brometalia) (*важни местообитания на орхидеи), 6240 * Субпанонски степни тревни съобщества, 6250* Панонски лъсови степни тревни съобщества, 6430 Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс, 6510 Низинни сенокосни ливади, 8210 Хазмофитна растителност по варовикови скални склонове, 8310 Неблагоустроени пещери, 9180 * Смесени гори от съюза Tilio-Acerion върху сипеи и стръмни склонове, 91E0* Алувиални гори с Alnus glutinosa и Fraxinus excelsior (Alno-Pandion, Alnion incanae, Salicion albae), 91F0 Крайречни смесени гори от Quercus robur, Ulmus laevis и Fraxinus excelsior или Fraxinus angustifolia покрай големи реки (Ulmenion minoris), 91G0 * Панонски гори с Quercus petraea и Carpinus betulus, 91H0 * Панонски гори с Quercus pubescens, 91I0 * Евро-сибирски степни гори с Quercus spp., 91M0 Балкано-панонски церово-горунови гори, 91W0 Мизийски букови гори, 91Z0 Мизийски гори от сребролистна липа;

Видове по чл. 6, ал.1, т.2 от Закона за биологичното разнообразие : бозайници: Видра (*Lutra lutra*), Лалутер (*Spermophilu scitellus*), Пъстър пор (*Vormela peregusna*), Добруджански (среден) хомяк (*Mesocricetus newtoni*), *Европейски вълк (*Canis lupus*), Голям подковонос (*Rhinolophus ferrumequinum*), Остроух нощник (*Myotis blythii*), Широкоух прилеп (*Barbastella barbastellus*), Дългокрил прилеп (*Miniopterus schreibersii*), Дългопръст нощник (*Myotis capaccinii*), Трицветен нощник (*Myotis emarginatus*), Дългоух нощник (*Myotis bechsteinii*); 2.2.2. земноводни и влечуги: Червенокоремна бумка (*Bombina bombina*), Жълтокоремна бумка (*Bombina variegata*), Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*), Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), Добруджански тритон (*Triturus dobrogicus*), Голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*), Пъстър смок (*Elaphe sauromates*); 2.2.3. риби: Карагъз (Дунавска скумрия) (*Alosa immaculata*), Распер (*Aspius aspius*), Черна (балканска) мряна (*Barbus meridionalis*), Обикновен щипок (*Cobitis taenia*), Белопера кротушка (*Gobio albipinnatus*), Балканска кротушка (*Gobio kessleri*), Балканска кротушка (*Gobio uranoscopus*), Високотел бибан (*Gymnocephalus baloni*), Ивичест бибан (*Gymnocephalus schraetzer*), Вижон (*Misgurnus fossilis*), Сабица (*Pelecus cultratus*), Европейска горчивка (*Rhodeus sericeus amarus*), Балкански щипок (*Sabanejewia aurata*), Малка вретенарка (*Zingel streber*), Голяма вретенарка (*Zingel zingel*), Украинска минога (*Eudontomyzon mariae*), Голям щипок (*Cobitis elongata*); 2.2.4. безгръбначни: Бисерна мида (*Unio crassus*), Лицена (*Lucycaena dispar*), Бръмбар рогац (*Lucanus cervus*), *Алпийска розалия (*Rosalia alpina*), Обикновен сечко (*Cerambyx cerdo*),

Буков сечко (*Morimus funereus*), *Ручеен рак (*Austropotamobius torrentium*), Ценагрион (*Coenagrion ornatum*), Ивичест теодоксус (*Theodoxus transversalis*).

В границите на защитената зона се забранява:

- Забранява се въвеждане на неместни растителни видове в ливади, пасища, мери, естествени водни обекти, блата, мочурища и дерета, както и умишлено внасяне на чужди видове;
- Забранява се употребата на минерални торове в ливади, пасища, мери и горски територии, както и на продукти за растителна защита и биоциди освен разрешените за биологично производство и при каламитет, епифитотия, епизоотия или епидемия;
- Забранява се движение на МПС извън съществуващи пътища (вкл. горски, селскостопански, ведомствени такива) в неурбанизирани територии освен за провеждане на селскостопански, горскостопански, аварийни и контролни дейности или по предварително съгласувани по съответния ред маршрути;
- Забранява се промяната на начина на трайно ползване, разораването, залесяването и превръщането в трайни насаждения на ливади, пасища, мери, мочурища, както и на други тревни площи (обработваеми земи, които не са включени в сеитбооборот 5 или повече години) в границите на местообитания по т. 2.1, при ползването на земеделските земи като такива;
- Забранява се разораване и залесяване на поляни и други естествени открити пространства в горските територии в границите на негорските природни местообитания по т. 2.1;
- Забранява се премахване на характеристики на ландшафта (синори, жизнени единични и групи дървета, защитни горски пояси, каменни огради и живи плетове) при ползването на земеделските земи като такива;
- Забраняват се промени в хидрологичния режим чрез отводняване, коригиране, преграждане с диги в границите на водозависимите природни местообитания; изключения се допускат в урбанизирани територии, при бедствия и аварии или за дейности, подобряващи природозащитното състояние на местообитанията по т. 2.1;
- Забранява се усвояване на повече от 30 % от средно-годишния отток на р. Янтра и притоците ѝ за ВЕЦ, намиращи се в процедура по издаване или продължаване на действието на разрешително по Закона за водите към датата на издаване на заповедта;
- Забранява се съгласуване на инвестиционни предложения за нови ВЕЦ, вкл. чрез надграждане и/или реконструкция на съществуващи бентове, прагове и други съоръженията, изгубили първоначалното си предназначение, с изключение на тези, за които е започнала процедура за съгласуването им по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или чл. 31 от Закона за биологичното разнообразие;
- Забранява се съгласуване на строителството на ветрогенератори и фотоволтаици извън урбанизирани територии освен като собствени източници на електрическа енергия и с изключение на тези, за които е започнала процедура за съгласуването им

по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или чл. 31 от Закона за биологичното разнообразие;

- Забранява се търсене и проучване на общоразпространени полезни изкопаеми (строителни и скалнооблицовъчни материали), разкриване на нови и разширяване на концесионните площи за добив на общоразпространени полезни изкопаеми (строителни и скалнооблицовъчни материали); забраната не се прилага в случаите, в които към датата на обнародване на заповедта в „Държавен вестник“ има започната процедура за предоставяне на разрешения за търсене и/или проучване и/или за предоставяне на концесия за добив по Закона за подземните богатства (ЗПБ) и по Закона за концесиите, или е започнала процедура за съгласуването им по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или чл. 31 от Закона за биологичното разнообразие, или е подадено заявление за регистриране на търговско откритие;
- Забранява се чупене, повреждане, събиране и/или преместване на пещерни и скални образувания.

Таблица 18 Защитени зони на територията на община Бяла

№	Име на зоната	Код на зоната	Землище на населеното място на територията на община Бяла, попадащо в обхвата на зоната
33 по Директива за местообитанията			
1	33 „Река Янтра“	BG0000610	гр. Бяла, с. Ботров, с. Пейчиново, с. Полско Косово и с. Стърмен, общ. Бяла
2	33 „Беленска гора“	BG0000231	гр. Бяла, с. Бистренци, с. Дряновец, с. Полско Косово, общ. Бяла

Източник: „Натура 2000“

5.7.Вековни дървета

В регистрите на обявените вековни дървета е включено едно дърво, което попада на територията на община Бяла – летен дъб с № в регистъра 986.

Таблица 19 Вековни дървета на територията на община Бяла

№ в регистъра на ИАОС	Дървесен вид	Документ за обявяване	ДВ	Местоположение	Височина м	Обиколка в м.
986	Дъб (летен), <i>Quercus robur</i>	Заповед 343/4.7.19 78	68/1978	с.Полско Косово,м.Балгора. Имот стопанисван	19	3.45

Източник: ИАОС

Всички дейности, водещи до унищожаване, увреждане или влошаване физиологичното състояние на защитените дърветата са забранени.

Съгласно Закона за биологичното разнообразие собствениците на имотите, в които се намират вековни дърветата са задължени:

- Да ги опазват от унищожаване или увреждане;
- Да уведомяват РИОСВ – Русе за настъпили промени в състоянието на обекта;
- Да съгласуват с РИОСВ – Русе дейностите, необходими за поддържане или възстановяване на състоянието на обекта;
- Да осигуряват достъп на представители на РИОСВ до имота за извършване на проверки по състоянието на защитените дървета.

5.8.Гори и горско стопанство

Горските ресурси на територията на общината са в териториалния обхват на ТП ДГС „Бяла“ и попадат в района на дейност на Регионална дирекция по горите (РДГ) – гр. Русе. Същите землища попадат в района на дейност на “Северно централно държавно предприятие” ДП (“СЦДП” ДП) – гр. Габрово и в района на дейност на неговото Териториално поделение Държавно горско стопанство (ТП ДГС) “Бяла” – гр. Бяла.

Горите и земите от горските територии на ДГС Бяла се намират в северозападната част на Русенска област. Стопанството е разположено в прехода между средната и източната част на Дунавската равнина, в долната част на водосборния басейн на р. Янтра и отчасти във водосборния басейн на р. Черни Лом. Горите и горските площи са пръснати мозаечно и представляват отделни по-големи или по-малки комплекси с различна форма и големина. Големи горски масиви в общината се срещат в южната ѝ част, а в останалата част са разпръснати в малки горски територии сред обработваемите земи Релефът е хълмисто-равнинен. Надморската височина варира от 0 до 400 м., като стопанството попада изцяло в долния равнинно-хълмист и хълмисто-предпланински пояс на дъбовите гори (0-600 м. н.в.). От територията му 4% попадат в подпояса на заливните и крайречни гори, а 96.0% – в подпояса на равнинно-хълмистите дъбови гори.

Реките на територията на стопанството са Янтра, Дунав, Черни Лом и Баниски Лом. По бреговете по р. Янтра основните дървесни видове са върба, бяла топола, а на места са създадени и тополови култури. Срещат се гори с основен дървесен вид сребролистна липа, в чисти и смесени издънкови насаждения. В състава на горите участват зимен дъб, летен дъб, благун, габър, цер, клен, бряст и др.

Акациевите култури също са с голямо процентно участие. Залесената площ на горските територии държавна собственост е 14 951 ха, което е 93,2% от общата площ. По вид на горите тя се разпределя така: най-голяма е площта на нискостъблените – 5 740ха, или 38,3% от залесената площ. Следват издънковите за превръщане – 3 908 ха (26.0%), широколистни високостъблени – 4 049 ха, или 27,2% от залесената площ, а тази на изредените насаждения и култури (с пълнота до 0,3 включително) – 228ха, или 1,5% от залесената площ. Незалесената дървопроизводителна площ (сечища, голини и едно пожарище) е 554 ха, или 3,5% от общата площ. От недървопроизводителната площ (500 ха, или 3,0% от общата площ) с най-голям дял са поляните – 160,7 ха - 32%.

Средногодишно предвидени за залесяване са 578 дка., от които залесяване в зрели невъзобновени насаждения 442 дка. Създадените горски култури са предимно от акация, сребролистна липа смесени с червен дъб, ясе, шестил, клен и др. Голям дял от залесяванията заема създаването на топови култури.

5.6.3. Видове обекти на ловен туризъм

Общата ловностопанска площ на ДГС Бяла е 117 599,4 ха, от които горски територии 21 076,6 ха. От общата площ 112 339,3 ха са пригодни за развъждане на дивеч. Обособени са 38 ловностопански района предоставени за стопанисване и ползване на ловните дружини, влизащи в състава на Ловно-рибарско сдружение “Сокол” – Бяла. В този район се срещат благороден елен, сърна и дива свиня. От дребния дивеч – заек, фазан, яребица. От хищниците са разпространени вълк, чакал, лисица, дива котка, бялка

В много случаи горите осигуряват защита на околната среда, осигуряване на отдих и са териториална основа за лова и дивечовъдството. Други странични ползвания на териториите на горския фонд са паша на едър и дребен добитък и добив на сено от голите площи. Горите имат социално-хигиенни, защитно-водоохранителни, противоерозионни и здравно-украшни функции. Горите предпазват прилежащите земи от развитието на ерозионни процеси и увеличават плодородието им.

Горите подобряват климата, акумулират големи количества от падналите дъждовни води и намаляват скоростта на водния отток, с което предпазват почвата от ерозия. Горите създават възможности за осъществяване на ловни и туристически дейности. При благоприятни условия в тях се събират значителни количества билки, гъби и горски плодове, които осигуряват допълнителни доходи на местното население, и др.

5.7. Биологично разнообразие

5.7.3. Флора

Разположението на района определя вида на флората характерна за районите с малка надморска височина – мезофитна. Природните условия са определили три вегетационни растителни типа. Край река Янтра, където подпочвеното ниво на водите е високо и климатът е по-влажен, са разпространени бяла върба, бяла, черна и канадска топола.

От дървесните видове характерни представители на местната флора за територията на общината са цер (*Quercus cerris*) дъбове - (*Quercus virgiliana*), (*Quercus pedunculiflora*), бряст (*Ulmus*), липа (*Tilia sp.*), ясен (*Fraxinus excelsior*), явор (*Acer sp.*), тополи (*Populus ssp.*), сребролистна върба (*Tilia tomentosa*), бяла акация (*Robinia pseudoacacia*). Низината на р.Янтра е представлявала разнообразен комплекс от заливни гори с доминиране на летен дъб (*Quercus robur*), полски ясен (*Fraxinus oxycarpa*), бяла върба (*Salix alba*), черна топола (*Populus nigra*), бяла топола (*Populus alba*). В района на гр. Бяла има значителни площи с иглолистни насаждения.

От храстите и полухрастите най-добре се развиват: смрадликата, дивото грозде, глогът, шипка, дрян, леска, черен бъз; Около селищата растат люлякови храсти.

Тревната растителност е от средноевропейски и азиатски тип със следните представители: на белизма (*Dichanthium ischaemum*), едногодишната метлица (*Poa annua*), трискотата (*Cynodon dactylon*), полската паламида (*Cirsium arvense*), млечката (*Euphorbia glareosa*), австрийския пелин (*Artemisia austriaca*) и др. По пасищата се срещат разпръснато няколко храстови вида главно обикновен глог (*Crataegus monogyna*), трънка (*Prunus spinosa*), драка (*Paliurus spina-christi*), шипка (*Rosa canina*), келяв габър (*Carpinus orientalis*) и смрадлика (*Cotinus coggygria*). Срещат се и десетина вида гъби.

От естествената тревна растителност в района преобладават асоциации с участие на белизма (*Dichanthium ischaemum*), едногодишната метлица (*Poa annua*), трискотата (*Cynodon dactylon*), полската паламида (*Cirsium arvense*), млечката (*Euphorbia glareosa*), австрийския пелин (*Artemisia austriaca*) и др. По пасищата се срещат разпръснато няколко храстови вида главно обикновен глог (*Crataegus monogyna*), трънка (*Prunus spinosa*), драка (*Paliurus spina-christi*), шипка (*Rosa canina*), келяв габър (*Carpinus orientalis*) и смрадлика (*Cotinus coggygria*).

5.7.4. Фауна

В зоогеографско отношение, сухоземната фауна на България принадлежи към Палеарктичната зоогеографска област на Холарктичното царство. Значителна част от територията на страната е разположена в Евросибирската зоогеографска подобласт, но граничи и с Медитеранската зоогеографска подобласт. Това е основната причина на територията на България да има оформени два зоогеографски комплекса: северен (евросибирски), формиран от студеноустойчиви видове животни и южен (медитерански), включващ множество топлолюбиви видове.

Фауната е разнообразна и се определя от принадлежността на района към палеарктичната и евросибирската фаунистични области. Разглежданият терен по зоогеографско райониране попада в Дунавски район. Преобладават евросибирските

и средноевропейските зоогеографски видове, повечето от които толерират човеко присъствие и са типични за селскостопански и крайселищни територии, където намират изобилие от храна. Много от тези животински видове и птици са привикнали към човешко присъствие, а обичайните повтарящи се шум и вибрации не ги прогонват. Срещат се следните видове птици: червоногърба сврачка (*Lanius collurio*), обикновен скорец (*Sturnus vulgaris*), сврака (*Pica pica*), гугутка (*Streptopelia decaocto*), домашно врабче (*Passer domesticus*), селска лястовица (*Hirundo rustica*), полска чучулига (*Alauda arvensis*) и др. От представителите на бозайната фауна се срещат полска мишка (*Apodemus agrarius*), сив плъх (*Rattus norvegicus*), белогръд таралеж (*Erinaceus concolor*), европейска къртица (*Talpa europaea*) и заек (*Lepus europaeus*) и няколко вида едри бозайници, които са предмет на лов - сърни, диви свине, лисици, язовци, вълци, катерици, от гризачите - зайци, мишки, лалутери, от влечугите – гущер, смок, слепок.

Интерес представлява популацията на благородния елен в Беленската гора. За отглеждането на тези елени се грижи Сдружение “Ловно-рибарско дружество – Сокол”

-гр. Бяла. В последните години са намалели популациите на благороден елен, дива свиня, фазани, яребици, зайци и сърни. При хищниците е установено увеличение на броя на чакала, лисицата и вълците. Има добри условия за развитие на ловен туризъм.

Птичий свят се представя от диви патици, водни кокошки, речни чайки, чапли, сиви врани, гугутки, скорци, дроздове. Обект на лов са дивите патици, яребици, пъдпъдъци, фазани, гълъби, гургулици и др. Няма защитени гнездящи видове.

Рибни – най-големият повърхностен водоем, който преминава през територията на община Бяла е р. Янтра, чиято ихтиофауна е характерна за средните течения на реките от Дунавския водосборен район. Рибата по р. Янтра е ограничена по видове. Ихтиофауната включва различни видове риба и е една от малкото останали в Европа находища на европейския автохтонен див шаран (*Cyprinus carpio*). Видовият състав на ихтиофауната в р. Янтра включва сом (*Siluris glanis*), уклей (*Alburnus chalcoides*), костур (*Perca fluviatilis*), речен кефал (*Leuciscus cephalus*) и червеноперка (*Scardinius erythrophthalmus*).

Земноводни - Дунавският регион се отличава с най-голямо видово разнообразие на земноводни в България - 18 вида земноводни, от тях характерни само за Дунавската равнина са – дунавският гребенест тритон (*Triturus dobrogicus*), добруджанския тритон (*Triturus dobroticus*), зелената водна жаба (*Rana esculenta*) и обикновената чесновница (*Pelobates fuscus*). Два вида са глациални реликти - алпийският тритон (*Triturus alpestris*) и сирийска чесновница (*Pelobates syriacus*). Към опашатите земноводни в Дунавския регион спадат - дъждовникът (*Salamandra salamandra*), обикновения малък тритон (*Triturus vulgaris*), големия тритон (*Triturus cristatus*) и големият гребенест тритон (*Triturus karelinii*).

От безопашатите земноводни тук се срещат голямата водна жаба (*Pelophylax ridibundus*), планинската водна жаба (*Rana temporaria*), жабата дървесница (*Hyla arborea*), горската дългокрака жаба (*Rana dalmatina*), жълтокоремната бумка (*Bombina variegata*), червенокоремната бумка (*Bombina bombina*), зелена крастава жаба (*Pseudepidalea viridis*) и кафявата крастава жаба (*Bufo bufo*).

Бозайници - Бозайната фауна е характерна за неморалния фаунистичен комплекс на широколистните гори. Представена е от видове с широко разпространение, екологично адаптирани към интразонални местообитания – мезо и ксерофитни открити хабитати (ливади, пасища), с формиран тревостой с различна височина, крайбрежия на реки и влажни места. Намесата на човека е повлияла в отрицателна насока върху средата на обитаване и начина на живот на представителите на местната фауна. Най-силно засегнати са представителите на клас бозайници, чиито биотопи са обект на стопанска дейност.

Изводи и препоръки:

- ✓ Община Бяла се характеризира с богато биологично разнообразие и не голям процент на площите заети от защитени територии и защитени зони.
- ✓ Необходимо е да бъде извършено проучване на биоразнообразието на територията на общината извън защитени територии и зони, като специално внимание следва да се обърне на биологичното разнообразие в агроценозите и в урбанизираните територии. Данните следва да бъдат систематизирани и публично достъпни;

- ✓ Препоръчително е община Бяла да провежда информационни кампании с цел запознаване на населението в общината с биологичното разнообразие на нейната територия, както и с неговия природозащитен и законов статут и начините за опазването му;

6. ЗЕЛЕНА СИСТЕМА

Съгласно Закона за устройство на територията в териториите на общините се устройват озеленени площи, обединени в зелена система, като средство за подобряване на микроклимата и хигиенните условия и за организиране на отдиха на населението.

Зелената система на община Бяла се състои от съществуващите и новопредвидените озеленени площи за широко и ограничено обществено ползване в урбанизираните територии, защитни и рекреационни гори (курортни гори и местности, горски паркове и зелени зони извън урбанизираните територии), горите и земите от горския фонд, попадащи в защитените територии, обявени по реда на Закона за защитените територии и в защитените зони, обявени по реда на Закона за биологичното разнообразие.

Основа на зелените системи на община Бяла са озеленените площи за широко обществено ползване – общоградски паркове, градски и квартални градинки, улично озеленяване, защитни зелени пояси около водни обекти, озеленяването на сервитутни ивици на линейните съоръжения на техническата инфраструктура и др.

Допълващи зелената система са озеленените площи за ограничено обществено ползване – озеленени площи на жилищните, вилни, обществени, производствени и спортни сгради и комплекси, както и озеленените площи с друго специфично предназначение - озеленените площи в терените със специално предназначение: гробищни паркове, защитни насаждения, мелиоративно озеленяване покрай деретата, санитарнозащитно озеленяване, зелени пояси около магистрали и промишлени зони и др.

6.1. Аспекти и белези на зелената система в община Бяла

Зелената система има пет важни аспекта: социален, функционален, естетичен, ландшафтен и екологичен. Тези аспекти имат икономически ефект за развитието на общината. Най-общо зелените площи в община Бяла могат да се класифицират по следните няколко белега:

- *Ландшафтно-пространствен белег:* към тази група се отнасят масираните горски насаждения в извънселищните територии на общината; зоната на жилищните комплекси и др.
- *Урбанизационен белег:* селищни зелени площи и паркове, крайселищни зелени зони и паркове;
- *Функционален белег:* обществени зелени площи (градски паркове – паркове за широко обществено ползване, паркове със специално предназначение, горски паркове), обслужващи зелени площи (озеленяване на жилищна среда на административни сгради, промишлени терени, озеленяване на спортни съоръжения и комплекси и др.)

- *Градски паркове* има важно общоградско значение свързано със социално – икономическото развитие, и носят основни функции на отдиха, еколого-хигиенни и други специфични функции. В тях се допуска изграждането на обекти със спортни и атракционни функции, при спазване на предидените параметри за устройствената зона.

Изводи и препоръки:

- ✓ *Основните фактори, които имат въздействие върху общата площ и качество на зелените площи в общината са в следствие на урбанизация на града, която води до намаляване на общите зелени площи;*
- ✓ *Необходимо е обогатяване на вътрешнокварталните паркове и градини и системно им поддържане във всички населени места.*

7. ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ, ИЗПОЛЗВАНЕ

Билките, наричани още лечебни растения и лечебни треви, обхващат голяма група растения, които се използват в медицинската и ветеринарномедицинската практика за профилактика и лечение на болести.

Макар и в малки количества, билките съдържат лекарствено-активни вещества, които благотворно влияят на човешкия организъм. Наред с тях съдържат и придружаващи вещества, които могат да подсилят ефекта на лечебното вещество или да окажат вредно влияние.

Във връзка с това е необходимо да бъдат опазени, както самите лечебни растения, така и техните естествени находища. За опазването им е приет Закон за лечебните растения, който цели, чрез контролирано и организирано използване на лечебните ресурси да се следи за тяхното състояние и количество. В обхвата на Закона е включен списък с лечебните растения, които подлежат на контрол и опазване.

Находищата на лечебните растения се определят от почвените (типовете месторастения) и климатичните условия, наличието на естествена и изкуствена хидрогравска мрежа, надморската височина, наклона на терена, и други биотични и абиотични фактори. Абиотичните фактори са свързани с ползването от горския фонд (сечите), залесяванията, прокарване на нови горски пътища, пашата от дребен и едър домашен добитък, построяването на изкуствени водоеми, сезонното събиране на билки, цвят, горски плодове, добив на сено и др., които в своята съвкупност дават пряко или косвено отражение върху популациите от лечебни растения.

На основание чл. 10, ал. 1,2 и 3 от Закона за лечебните растения (ЗЛР), Министъра на околната среда и води издава и ежегодно заповед за определяне на допустимите количества билки за събиране (които са извън териториите на националните паркове) и забрана за събиране на определен вид билки от естествените им находища. Последната Заповед №РД-162/25.02.2021 г., определя събирането и забраната на следните билки:

1. Божур червен (*Paeonia peregrine* Mill);
2. Зърнастец елшовиден (*Frangula alnus* Mill);
3. Иглика лечебна (*Primula veris* L.)
4. Катраника, пелин бял (*Artemisia alba* Turra);
5. Лазаркиня, еньовче ароматно (*Galium odoratum* (L.) Scop.)
6. Лудо биле, старо биле (*Atropa belladonna* L.)
7. Ранилист лечебен (*Betonica officinalis* L.)
8. Решетка безстъблена (*Carlina acanthifolia* All.)
9. Тлъстига лютива, жълто прозориче (*Sedum acre* L.);
10. Трън кисел (*Berberis vulgaris* L.);
11. Шапиче (*Alchemilla vulgaris complex*);

Изцяло забранени за добив в цялата страна със заповедта на Министъра на околната среда и водите са следните лечебни растения :

- Бенедиктински трън, пресечка (*Cnicus benedictus* L.)
- Волски език (*Phyllitis scolopendrium* (L.) Newm.)
- Горицвет, пролетен (*Adonis vernalis* L.)
- Дилианка лечебна, валериана (*Valeriana officinalis* L.)
- Залист бодлив (*Ruscus aculeatus* L.)
- Изтравниче, страшниче (*Asplenium trichomanes* L.)
- Исландски лишей (*Cetraria islandica* (L.) Ach.)
- Исоп лечебен (*Hyssopus officinalis* L. ssp. *aristatus*) - Какула едроцветна (*Salvia tomentosa* Mill.)
- Какула едроцветна (*Salvia tomentosa* Mill)
- Копитник (*Asarum europaeum* L.)
- Мечо грозде (*Arctostaphylos uva-ursi* (L.) Spreng)
- Момина сълза (*Convallaria majalis* L.)
- Оман бял (*Inula helenium* L.)
- Папаронка жълта, жълт мак (*Glaucium flavum* Crantz)
- Пелин сантонинов (*Artemisia antonicum* L.)
- Пирински (мурсалски алибушки)чай (*Sideritis scardica* Grisb.)
- Пищялка панчичева (*Angelica panicci* Vand);
- Плаун бухалковиден (*Lycopodium clavatum* L.);
- Риган бял (*Origanum vulgare* L. Ssp. *Hirtum*(Link) Ietswaart)
- Ружа лечебна (*Althaea officinalis* L.);
- Салеп (*Orchis* sp. *diversa*);
- Смил жълт (*Helichrysum arenarium* (L.) Moech.);
- Хуперция иглолистна, плаун обикновен (*Huperzia inundata* (L.) Bernh: L. s. *elago*);
- Цистозира (*Cystoseira barbata* (Good et Vood) Ag.)

Ограниченията и забраните за гореописаните лечебни растения не се отнасят за количества билки, събирани за лични нужди. Изключението не се прилага за Пирински (мурсалски алибушки) чай.

Със Закона за лечебни растения се урежда управлението на дейностите по опазване и устойчиво ползване на лечебните растения, включително събирането и изкупуването на получаваните от тях билки, за което са поставени конкретни изисквания при събирането на билките:

1. Извършва се от находища, в които лечебните растения не са подложени на отрицателното въздействие на естествени или предизвикани от човешка дейност фактори;
2. Обект на събиране са само растителните части, които се използват като билки;
3. Събирането се извършва при подходящи атмосферни условия с оглед получаването на качествени билки;
4. Не се допуска увреждане на находищата в резултат на дейността;
5. Не се събират билки в замърсени с тежки метали, пестициди, други химически или минерални вещества, животински или битови отпадъци райони;
6. Събирането се извършва след издаване на разрешително за ползване съгласно чл. 21, ал. 2 от Закона за лечебните растения
7. Не се допуска попадане на чужди примеси, в т.ч. камъни, пръст, органични замърсители;
8. Не се допуска контакт на събраните свежи билки с почвата;
9. Съдовете, използвани при събиране на билки, се поддържат чисти и се съхраняват на места, недостъпни за домашни животни, гризачи, птици;
10. Транспортните средства, с които се превозват свежите билки, се поддържат чисти, сухи и при нужда се застилат или покриват.

Състоянието на находищата от лечебни растения в община Бяла може да се определи, като благоприятно, но неустойчиво. Извън границите на населените места голям процент от територията е заета от обработваеми земи, а ливадите и пасищата са малък процент. Законът за лечебните растения (ЗЛР) изисква разработването на специален раздел за лечебните растения към програмата за опазване на околната среда (ОПООС) на всяка община; Целта на раздел „Лечебни растения“ е да планира ползването, така че то да бъде устойчиво и да осигури опазване на лечебните растения.

Ползването на лечебните растения от естествени находища, представляващо стопанска дейност, се извършва въз основа на позволително издадено от собственика на територията. Позволително не се изисква при събиране на билки за лични нужди от земи, гори и водни обекти – държавна и общинска собственост.

Лечебни растения в горски територии от община Бяла са:

- От дървесните видове широко и повсеместно са разпространени бялата акация (*Robinia pseudoacacia* L.), сребролистна листната липа (*Tilia argentea* DC.), бялата

върба (*Salix alba*), орех (*Juglans regia* L.). Те се срещат предимно в горски територии и от тях се събират цвят, листа, кори и плодове.

- От храстите се срещат обикновения дрян (*Cornus mas* L.), обикновен глог (*Crataegus monogyna* Jacq), обикновена леска (*Corylus avellana* L.), трънка (*Prunus spinosa* L.), смрадлика (*Cotinus coggygia* Scop), шипка (*Rosa canina* L.), черен бяз (*Sambucus nigra* L.) и люляк (*Sytina vulgaris* L.). Трънката е разпространена предимно из селскостопанските площи и покрайнините на горите на изток от село Копривец. Смрадликата е разпространена повсеместно из Беленската гора, в горския масив на изток от село Пет кладенци. Дрян и глог има в землищата и горите на селата Дряновец, Бистренци, Копривец и Лом Черковна.
- От тревистите лечебни растения повсеместно се срещат багрилното подрумиче (*Anthemis tinctoria* L.), бударица (*Galeopsis tetrahit* L.), ветрогон (*Eryngium campestre* L.), вратига (*Tanacetum vulgare* L.), глухарче (*Taraxacum officinale* Web.), енъовче (*Calium verum* L.), жълт кантарион (*Hypericum perforatum* L.). По влажните и сенчести места се срещат великденчето (*Veronica officinalis* L.), и върбинката (*Verbena officinalis* L.). По сухите каменливи и припечни места се срещат вълнестия напръстник (*Digitalis lanata* Ehrh.), и бабини зъби (трабузан) (*Tribulus terrestris* L.). За разлика от дървесните и храстови видове с лечебни качества, тревистите лечебни растения (билки) не се срещат концентрирано като находища, а най-често са мозаично пръснати из горските масиви.

Лечебни растения в земеделските земи и населените места. В земеделските земи и териториите на населените места се събират лечебни растения, цветове, листа, кори, плодове и корени за билкозаготвителите и за собствени нужди на населението от следните видове:

- Дървесни – разпространени са липата във всичките ѝ разновидности, бялата акация, орех и черница (*Morus nigra* L.).
- От храстите се ползват глог, дрян, леска, бяз, смрадлика, шипка, трънка и люляк.
- От тревистите лечебни растения се срещат: коприва (*Urtica dioica* L.), мащерка (*Thimus* sp.), теснолист жировляк (*Plantago lanceolata* L.), бяз нисък /бъзак/ (*Sambucus ebulus* L.), трескот (*Conodon dastylon* (L.) Pers), овчарска торбичка (*Capsella bursa – pastoria* (L.) Medic), камшик (*Agrimonia eupatoria* L.), бял равнец (*Achillea millefolium* L.), риган (*Origanum vulgare* L.), змийско мляко (*Chelidonium majus* L.), глухарче, царевица /за царевична коса/ (*Zea majus* L.), магарешки бодил (*Onopordum acantium* L.), Репей (*Arctium lappa* L.), зимзелен (*Vinca minor* L.), резене (*Foeniculum vulgare* Mill.), магданоз (*Petrozelinum sativum* Hoffm.), чубрица (*Satureja hortensis* L.), сминдух (*Trigunella foenum-graecum* L.), паштърнак (*Pastinaca sativa* L.), подбел (*Tussilago farfara* L.), чесън (*Allium sativum* L.), копър (*Anethum graveolens* L.), секирче (*Lathyrus sativus* L.), вълча ябълка (*Aristolochia clematidis* L.), градински чай (*Salvia officinalis* L.), делянка /валериана/ (*Valeriana officinalis* L.), мента /лютива мента, джоджен/ (*Mentha piperita* L., *Mentha pulegium* L.), див джоджен (*Mentha spicata* L.), мъртва коприва – бяла (*Lamium album* L.), пелин – бял (*Artemisia absinthium* L.), пелин-черен (*Artemisia vulgaris* L.), синап-черен (*Brassica nigra* (L.) Koch.), татул

(*Datura stramonium* L.), хвощ – полски (*Equisetum arvense* L.), горска ягода (*Fragaria vesca* L.), червено подъбиче (*Teucrium chamaedrus* L.), бяло подъбиче (*Teucrium polium* L.), маточина /лимонче/ (*Melissa officinalis* L.), лечебен жаблек (*Galega officinalis* L.), лайка (*Matricaria chamfmilld* L.).

Позволително за ползване на лечебните растения се издава от Кмета на Община Бяла, в случай, когато ползването е от:

- а) земеделски земи от поземления фонд и включените в строителните граници на населените места – общинска собственост, след заплащане на такса в Общината;
- б) териториите и акваториите в строителните граници на населените места – общинска собственост, независимо от предназначението им, след заплащане на такса в Общината;

Позволително се издава на физическо лице, което събира билки за продажба или първична обработка на генетичен материал от лечебни растения и определя: вида на ползването, разрешеното количество билки или генетичен материал по видове морфологични части; района или конкретното находище; начина на ползване.

До момента нито на национално ниво, нито на местно са правени проучвания на ресурсите от лечебни растения. Точна количествена оценка за ресурсите от популациите на лечебните растения на територията на община Бяла не може да се даде, поради липса на изготвена методика за наблюдението и оценката им. Точните количества и местообитания на определените видове билки не могат да се определят, тъй като не е правено обследване на районите в България. Единствения ориентир за това са местните билкари, които ежегодно добиват билки от обследвани от тях местности.

Необходимо е да се разработи приблизителна оценка на ресурса лечебни растения от земи-общинска собственост, както и оценка на ресурсите на национално ниво.

Тъй като обследването на ресурсите би отнело много време и финансов ресурс, който общината не може да отдели е добре да се направи приблизителна оценка като се използват данни от местните билкари, както и кметовете и кметските наместници по населените места.

Съгласно чл. 50, ал. 3 от ЗЛР като Приложение №2 към настоящата програма е разработен раздел „лечебни растения“, представляващ неделима част от Общинската програма за опазване на околната среда.

Изводи и препоръки:

- ✓ Община Бяла се характеризира с богато разнообразие на ресурси от лечебни растения
- ✓ Препоръчително е да се направи приблизителна оценка за ресурсите от лечебни растения на територията на общината като могат се използват данни от местните билкари, както и кметовете и кметските наместници по населените места.

8. ЛАНДШАФТ

Взаимодействието между природо-географските условия и дадености – климат, релеф, вода, почви, растителност в тяхното естествено развитие и човешката дейност е формирало

ландшафти на територията на общината, които в пространствено отношение са средно големи по площ.

Елементите, които конкретно ги обуславят на територия на община Бяла са: горите, естествените формации, нивите, ливадите, реките, деретата, овразите, населените места, производствените съсредоточия и другите урбанизиращи се територии, селищни формации и др.

Определящ критерий за състоянието на ландшафтите е устойчивостта им, респ. възможностите им за естествено развитие и възпроизвеждане на ресурси и условия за благоприятна околна среда. Природните и антропогенни елементи, формиращи видовете ландшафт на територията на общината, са:

1. *Паркове, градини и зелените площи за ограничено ползване в населените места;*
2. *Гробищни паркове;*
3. *Обекти за спорт и рекреация;*
4. *Транспортни обекти и развити зелени зони около тях;*
5. *Ниви;*
6. *Трайни насаждения;*
7. *Ливади;*
8. *Гори*
9. *Водни течения и площи и дървесно-храстовата растителност около тях.*

На територията на община Бяла са определени следните видове ландшафти:

- 1) Урбогенен/Селищен ландшафт;
- 2) Агрогенен ландшафт;
- 3) Дендрогенен ландшафт;
- 4) Дендрогенен ландшафт, около водни течения и обекти;
- 5) Техногенен ландшафт.

1. Урбогенен/ Селищен ландшафт (Зелена система в урбанизираните територии)

Доброто състояние на зелената система е една от най-значимите предпоставки за устойчивото развитие на всяко населено място. По своята същност зелената система се основава на вписването на естествената природна среда в урбанизираната структура. Тя трябва да отговаря на конкретни нормативни изисквания и специфични параметри. Трябва да допълва градоустройствената композиция и да спомага за екологичното равновесие в селищната екосистема. Добре устроена и поддържана зелена система спомага за обособяването на завършена жизнена среда. Не е за подценяване ефективното ѝ влияние върху редица екологични параметри: пречистването на въздуха, подобряването на микроклимата, туширането на шума и естетизация на заобикалящото ни пространство. Тя се характеризира с количествени и качествени показатели. В община Бяла, както и на доста други места в България, е на лице тенденцията за количествена достатъчност на озеленените площи, като се има предвид площния им дял спрямо този на урбанизираната територия и

броя на жителите. Основни проблеми се явяват неравномерното разпределение и недостатъчно добра поддръжка. Зелената система на община Бяла се формира от всички паркове, градини, зелени пояси около водни обекти и улично озеленяване в границите на урбанизираните територии. Тя се допълва от зелените площи със специално предназначение, като гробищните паркове и такива за ограничено ползване, които включват дворищното озеленяване и зелените зони около обществени сгради, здравни и учебни заведения.

Зелените площи за широко обществено ползване са гръбнака на зелената система във всяко населено място и изпълняват изключително разнородни функции. Те са местата за ежедневен отдих, спорт и занимания на открито на населението, имат важна екологична функция и естетическо въздействие. Предвид характерното за цялата община застрояване, зелените площи, развити около жилищните имоти и богатото улично озеленяване са предпоставка за хармоничното оформяне на селищния ландшафт и създаване на възможности за естественото му развитие.

2. Агрогенен ландшафт

Този тип ландшафт включва всички селскостопански територии – ниви, мери, ливади, зеленчукови градини, овощни градини, пасища и др. Общата площ на земеделските територии в община Бяла са 24 152 ха, от които 22 924 ха обработваема площ, следват горските – 7128 ха.

3. Дендрогенен ландшафт

Горските територии, формиращи дендрогенния ландшафт в общината, заема площ от – 7128 ха земя. Най-разпространени култури в района на общината са бялата акация, белия и черен бор, хибридната топола.

Някои други естествени и залесявани видове имат макар и нищожно участие в горската растителност на района. Такива са летния дъб, косматия дъб, мъждряна, смърча и др. Те участват в растителността на района като много малки и деградирани гори или култури.

4. Дендрогенен ландшафт около водни течения и обекти

Към този тип ландшафт спадат териториите около водни течения и обекти, заето с влаголюбиви дървесно-храстова растителност, която подчертава и засилва изразителността на бреговия силует. Визуалното въздействие на този тип ландшафти е най-силно.

5. Техногенен ландшафт

Този тип ландшафти включва дървесно-храстови композиции, развити около елементи на инженерно-техническата инфраструктура – пътища, надземни и подземни проводни.

Озеленяването около транспортните трасета е сложен процес, с който се решават технически, екологични и композиционно – пространствени задачи. Основната транспортно-комуникационна ос, преминаваща в рамките на общината, е републиканският път „Е-83“ по направление изток-запад, свързваща столичната агломерация с Бяла. Оста

преминава в централната част на общината като посредством изградената общинска пътна мрежа обвързва близко разположените населени места.

Надземните проводи също формират коридори, които оказват влияние върху облика на ландшафта.

Изводи и препоръки:

- ✓ Територията на общината притежава разнообразни типове ландшафти, при което доминират типовете с подчертано естествен характер.
- ✓ Запазените възможности за естествено развитие, които характеризират повечето типове ландшафти и изразяват тяхната устойчивост, са индикация за това, че територията се нуждае предимно от дейности и действия с превантивен (поддържащ) характер по отношение запазване и обогатяване на основните видове ландшафти.
- ✓ Необходимо е да бъдат извършвани целенасочени залесителни мероприятия, с цел повишаване лесистостта в рамките на общината и подпомагане развитието на местни видове. Благоприятно влияние би имало подпомагането на местни инициативи и дейности в областта на екоземеделието.

9. ОТПАДЪЦИ

9.1. Ключови разпоредби на ЗУО. Задължения на органите на местната администрация по реда на ЗУО

Законът за управление на отпадъците (ЗУО), приет 2012 г., посл.изм. и доп. ДВ. бр.19 от 5 Март 2021г. въвежда изискванията на Рамковата директива за отпадъци (РДО) 2008/98/ЕО, включително принципите „замърсителят плаща“, „разширена отговорност на производителя“ и йерархията на управление на отпадъците. Той въвежда за първи път конкретно адресирани оперативни цели за рециклиране на битови и строителни отпадъци, изисквания към съоръженията и инсталациите за отпадъци, въвежда икономически и регулаторни механизми и инструменти за прилагане на законодателството; правила за управление на масово разпространените отпадъци; урежда подхода за „край на отпадъка“ и „странични продукти“, определя детайлно контролните функции на институциите и конкретните глоби и санкции за неспазване на закона.

Някой от ключовите разпоредби, произтичащи от ЗУО са:

1.) Регламентира количествени цели за повторна употреба, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци, за изпълнение от общините на територията на Р. България

Целите за повторна употреба, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци са разписани към чл. 31 ал. 1 на ЗУО, предоставяйки информация за конкретните параметри, които следва да изпълняват общините, а именно:

- т. 1. най-късно до 1 януари 2020 г. подготовка за повторна употреба и рециклиране на отпадъчни материали, включващи хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло от

домакинствата и подобни отпадъци от други източници на не по-малко от 50 на сто от общото тегло на тези отпадъци;

- т. 2. най-късно до 31 декември 2020 г. ограничаване на количеството депонирани биоразградими битови отпадъци до 35 на сто от общото количество на същите отпадъци, образувани в Република България през 1995 г.²

Със последните изменения на ЗУО (Обн. ДВ, бр. 19, 05.03.2021г.) се предвиждат ключови промени в постигането на целите по чл. 31 ал. 1., а именно:

- 1.) най-късно до 1 януари 2020 г. подготовка за повторна употреба и рециклиране на отпадъчни материали, включващи хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло от домакинствата и подобни отпадъци от други източници на не по-малко от 50 на сто от общото тегло на тези отпадъци;
- 2.) най-късно до 31 декември 2020 г. ограничаване на количеството депонирани биоразградими битови отпадъци до 35 на сто от общото количество на същите отпадъци, образувани в Република България през 1995 г
- 3.) най-късно до:

а.) 31 декември 2025 г. подготовката за повторна употреба и рециклирането на битови отпадъци най-малко до 55 % от общото тегло на тези отпадъци;

б.) най-късно до 31 декември 2030 г. подготовката за повторна употреба и рециклирането на битови отпадъци най-малко до 60 % от общото тегло на тези отпадъци;

в.) най-късно до 31 декември 2035 г. подготовката за повторна употреба и рециклирането на битови отпадъци най-малко до 65 % от общото тегло на тези отпадъци;

ЗУО предвижда и най-късно до 31 декември 2035 г. количеството на депонираните битови отпадъци да бъде намалено до 10 % или по-малко от общото количество образувани битови отпадъци (по тегло).³

2.) ЗУО, въвежда изисквания към общините да организират системи за разделно събиране на битови отпадъци от хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло и да осигурят условия за разделно събиране на отпадъци от опаковки за всички населени места с население по-голямо от 5000 жители и за курортните населени места.

3.) Кметовете на общините да осигурят площадки за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинства, в т.ч. едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци и др. във всички населени места с население по-голямо от 10 000 жители и при необходимост в други населени места

² количеството депонирани биоразградими битови отпадъци в Република България през 1995 г. е 2 247 500 t

³ Целите по ал. 1, т.3 и 4 ще се постигат поэтапно съгласно сроковете, определени в § 15 от преходните и заключителните разпоредби

- 4.) *Позлвателите на търговски обекти, производствени, стопански и административни сгради в населените места над 5 000 жители и в курортните населени места са задължени от началото на 2013 г. да събират разделно отпадъци от хартия и картон, стъкло, пластмаса и метали в съответствие с наредбите на общините по чл. 22 от ЗУО;*
- 5.) *Въвеждане на детайлни правила и изисквания за сдружаване на общините в регионални сдружения за решаване управлението на битовите отпадъци на регионално ниво чрез регионални съоръжения и организации;*
- 6.) *Въвеждане на икономически инструменти за покриване на бъдещи разходи за закриване и следексплоатационни грижи на площадката на депото и за стимулиране на превенцията и оползотворяването на отпадъците преди депонирането.*

9.1.1. Законово основание за разработване на Програма за управление на отпадъците (ПУО)

Програмата за управление на отпадъците (ПУО) се разработват на основание чл. 52 от Закона за управление на отпадъците. Програмите се разработва в съответствие със структурата, целите и предвижданията на Националния план за управление на отпадъците и може да бъдат актуализирани при промяна на фактическите или нормативните условия, при които е създадена.

При разработване на програмите се взимат в предвид Методическите указания за разработване на общински програми за управление на отпадъците (издадени на основание чл. 52, ал.10 от ЗУО и утвърдени със Заповед №АД-211/31.03.2015 г.), както и приложимите общински наредби на местно ниво.

Програмата включва и необходимите мерки за изпълнение на задълженията на кмета на общината, съгласно Глава втора, Раздел III на ЗУО. Приложени са необходимите административни, технически и финансови мерки за осигуряване на практическото прилагане на програмата и упражняване на дейности по контрол и мониторинг на практическото ѝ изпълнение.

Програмата е динамичен и отворен документ, който може да бъде допълван по предложение на кмета на общината, съобразно настъпилите промени в приоритетите на общината, в националното законодателство и други фактори със стратегическо значение.

Съгласно ЗУО, програмите за управление на отпадъците се приемат от общинският съвет, който контролира изпълнението ѝ. Ежегодно в срок до 31 март, кмета на общината внася до общинския съвет отчет по изпълнение на програмата за предходната година. Копие от отчета се изпраща до РИОСВ и се публикува на интернет страницата на общината.

9.1.2. Задължения на органите на местната власт в областта на управлението на отпадъци

- **Разработване на Програма за управление на отпадъците (ПУО)**

Програмите за управление на отпадъците се разработват на основание чл. 52 от Закона за управление на отпадъците. Съгласно ЗУО, програмите се разработват с целите, структурата и придвижданията на Националния план за управление на отпадъците. Програмите за управление на отпадъците се приемат от общинския съвет, който контролира изпълнението ѝ. Ежегодно в срок до 31 март, кмета на общината внася отчет за изпълнението на ПУО до общинския съвет за предходната календарна година. Копие от отчета се изпраща на РИОСВ и се публикува на интернет страницата на общината.

Законът за управление на отпадъците и подзаконовите актове по неговото прилагане регламентират и редица други задължения към общините, свързани с управлението на отпадъците. Съгласно ЗУО, кмета на общината има ангажимента:

1. Участва в Регионално сдружение в съответствие с чл. 24, ал. 2 от ЗУО.
2. Осъществява контрола на експлоатацията на регионалната система за управление на отпадъците и дейността на избрания оператор на територията на РСУО;
3. Определя реда и начина за събиране и разпределение на дължимата цена от потребителите на системата (общини – членове на регионално сдружение)
4. Осигурява съдове за събиране на битови отпадъци – контейнери, кофи и др.
5. Събира битови отпадъци и транспортирането им до депа или други инсталации и съоръжения за оползотворяване и/или обезвреждане им.
6. Почиства уличните платна, площадите алеите, парковете и другите територии от населените места предназначени за обществено ползване.
7. Избира площадка, изграждане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или на други инсталации и съоръжения за оползотворяване и/или обезвреждане на битови отпадъци.
8. Организира събирането, оползотворяването и обезвреждане на строителни отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата на територията на общината.
9. Разделно събира битови отпадъци на територията на общината най-малко на следните отпадъчни материали: хартия и картон, метали, пластмаса и стъкло.
10. Организира на дейностите по разделно събиране на масово разпространени отпадъци и/или оказва съдействие на организациите за оползотворяване на масово разпространени отпадъци в т.ч. определяне на местата за разполагане на необходимите елементи на системите за разделно събиране и местата за предаване на масово разпространени отпадъци.
11. Изпълнява решенията на общото събрание на регионалните сдружения за управление на отпадъците на регионален принцип и съдейства за създаване на центрове за повторна употреба, поправка и подготовка за повторна употреба
12. Организира разделно събиране на опасни битови отпадъци извън обхвата на Наредбите по чл. 13, ал.1 от ЗУО и предаването им за оползотворяване и обезвреждане;

13. Разделно събира и съхранява битови биоразградими отпадъци в т.ч. определяне на местата за разполагане на необходимите елементи на системата за разделно събиране на отпадъци и предаването им за компостиране или анаеробно разграждане.
14. Осигурява площадки за разделно събиране на отпадъци от домакинствата, в т.ч. едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци и други във всички населени места с население, по-голямо от 10 000 жители на територията на общината, и при необходимост в други населени места;
15. Почистване от отпадъци на общинските пътища в съответствие с чл. 12 от ЗУО - почистване на отпадъци от пътя, земното платно, пътните съоръжения, обслужващите зони, крайпътните обслужващи комплекси, както и осигуряване на съдове за събиране на отпадъците и транспортирането им до съоръжения за тяхното третиране;
16. Осигуряване информация на обществеността по т. 1 - 12, 14 и 15 от ЗУО, както и информация относно мерките за предотвратяване образуването на отпадъци и предотвратяването на нерегламентираното изхвърляне на отпадъци чрез интернет страницата на съответната община, както и по друг подходящ начин;
17. Поддържа регистър на площадките за предаване на отпадъци от пластмаса, стъкло, хартия, картон на територията на общината;
18. Предотвратява изхвърлянето на отпадъците на неразрешени за това места и/или създаване на незаконни сметища и организиране на почистването им.

9.2. Данни за отпадъците, генерирани на територията на общината

9.2.1. Битови отпадъци

На територията на община Бяла, услугите по организирано събиране и транспортиране на битови отпадъци се извършва от общинско предприятие “Комунални дейности и услуги” гр. Бяла., съгласно Заповед на кмета на Община Бяла. Съгласно НПУО 2021 – 2028 г. основен източник на битови отпадъци в страната (около 90%) са домакинствата. Имайки предвид административно-териториалната и социално-икономическата характеристика на община Бяла към основните източници на битови отпадъци следва да бъдат отнесени:

- Домакинствата;
- Промислени предприятия;
- Търговски и обслужващи обекти.

Всички населени места (100% от населението) са включени в системата по организирано сметосъбиране и сметоизвозване, което се извършва по утвърдени графици и повтораемост на изпълнението, както следва:

Таблица 20 Райони/зони с организирано сметосъбиране и сметоизвозване в община Бяла

№	Вид контейнер	Собственост	Обем м ³	Брой	Честота на обслужване на контейнерите ¹
1	Тип бобър	Община Бяла	1.1куб	407	<u>За град Бяла:</u> - централна част –през 1 работен ден

					-във всички останали места в гр. Бяла- през 6 работни дни. <u>За селата</u> - през 7 работни дни
2	Кофа	Община Бяла	120л	3163	<u>За град Бяла</u> -през 6 работни дни <u>За селата</u> -през 7 работни дни
3	Пластм. контейнер	Община Бяла	1,1куб	56	<u>За град Бяла</u> : -централна част-през 1 работен ден - във всички останали места в гр. Бяла- през 5 работни дни <u>За селата</u> - през 10 работни дни
4	Контейнер 4 куб.м	Община Бяла	4 куб.м	36	<u>За град Бяла</u> : -по улици “Отец Паисий”, М.Папасчиков” и “Княз Борис I”-през 1 работен ден -във всички останали места в гр. Бяла- през 5 работни дни

Източник: Община Бяла

Събраните от територията на община Бяла отпадъци се транспортират до инсталация за сепариране, разположена на регионално депо за неопасни отпадъци (РСУО) Борово-Бяла. Количеството на образувани битови отпадъци е променлива величина, която е функция от броя на населението, начина и стандарта на живот на населението, населеното място и степента му на благоустрояване, годишния сезон и др. Източници на данни за докладваните количества битови отпадъци за периода 2015-2020 г. е общинската администрация. Количествата на събраните битови отпадъци от общината за предходните пет години са представени в следващата таблица:

Таблица 21 Количества битови отпадъци в община Бяла за периода 2015 - 2020 г. (т/год)

година	2015	2016	2017	2018	2019	2020
тона/год.	4005	3984	3778	1324	3596	4838

Източник: Община Бяла

През разглеждания период в община Бяла се редуват години на спад и увеличаване на количествата образувани смесените битови отпадъци. За периода 2015-2020 г., трудно може да се направи извода за тенденциите в промяната на количествата отпадъци образувани в общината през годините. Като цяло липсват резки промени и годишните количества на събраните битови отпадъци остават близки до средните за разглеждания период ~ 3500 т.

9.2.2. Разделно събрани отпадъци от системата за разделно събиране

Към настоящият момент в община Бяла не е изградена система за разделно събиране на отпадъци от опаковки от организация по оползотворяване.

Съгласно Договор за сътрудничество Д-87/31.08.2010 г. между организацията по оползотворяване на отпадъци от опаковки „Екоколект” АД и Община Бяла, „Екоколект” АД организира система на разделно събиране, временно съхранение, сортиране, обработка и

транспортиране на отпадъци от опаковки, образувани от домакинствата, обществените и административните учреждения, училищата, търговските, промишлените и туристическите обекти на територията на общината. Договорът с организация за оползотворяване на отпадъци от опаковки към настоящият момент е прекратен поради нерентабилност на организираната система за разделното им събиране.

В таблицата по-горе са посочени количествата, за които през 2020 г. общината е провела търг за продажба на сепариран отпадък и същият е закупен от Екобулхарт ЕООД и Консулт Еко Пластик Трейд ЕООД.

Таблица 22 Предадени сепарирани отпадъци за 2020 г. (тона)

№	Събрани отпадъци от опаковки	Количество т/год 2020 г.
1	Хартия и картон	204,960
2	Стъкло	0
3	Пластмаси	174,780
4	Черни метали	57,000
5	Алуминий	7,340
6	Дърво	0
7	Други (в т.ч. композитни)	

Източник: Община Бяла Екобулхарт ЕООД и Консулт Еко Пластик Трейд ЕООД

През 2020 г. общото количество отпадъци, предадени за рециклиране са 444,08 тона. (поради липса на данни тук не е включена информация за отпадъците предадени в пунктовете за вторични суровини).

Таблица 23 Процентно разпределение по фракции, спрямо общото тегло на рециклируемите отпадъци 2020 г. (%)

Вид разделно събран отпадък	2020 г.
	%
Хартия и картон	46.15
Пластмаса	39.36
Стъкло	n/a
Метали	14.48
Общо	100 %

В контекста на политиката на Европейската комисия за отпадъците и развитие на кръговата икономика, линейният икономически модел от типа „вземи, произведи и изхвърли“ вече не съответства на нуждите на съвременното общество и на ограничения характер на природните ресурси. В този смисъл, държавната политика по управление на отпадъците се фокусира върху интегрирането на нови, устойчиви от екологична гледна точка модели, където от битовите отпадъци да се отделя всичко, което може да се оползотвори и рециклира, да се превърне в енергия, суровина за индустрията, а в изградените регионални депа да се депонират минимални количества отпадъци.

Законът за управление на отпадъците, регламентира цели за повторна употреба, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци, за изпълнение от общините на територията на Р. България.

Чл. 31 ал. 1 на ЗУО предоставя информация за конкретните параметри за изпълнение, а именно:

- т. 1. най-късно до 1 януари 2020 г. подготовка за повторна употреба и рециклиране на отпадъчни материали, включващи хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло от домакинствата и подобни отпадъци от други източници на не по-малко от 50 на сто от общото тегло на тези отпадъци;
- т. 2. най-късно до 31 декември 2020 г. ограничаване на количеството депонирани биоразградими битови отпадъци до 35 на сто от общото количество на същите отпадъци, образувани в Република България през 1995 г.

Целите по ал. 1 до 2020 година, се постигат поетапно съгласно срокове, определени в Параграф 15 от преходните и заключителните разпоредби на ЗУО.

При изпълнение на законовите цели (чл. 31, ал. 1), размерът на отчисленията за битови отпадъци се намалява, както следва:

- При изпълнение на целите за отпадъците от хартия, метал, пластмаса и стъкло, общините се освобождават от заплащане на 50% от финансовите отчисления за депониране на отпадъци, което цели увеличаване от общините на рециклираните и оползотворени битови отпадъци.
- При изпълнение на целите за биоразградими отпадъци, общините се освобождават от заплащане на 50% от финансовите отчисления за депониране на отпадъци, целящи увеличаване на оползотворени битови биоразградими отпадъци и намаляване на дела на депонираните такива.

Съгласно чл. 13, ал. 3, от Наредбата за разделно събиране на биоотпадъци и третиране на биоразградимите отпадъци изпълнението на целите по чл. 31, ал. 1, т. 1 от ЗУО се изчислява по методите съгласно приложение № 1 на Решение на Комисията от 18 ноември 2011 г. за установяване на правила и изчислителни методи за проверка на съответствието с целите, зададени в чл. 11, параграф 2 от Директива 2008/98/ЕО на Европейския парламент и на Съвета.

Избраният изчислителен метод за страната ни, за изчисляване на целите за подготовка за повторна употреба и рециклиране на отпадъчни материали, включващи хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло от домакинствата и подобни отпадъци от други източници до 2020 г. е Метод 4 от Приложение 1 на Решение на Комисията от 18 ноември 2011 г. Според него степента на постигане на целите се изчислява по следния начин:

$$\text{Рециклиране на битовите отпадъци (\%)} = \frac{\text{Рециклирани битови отпадъци (тона)}}{\text{Генерирани битови отпадъци (тона)}}$$

В количеството на рециклираните битови отпадъци попадат всички отпадъци от хартия и картон, пластмаса, стъкло и метали предадени за рециклиране от:

- Организации по оползотворяване на отпадъци;
- Пунктове за вторични суровини;
- Общински и частни предприятия управляващи инсталации за предварително третиране на битови отпадъци или сепариращи инсталации;
- Търговски обекти
- Физически лица;
- Експорт на отпадъци от хартия и картон, пластмаса, стъкло и метали

Според Заповед №139 от 15.06.2020г. на Изпълнителния Директор на ИАОС за 2018 относно изпълнение на целите по чл. 31, ал. 1. т. 1 от Закон за управление на отпадъците, към 2018 година 32 общини (12% от Общините в България) изпълняват заложените цели по чл. 31 (подготовка за повторна употреба и рециклиране на отпадъчни материали, включващи хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло от домакинствата и подобни отпадъци от други източници на не по-малко от 50 на сто от общото тегло на тези отпадъци). Съгласно горесцитираната заповед, община Бяла е постигнала степен на рециклиране 13% за календарната 2018 г., което се явява неизпълнение на целите по чл. 31, ал. 1, т.1 от ЗУО.

9.3. Събиране и транспортиране на отпадъци в т.ч. разделно събиране

Общинската системата за сметосъбиране и сметоизвозване в община Бяла обхваща 100% от населението на общината. Генерираните битови отпадъци от домакинствата се събират в стандартни съдове за битов отпадък, конструктивно пригодени за сметосъбиращата техника в общината. Използват се следните по вид съдове за събиране на битови отпадъци:

- Контейнери тип „Бобър“ с вместимост 1,1 м³;
- Еднофамилни съдове / кофа/ с вместимост 0,120 м³;
- Пластмасови контейнери с вместимост 1,1 м³
- Контейнери 4 м³
- Троотоарни кошчета;

В жилищните комплекси за събиране на отпадъци се използват предимно съдове с вместимост 1,1 м³. Тези съдове се поставят на широки улици или на места с уширения на тротоарите тип „джоб“. Общият брой на наличните съдове за сметосъбиране в общината и графика на тяхното извозване е представен в следващата таблица:

Таблица 24 Съдове и честотата на извозване в община Бяла

№	Вид контейнер	Собственост	Обем м³	Брой	Честота на обслужване на контейнерите
1	Еднофамилни кофи	Община Бяла	0,110	3163	За град Бяла – през 6 работни дни, за селата – през 7 работни дни.
2	Тип «Бобри»	Община Бяла	1,100	407	За град Бяла: - централна част –през 1 работен ден -във всички останали места в гр. Бяла- през 6 работни дни. За селата- през 7 работни дни
3	Пластмасови контейнери	Община Бяла	1,100	56	За град Бяла: -централна част-през 1 работен ден - във всички останали места в гр. Бяла-през 5 работни дни За селата- през 10 работни дни
4	Контейнер	Община Бяла	4,000	36	За град Бяла: -по улици “Отец Паисий”, М.Папасчиков” и “Княз Борис І”-през 1 работен ден -във всички останали места в гр. Бяла-през 5 работни дни

Източник: Община Бяла

Работния обем на сметосъбиращите автомобили варира от 8 м³ до 15 м³ и е съобразен с редица ограничителни фактори – състояние на транспортната инфраструктура, обем и вид на отпадъците, разстояние и подход до регионално депо и др.

В следващата таблица е представен броя и вида на сметосъбиращите автомобили, които се използват в община Бяла:

Таблица 25 Технически характеристики на използваните транспортни средства за събиране на отпадъци в община Бяла

№	Вид на транспортното средство	Технически характеристики на транспортното средство		
		Година на производство	Брой	Собственост
1	Сметосъбиращ автомобил тип вариопреса	2016	2	Община Бяла
2	Контейнеровоз	2019	1	Община Бяла
3	Сметосъбиращ автомобил тип вариопреса	2007	1	Община Бяла

Източник: Община Бяла

Част от автопарка за транспортиране на битови отпадъци е на възраст повече от 5 години, като процентното разпределение и броя на транспортните средства в зависимост от годината на производство е както следва:

- до 5 години – 25 % (1 бр.);
- между 5 и 10 години – 50 % (2 бр.);
- между 10 и 20 години – 25 % (1 бр.);

Дейността на община Бяла по сметосъбиране и сметоизвозване е обезпечена с необходимите съдове за събиране, така че да обхване 100% от населението на общината и да осигури необходимата честота на извозване, която да не допуска препълване на контейнерите. Дейностите по сметосъбиране и сметоизвозване в общината се осъществяват от общинско предприятие “Комунални дейности и услуги” гр. Бяла.

9.4. Инсталации за третиране на битови отпадъци

9.6.1. Регионално депо за отпадъци – Регион Бяла/Борово

Партньори в Сдружение „Регионално сдружение за управление на отпадъците за регион Борово (Бяла, Област Русе)“ са общините Бяла, Борово, Ценово, Две Могили, Полски Тръмбеш и Опака. С протокол №1 от 03.06.2013 г. се учредява сдружението, и се приемат Вътрешните правила за работа на сдружението.

С Протокол №1 от 19.11.2019г. на Общото събрание на РСУО регион Борово (Бяла, Област Русе), се определя делът на съсобствеността на всяка от общините членове на сдружението както следва: Община Бяла- 25,25%, Община Борово– 10,84%, Община Ценово – 9,85%, Община Две могили – 16,56%, и Община Полски Тръмбеш – 25,46% и Община Опака – 12,04. Регионалното депо за неопасни отпадъци, регион Борово (Бяла, Област Русе), е разположена в ПИ № 07603.211.960, с местонахождение местност „Трапито“, землище гр. Бяла, община Бяла и начина на трайно ползване – депо за биотви отпадъци. Имотът е с обща площ от 100,009 дка, от които площта на клетка за депониране е 16,06 дка с капацитет, съгласно КР №499-Н0/2014 г. – 65 450 т. или 39 т/24ч.

Обектът е изграден след изоставане от първоначално планирания график за изграждане на "Изграждане на регионална система за управление на отпадъците в регион Борово, Бяла, област Русе", финансирано по приоритетна ос 2 „Подобряване и развитие на инфраструктурата за третиране на отпадъци“ на Оперативна програма „Околна среда 2007 – 2013 г.“ вследствие на сключен Договор за безвъзмездна финансова помощ № DIR-5112122-S010/14.12.2012 г. и предприетите действия за отпускане на безвъзмездна помощ от Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДОС) за изпълнение на инвестиционен проект „Доизграждане на регионална система за управление на отпадъците в регион Борово (Бяла, област Русе)“ и довеждаща инфраструктура за външни връзки на площадката с републиканската пътна мрежа и мрежите на техническата инфраструктура“ строителството приключва през м. април 2019 год. С Разрешение за ползване № СТ-05-477 от 12.04.2019 г. се разрешава тяхното използване. Експлоатацията на съоръженията на „Регионално депо за неопасни отпадъци за общините Бяла, Борово, Две могили, Ценово, Полски Тръмбеш и Опака“ стартира през м. май 2019 год.

9.6.2. Площадки на разделно събрани отпадъци

Съгласно ЗУО, кметът на общината отговаря за осигуряването на площадки за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата в т.ч. едробагаритни отпадъци, опасни отпадъци и други във всички населени места с население, по-голямо от 10 000 жители на територията на общината. В населените места с районно делене площадките следва да съответстват най-малко на броя на районите, така че предлаганите услуги да бъдат достъпни за жителите на общината. На територията на Община Бяла няма населено място с над 10 000 жители и не са обособени площадки за безвъзмездно предаване на отпадъци. По данни от публичния регистър на лицата, притежаващи документи за извършване на дейности с отпадъци, на територията на общината съществува фирма, притежаваща разрешително за дейности с отпадъци от хартия, картон, пластмаса и метали.

Таблица 26 Площадки за отпадъци от хартия и картон, пластмаса и метали

№	ДАНИИ ЗА ФИРМАТА	Разрешение № и дата	Местонахождение на площадката
1	“ ПЕНКОМЕРС” ООД БУЛСТАТ: 103952999	Решение 10-ДО- 00000640-03/30.06.2017 г	Площадка №1, област Русе, община Бяла, град Бяла, ул. Васил Априлов 43

Източник: Национална информационна система за отпадъци, 2021г

9.5.Стари замърсявания с отпадъци

На национално ниво към настоящият момент няма изградена цялостна информационна база данни, която да обхваща информацията за старите депа за отпадъци, обхващаща всички аспекти, както в регионален, така и в местен. За целите на настоящият анализ е ползвана информация, предоставена от община Бяла, в т.ч. интернет страницата на община Бяла, доклади, отчети на общината, както и информация от НПУО 2021 – 2028 г.

На територията на общината стари замърсявания се получават в резултат:

- Локални (незаконни) сметища (струпване на всякакъв вид отпадък, най-вече битови и строителни) около население места. Образуват се периодични и своевременно се почистват. Една от причините за тяхното образуване е недостатъчната култура и липса на отговорно отношение от страна на някои недобросъвестни жители на общината.
- Депа за неопасни отпадъци с преустановена експлоатация.

Вследствие на проведена обществена поръчка за избор на изпълнител е сключен договор № Д-224/30.09.2020 г. между Община Бяла и „Минстрой Холдинг“ АД за изпълнение на обект: „Закриване и рекултивация на съществуващо общинско депо за битови отпадъци, имот № 07603.211.664, по КККР на гр. Бяла, общ. Бяла, обл. Русе“. Срокът за изпълнение на техническата рекултивация е 120 дни, считано от датата на подписване на Приложение №2 към чл. 7, ал. 3, т. 2, Образец 2(2а) по Наредба № 3/31.07.2003 г. за откриване на строителна площадка и определяне на строителна линия и ниво на строежа. Началната дата на строежа е 05.10.2020 г. следователно крайната дата на Техническата рекултивация е 02.02.2020 г.

9.6. Финансиране на дейности по управление на отпадъците

Механизмът за финансиране изпълнението на задълженията на общините по управление на битовите отпадъци е регламентиран със Закона за местните данъци и такси. Събирането на такса битови отпадъци и постъпването ѝ в бюджета на общината е регламентирано в Закона за местните данъци и такси (ЗМДТ). Общинският съвет определя размера на такса „битови отпадъци“ за населените места от общината.

9.6.1. Дейности, финансирани от приходите от такса „битови отпадъци“

Таксата за битови отпадъци се заплаща за услугите по сметосъбирането, транспортирането и обезвреждането или оползотворяването в депа или други съоръжения за битови отпадъци, както и за поддържане на чистотата на териториите за обществено ползване в населените места. Размерът на таксата се определя по реда на чл. 66 от Закона за местните данъци и такси (ЗМДТ) за всяка услуга поотделно – сметосъбиране и сметоизвозване; обезвреждане/оползотворяване на битовите отпадъци в депа или други съоръжения; чистотата на териториите за обществено ползване. Таксата се определя в годишен размер за всяко населено място с решение на общинския съвет въз основа на одобрена план-сметка за всяка дейност.

Отчисления по чл. 60 и чл. 64 от ЗУО като елемент на такса за битови отпадъци

При извършване на дейности по обезвреждане на отпадъци чрез депониране всеки собственик на депо е длъжен да осигури пълния размер на средствата за закриване и следексплоатационни грижи на площадката на депото съобразно с инвестиционния проект/или проекта за рекултивация на депото чрез обезпечения по чл. 60, ал. 1 от ЗУО.

Редът и начинът за определяне размера и предоставянето на обезпеченията, разходването на средствата от отчисленията и случаите, в които РИОСВ има право да иска условията на банковата гаранция се определя с Наредба №7 от 19.12.2013 г. за реда и начина на изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, изисквани при депониране на отпадъци.

Отчисленията по чл. 64 от ЗУО имат за цел да се намали количеството на депонираните отпадъци и да се насърчи тяхното рециклиране и оползотворяване. Те се превеждат от собственика на депото ежемесечно по банкова сметка за чужди средства на РИОСВ, на чиято територия се намира депото.

Натрупаните средства се разходват за дейности по изграждане на нови съоръжения за третиране на битови отпадъци, осигуряващи изпълнение от общините на изискванията на закона и подзакновите нормативни актове по прилагането му.

9.6.2. Икономически инструменти при формирането на такса битови отпадъци

Икономическите инструменти в сектора за управление на отпадъците са менизми, въведени от държавата, които правят по-изгодно за населението и бизнеса да рециклират и оползотворяват отпадъците, вместо да ги депонират. Въвеждането на такива менизми в

различни европейски страни е довело до намаляване на депонираните количества отпадъци и до преминаване към по-високите нова в йерархията за управление на отпадъците.

Част от икономическите инструменти и стимули, свързани с управлението на отпадъците, могат най-общо да бъдат сведени до следните групи:

- Отчисления за депониране и третиране;
- Схеми „плащане при извхърляне“
- Схеми за отговорност на производителя и вносителя;
- Екологични данъци и такси върху продукти – въвеждат се с цел да се ограничи, намали или дори премахне употребата на определени продукти, които са вредни за околната среда;
- Банкови гаранции и застраховки за осъществяване на определени дейности;
- Подпомагане на публични проекти в областта на управление на отпадъците с частично или непълно безвъзмездно финансиране (чрез подкрепа от еврофондове и националните бюджети).

9.6.3. Стимули в сектора на управление на отпадъците

ЗУО предвижда съществени финансови стимули за общините, ако посочените количествени цели за определените потоци битови отпадъци бъдат изпълнени поетапно за всеки от регионите.

Чл. 64 от ЗУО регламентира как се намалява размерът на отчисленията за битови отпадъци при изпълнение на целите. В ЗИД на ЗУО към чл. 64, ал. 5 са разписани т.3 и т. 4⁴:

Чл. 64 (5) Размерът на отчисленията за битови отпадъци се намалява, когато целите в съответния регион по чл. 49, ал. 9 са изпълнени от общините в съответствие с решението по чл. 26, ал. ч. т. 6, както следва:

1. с 50 на сто за целите за повторна употреба и рециклиране по чл. 31, ал.1, т. 1
2. с 50 на сто за целите за ограничаване на количествата депонирани битови биоразградими отпадъци, определени с наредбата по чл. 43, ал. 5
3. с 50 на сто за целите за повторна употреба и рециклиране по чл. 31, ал. 1, т.3-4⁵ съгласно сроковете в §15, ал.2 ;
4. с 50 на сто за целите за намаляване на депонираните битови отпадъци, съгласно сроковете в §15, ал.3.

Важно е да се отбележи и следното допълнение към чл. 60 на ЗУО

⁴ Тук следва да отбележим, че чл. 64, ал. 5, т. 1 и 2 касаят периода до 2020 година, обхванат от чл. 31, ал. 1. т. 1 и 2; съответно чл. 64, ал. 5, т. 3 и 4 касаят периода след 2020 година, обхванат от чл. чл. 31, ал. 1, т.3-4

⁵ В ЗИД на ЗУО чл. 64, ал. 5, т. 3 има техническа грешка: изписването „чл. 31, ал. 1, т.3-5“ е некоректно тъй като чл. 31, ал. 1 няма точка 5. В настоящият доклад изписването е адаптирано на „чл. 31, ал. 1, т.3-4“

Чл. 60 За извършване на дейности по обезвреждане на отпадъци чрез депониране всеки собственик на депо предоставя обезпечение, покриващо бъдещи разходи за закриване и следексплоатационни грижи на площадката на депото.

ЗИД на ЗУО предвижда следните допълнения към разпоредбите на чл. 60:

- За осигуряване на обезпечението е отговорен и всеки ползвател на депото, като ежесечно превежда на собственика на депото дължимите средства за осигуряване на обезпечението на база на количествата отпадъци, които е депонирал.
- Акт⁶ се съставя на ползвателя на депото, който не е превел на неговия собственик дължимите средства за осигуряване на обезпечението. Когато обезпечението не е внесено от собственика, но ползвателят е превел дължимите средства за осигуряване на обезпечението, актът се съставя на собственика на депото.

Следвателно, ако общините изпълняват целите в съответствие с чл. 31, ал. 1 от ЗУО, те се освобождават 100% от заплащане на отчисления по реда на чл. 64 от ЗУО.

Изводи и препоръки:

- ✓ В община Бяла всички населени места са обхванати от организирана система за сметосъбиране и сметоизвозване;
- ✓ През последните години в община Бяла не се очертава ясна тенденция по отношение на увеличението или намалението на количествата събрани битови отпадъци. Като цяло липсват резки промени и годишните количества на събраните битови отпадъци остават близки до средните за разглеждания период.
- ✓ Община Бяла е осигурила съдове и техника за събиране на смесени битови отпадъци, която обслужва 100% от населението на общината;
- ✓ Приключено е изграждането на инфраструктура за управление на битовите отпадъци на територията на РСУО Борово/Бяла, включващо изграждането на първа клетка от регионалното депо;
- ✓ На територията на РСУО Борово/Бяла са изградена и функционира инсталация за сепариране на смесени битови отпадъци и инсталация за компостиране на зелени/биоразградими, които обслужват общините част от РСУО;
- ✓ В община Бяла липсва интегрирана система за управлението на отпадъците. Необходимо е да бъде създадена необходима организация, включително да бъде назначени служители, чийто основни задължения да бъдат свързани с управлението на отпадъците – да водят отчетност за вида и количествата отпадъци (в т.ч. строителни), третиранни, депонирани, рециклирани и др. отпадъци; да правят необходимите разчети, анализи и планове за екологосъобразно управление на отпадъците и за постигане на целите, поставени в законодателството;

⁶ Акт за установяване на публично държавно вземане, издаден по реда на чл. 166 от Данъчно-осигурителния процесуален кодекс от директора на РИОСВ, на чиято територия се намира депото. Актът се съставя въз основа на документи, определени с наредбата на министъра на околната среда и водите относно редът и начинът за изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, изисквани при депониране на отпадъци.

10. АКУСТИЧНА СРЕДА (ШУМОВО ЗАМЪРСЯВАНЕ)

10.1. Въздействие на шума върху човека

Шумът и шумовото “замърсяване” на околната среда представляват един от големите екологични проблеми на нашето време. От физична гледна точка шумът представлява звук, състоящ се от тонове, чиито честоти и интензитет имат случаен характер. От хигиенна гледна точка шум е всеки звук, който действа неблагоприятно върху здравето, нарушава отдиha, смущава контакта на човека с околната среда.

Шумът е един от основните физични фактори с неблагоприятно въздействие върху населението и водещ до акустичен дискомфорт в околната среда особено в големите градове. Вредното въздействие зависи от вида му и пораждащите го условия. Не случайно законодателството в областта на защита от шума в околната среда урежда проблемите, свързани с разработването на мерки за избягване, предотвратяване и намаляване на вредното въздействие на шума, целящи чрез тяхното осъществяване защита на човешкото здраве и околната среда, както и осигуряване на качество на живот на населението.

Развитието на промишленото производство, интензивното развитие на пътническите, товарните и въздушните транспортни средства и масовият градски транспорт са източници на шум. Шумът оказва въздействие при хората върху:

- централната нервна система – преумора, смущения в психиката и паметта, главоболие, нарушен сън, увреждане на слуха, раздразнителност, смущения в цветоусещането, нарушения при оценката на разстояния;
- вегетативната нервна система - усилен съдов тонус, циркулаторни прояви;
- сърдечно-съдовата система - повишено кръвно налягане, нарушен сърдечен ритъм;
- дихателната система – ускорено и повърхностно дишане;
- храносмилателната система - забавено преминаване на храната през храносмилателните органи, различни по вид и степен увреждания на стомаха;
- ендокринната система – промени в количеството на кръвната захар, повишаване на основната обмяна, задържане на вода в организма;
- слуха – при над 80 dB настъпва невъзвратимо увреждане на слуховия анализатор, а при над 120 dB – пълна глухота, която понякога настъпва изведнъж.

Действащ като стресов фактор, шумът атакува почти всички органи и системи. Индивидуално оценено, въздействието на шума най-често оказва влияние като: предизвиква раздразнение, главоболие, пречи на съня и почивката, затруднява възприемането на речта, пречи на умствената работа.

Във връзка с изискванията на Закон за защита от шума в околната среда (ДВ., бр. 74/2005 г; изм. ДВ бр. 60 от 30 юли 2020 г.) Министерът на околната среда и водите, Директорите на РИОСВ или упълномощени от тях длъжностни лица осъществяват превантивен, текущ и последващ контрол върху инсталациите и съоръженията от промишлеността, включително за категориите промишлени дейности по приложения № 4 към чл. 117 от Закона за опазване

на околната среда. Същият закон регламентира компетенциите на държавните органи както следва:

- Министър на здравеопазването организира извършването на измерването, управлението и контрола на шума в околната среда, предизвикан от локални източници на шум. На регионално ниво контролът се извършва от РЗИ (РЗИ - Русе).
- Министър на околната среда и водите организира извършването на измерването, оценката, управлението и контрола на шума излъчван от промишлените инсталации и съоръжения. На регионално ниво контролът се извършва от РИОСВ (РИОСВ- Русе.)
- Министър на вътрешните работи, чрез определени от него служби осъществява контрол върху пътните превозни средства, движещи се по пътищата, по отношение на излъчвания от тях шум в околната среда.
- Кметовете на общини или упълномощени от тях длъжностни лица упражняват контрол за спазване на правилата и нормите за изпълнение на строежите, по отношение на шума излъчван по време на строителството, организират и регулират движението на автомобилния транспорт в населените места с оглед намаляване на шумовите нива до допустимите норми.

В РИОСВ Русе, приоритетно се проверяват промишлени източници, емитери на шум в околната среда, разположени в жилищни зони или в близост до тях, с цел избягване, предотвратяване или намаляване на шумовото натоварване в урбанизираните територии. Контрола се извършва чрез контролни измервания на място на площадките на производствените обекти и по документи (представени доклади с резултати от собствените периодични измервания на шум в околната среда). Излъчвания шум в околната среда се контролира съвместно с лабораторията на ИАОС, чрез измервания на показателите при работата на промишлените източници. Измерванията се извършват по Методика утвърдена със заповед № РД-199/19.03.2007 г. по контура на площадката на предприятието.

10.2. Показатели на шум и гранични стойности

Нормирането на шум в България се извършва с Наредба №6 от 26 юни 2006 г. за показателите на шум в околната среда, отчитащ степента на дискомфорт през различните части на денонощието, граничните стойности на показателите в околната среда, методите за оценка на стойностите на показателите за шум и на вредните ефекти от шума върху здравето на населението. Показателите за шум са дневно $L_{ден}$ (от 7 до 19 ч., с продължителност 12 часа), вечерно $L_{вечер}$ (от 19 до 23 ч, с продължение 4 часа), нощно $L_{нощ}$ (от 23 до 7 ч, с продължителност 8 часа) и денонощно L_{24} ниво на шум. Граничните стойности на нивата на шума са дадени в таблицата по-долу:

Таблица 27 Гранични стойности на нивата на шум в различни територии и устройствени зони в урбанизираните територии и извън тях

№	Територии с устройствени зони в урбанизираните територии и извън тях	Еквивалентно ниво на шума в dB (A)		
		ден	вечер	нощ
1	Жилищни зони и територии	55	50	45
2	Централна градска част	60	55	50
3	Територии, подложени на въздействието на интензивен автомобилен трафик	60	55	50
4	Територии, подложени на въздействието на релсов железопътен и трамваен транспорт	65	60	55
5	Територии, подложени на въздействието на авиационен шум	65	65	65
6	Производствено-складови територии и зони	70	70	70
7	Зони за обществен и индивидуален отдих	45	45	35
8	Зони за лечебни заведения и санаториуми	45	35	35
9	Зони за научно-изследователска дейност	45	40	35
10	Тихи зоно извън агломерациите	40	35	35

10.3. Основни източници на шум, свързани с превишаване на граничните стойности на даден показател за шум

Община Бяла не се характеризира с постоянно задържане на високи нива на шум от диапазона 68-72 dBA. Основните източници на шум в общината са свързани с вътрешноградския и транзитно преминаващ автомобилен транспорт. Натоварени от движението на превозни средства са по-големите улици в града, както и входно изходните направления. Въздействие оказват различните дейности на населението – работилници, търговски обекти и др.

С най-голям дял за шумово замърсяване в общината заема автотранспорта. За транспортния шумов поток е характерна флукуалност, периодичност и променлива интензивност. Нивото на автотранспортния шум е в пряка зависимост и от интензивността на движението, скоростта и структурата на транспортния поток, пропускателната способност на пътните артерии, възрастта на автомобилния парк, вида и качеството на пътната настилка, ситуационното и нивелетно разположение на пътя и характера на терена встрани от него. Основният шумов фон се създава от автомобилите – леки, товарни и тези на междоградския транспорт. През последните години в резултат на масовия внос на автомобили предимно “втора употреба” автомобилният парк е основно подменен. Въпреки, че повечето от автомобилите са втора употреба, нивото на излъчвания от тях шум е значително по-ниско от използваните преди това, но същевременно техният брой се увеличава интензивно.

Източници на шум в околната среда са и влаковите композиции движещи се по железопътните трасета на територията на общината. Шумовата характеристика на релсовия ж.п. транспортен поток (еквивалентно ниво на шума) зависи от параметрите на потока (брой влакове - пътнически и товарни, дължина на влаковите композиции, вид на спирачките, скорост) и на ж.п. трасето (вид на горното строене). Източници на шум в околната среда са

и другите инфраструктурни ж.п. обекти – гари, помощни ж.п. стопанства (депа, заводи, бази и др.), индустриални ж.п. клонове и разтоварища.

На второ място по отношение на източниците на шум са локалните източници от битов характер – строителни и ремонтни дейности, товаро-разтоварни работи, сметоизвозване, игри на деца (училища, детски градини, детски площадки) и др. Следващият по значение фактор, който влияе върху акустичната среда на града е шума, излъчван от заведенията за обществено хранене, увеселителните заведения, различните сервиси и авторемонтни работилници, разположени в непосредствена близост до жилищни сгради. С най-висока интензивност, шумът се проявява в централната градска част, основно през работно време и делнични дни. В зависимост от разглеждания район битовия шум има различно значение. В централната градска част, където са съсредоточени повечето обществени и увеселителни заведения шумът е с по-висока интензивност. В крайните жилищни квартали битовия шум е с по-високи нива в извънработно време, но те са сравнително ниски по отношение на централната част.

Шумът, породен от строителни дейности е характерен за районите в които се извършва строителство. Към настоящия момент значителни интензивни строителни мероприятия в общината не се осъществяват и поради това не се генерира сериозен строителен шум. Освен това този вид шум е ограничен по време (предимно в светлата част на денонощието) и е с невисок интензитет.

Характерното разположение на промишлените зони – предимно обособени в нежилищни територии, до голяма степен снижава въздействието на производствения шум върху гражданите.

10.4. Анализ на причините за повишение на нивото на акустично натоварване на средата

За територията на община Бяла може да се направи изводът, че акустичната обстановка на територията на общината не се различава от типичната за урбанизираните зони. Нивата на акустичното натоварване зависят предимно от следните фактори:

а. Източник „пътен трафик“

- Висока интензивност на пътният трафик и непрекъснатото нарастване на автомобилите;
- Движение в режим на тръгване и спиране и неспазване на ограниченията за скорост (особено по най-ошумените трасета);
- Съществуваща организация на движение и обособените зони за паркиране;
- Вид и състояние на пътните настилки по уличната мрежа (първостепенната улична мрежа – ПУМ), брой ленти и платна за движение, наличие/отсъствие на разделителна ивица - състоянието и видът на уличната мрежа са от съществено значение за нивата на транспортния шум. Многолентовото движение, отделянето на платната с разделителна ивица, асфалтовото покритие, сравнително доброто състояние на платната и естествено големите разстояния до прилежащите застройки

са предпоставка за по-добрите акустични условия.

- Застроителни характеристики на средата – вид на застрояката (едностранна/двустранна), разположение спрямо платното (успоредно/перпендикулярно на оста), сключена, индивидуална в обособени парцели и т.н.-прилежащата на уличната мрежа изграденост също има съществено влияние върху разпространението на шума в дълбочина на жилищните квартали. Сключената по протежение на ПУМ застрояка препятства разпространението на шума, поемайки върху себе си високите шумови натоварвания. Обратно – несклучената застрояка, разположена напречно на ПУМ, многократно отразява уличния шум, пропускайки го в дълбочината на кварталните пространства. По този начин се получават различни ситуации по отношение на засегнатите територии и население от евентуален наднормен шум.
- Шумопоглътящи пояси и ограждения до пътните артерии и жилищните райони. Изграждането на такива съоръжения се отразява благоприятно на акустичната среда в населените места.

б. Източник „ж.п. Трафик“

- Релсови трасета и ж.п. мотриси с ниски показатели по отношение на предаване и генериране на шум;
- Необходимост от програми за шумоизолации на съществуващите сгради, особено покрай основните ж.п. трасета

Ж.п. трафика поражда локално ниво на шум в зоните, покрай които преминава ж.п. линията.

Изводи и препоръки:

- ✓ Акустичната обстановка на територията на общината не се различава от типичната за урбанизираните зони. Община Бяла не се характеризира с постоянно задържане на високи нива на шум. С най-голям дялово отношение за шумово замърсяване в общината може да бъде отнесен автотранспорта, следван от шумът породен от битов характер и производствения шум.
- ✓ Основните мероприятия, които се препоръчват, са свързани с подобряване организация на транспорта, пътната инфраструктура, начина на застрояване и организация на териториите, създаване и поддържане на "тихи зони" и зони, подлежащи на усилен шумова защита, прилежащи към детските, здравните и учебните заведения, жилищата и местата за отдих.

11.РАДИАЦИОННА ОБСТАНОВКА, ЙОНИЗИРАЩИ И НЕЙОНИЗИРАЩИ ЛЪЧЕНИЯ

11.1. Източници на йонизиращи лъчения

Йонизиращи са лъченията, които при взаимодействие с веществото (органична или

неорганична материя) водят до образуване на електрични товари с различни заряди – йонизират веществото. Йонизиращи лъчения са алфа- и бета-частиците, гама-лъчите, електроните, позитроните, протоните, рентгеновите лъчи, неутроните, тежките йони и др. естествени и изкуствени радиоактивни източници.

Естествени източници на йонизиращи лъчения

Основната част от облъчването на населението се получава от естествени източници на радиация. Естествени източници на йонизиращи лъчения са: космични лъчи, земна радиация, води, строителни материали и др.

1. **Космичното лъчение** е природна даденост и облъчването от него не може да се предотврати или ограничи. Типичната стойност на средната индивидуална годишна доза, която се получава при външно облъчване от космичното лъчение за средни географски ширини на Земята, включително за България, е равна на 0,4 mSv/y (0,4 милисиверта за година).
2. **Земна радиация** – най-важният от естествените източници е радона. Най-високо е съдържанието на естествени радионуклиди във вулканичните скали (например гранит), както и в земни утаечни породи като глина, фосфати и други природни минерали. Гама-фонът в планински райони, богати на гранити, минерали и почви с високи концентрации на естествени радионуклиди, е по-висок. Резултатите от проведените по света изследвания показват, че гама-фонът вътре в помещенията на сгради е средно с 20% по-висок отколкото на открито. Това зависи от количественото съдържание на естествени радионуклиди в използваните строителни материали и от локалния гама- фон на открито.

Изкуствени източници на йонизиращи лъчения

Към изкуствените източници на йонизиращи лъчения се отнасят:

- Газоаерозолни и течните радиоактивни изхвърляния на обекти на атомната енергетика;
- Отпадъчни води и отбита скална маса при миннодобивната дейност в т.ч. и от бивши обекти на уранодобива;
- Отпадъци от изгаряне на въглища при експлоатация на топлоелектрически централи (шлака, сгурия, пепел и др.)
- Отлагания, налепи и утайки от инсталации за добив и преработка на нефт и газ;
- Минерални торове, получени от някои фосфорити;
- Странични и отпадъчни продукти от производството на черни и цветни метали, фосфатна промишленост и др.
- Строителни материали и др.
- Производство и употреба на радионуклиди за медицински и научни цели.

11.2. Източници на нейонизиращи лъчения

Нейонизиращото лъчение е термин, даден на радиацията в частта от електромагнитния

спектър, където няма достатъчно енергия да предизвика йонизация. Той включва електрически и магнитни полета, радиовълни, микровълни, инфрачервени, ултравиолетови и видими лъчения.

Най-често срещаните видове ЕМП са: ЕМП с промишлена честота – в енергетиката (около високоволтовите линии, в подстанциите за високо напрежение и др.); радиочестотни ЕМП в телекомуникационните системи, машиностроенето, металообработването, електрониката, при физиотерапевтични процедури и др.

11.3. Радиологичен мониторинг

Националната система за радиологичен мониторинг на околната среда има за цел откриване на отклонения от допустимите стойности на радиационните параметри в основните компоненти на околната среда – атмосферен въздух, води и почви и се осъществява чрез:

- автоматизирана система за on line наблюдение;
- лабораторно-аналитична дейност за off line наблюдение (достъпът е ограничен).

Непрекъснатите и периодични наблюдения на радиационните параметри на основните компоненти на околната среда осигуряват актуална информация за държавните и местни органи на управление и обществеността и се базират на изпълнение на програма за радиологичен мониторинг, утвърдена от министъра на околната среда и водите със Заповед №РД-295/28.04.2017 г. и включваща:

- Автоматизирана система за наблюдение на радиационния гама фон;
- Автоматизирана система за радиационен мониторинг на води;
- Лабораторно-аналитична дейност на off line наблюдение.

Автоматизирана система за наблюдение на радиационния гама фон

Националната автоматизирана система за непрекъснат контрол на радиационния гама-фон се състои от 26 локални мониторингови станции, измерващи мощността на дозата. Станциите са разположени по цялата територия на страната, работят в непрекъснат режим и изпращат данни в централната станция в ИАОС.

Автоматизираната система е част от Европейската система за обмен на радиологични данни (EURDEP) и ежедневно изпраща информация за радиационния статус в страната.

Автоматизирана система за радиологичен мониторинг на води

ИАОС администрира Автоматизираната система за радиационен мониторинг на води – р. Дунав в района на АЕЦ „Козлодуй“ (АСРМВ). Системата дава възможност при евентуално радиоактивно замърсяване на р. Дунав да се определи категорично, дали източника е АЕЦ „Козлодуй“.

Лабораторно-аналитични дейности на off line наблюдение

Радиометричните измервания в условия на пробонабиране и последващи лабораторно-

аналитични дейности се осъществяват от лабораториите за радиационни измервания в София, Бургас, Варна, Враца, Монтана, Плевен, Пловдив и Стара Загора.

Освен фонов радиологичен мониторинг се извършва и надведомствен мониторинг на радиационното състояние на околната среда в наблюдаваната зона на АЕЦ „Козлодуй“, както и в райони на бивши уранодобивни обекти и други потенциални замърсители.

На базата на резултатите от проведения радиологичен мониторинг се изготвят тримесечни бюлетини и Национален доклад за състоянието и опазването на околната среда в България. Данните от извършвания радиологичен мониторинг се докладват ежегодно към ЕК и се събират в общоевропейска база данни – REM (Радиологичен мониторинг на околната среда).

11.4. Източници на йонизиращи лъчения на територията на община Бяла

Агенцията за ядрено регулиране <http://eservices.bnra.bg/sprIzdLicOut.jsf>, поддържа публичен регистър на лицата, извършващи дейности с източници на йонизиращи лъчения (в частност – на територията на община Бяла).

За територията на община Бяла, агенцията за ядрено регулиране е издала един лиценз за дейност с ИЙЛ – „Многопрофилна болница за активно лечение Юлия Вревска - Бяла“ ЕООД, разрешително №4396/16.05.2014г., валидно до 17.05.2024г., за използване на източници на йонизиращи лъчения за медицински цели. За същият обект „Многопрофилна болница за активно лечение Юлия Вревска - Бяла“ ЕООД е издадено разрешително с №5485/08.06.2021 валидно до 07.06.2022г., за строителство, монтаж и предварителни изпитвания на обект с източник на йонизиращо лъчение. На територията на община Бяла няма обекти, работещи с радиоактивни вещества.

Като потенциални източниците на нейонизиращи лъчения на територията на община Бяла могат да секласифицират:

- радиопредаватели на къси, средни и дълги вълни;
- частни радиостанции на УКВ;
- телевизионни предаватели и ретранслатори;
- подстанции за високо напрежение;
- електропроводи;
- трафопостове, захранващи жилищни квартали;
- базови централи на мобилните оператори;
- системи за мобилни комуникации на транспорт, полиция, бърза помощ и др.;
- радарни системи и други сателитни връзки;

През 2019 г. не са наблюдавани стойности, различни от естествените, характерни за съответния пункт. В необработваемите почви не са установени отклонения от типичните стойности на специфичните активности за уран, радий, торий, за калий и за олово, както и в измерените стойности на радиационния гама фон на почвите.

В повърхностните водни тела също не са установени замърсявания с естествени и техногенни радионуклиди.

Изводи и препоръки:

- ✓ Не са регистрирани повишени стойности на радиационния гама-фон, различни от характерните за пунктовете на мониторинговите станции.
- ✓ За последните години не са регистрирани повишения на специфичната активност на естествени и техногенни радионуклиди
- ✓ В необработваемите почви не са установени отклонения от типичните стойности на специфичните активности;

12. СОЦИАЛНА СРЕДА**1. Демографска характеристика****1.1. Брой на населението**

Текущата демографска ситуация в общината се характеризира с продължаващо намаляване и застаряване на населението и задържащо се високо равнище на общата смъртност. В резултат на демографските и емиграционните процеси към 31.12.2020 г. население на община Бяла по настоящ адрес 11553 лица. В общинския център град Бяла към 31.12.2020 г. живеят общо 7188 лица, а останалото население в размер на 4365 души живеят в 10 села. (таблица №28)

Таблица 28 Данни за броя на населението на община Бяла към 31.12.2020 г.

№	Населено място	Население към 2020 г.	Площ (км ²)	Разстояние до общински център, (км)
1	гр. Бяла	7188	86,862	-
2	с. Бистренци	281	23,012	2
3	с. Босилковци	508	32,825	14
4	с. Ботров	258	16,470	-
5	с. Дряновец	666	27,488	17
6	с. Копривец	680	41,907	16
7	с. Лом Черковна	414	29,224	30
8	с. Пет кладенци	52	14,149	10
9	с. Пейчиново	195	22,178	-
10	с. Полско Косово	1099	42,314	-
11	с. Стърмен	212	15,603	4
Общо			353,030	

Източник: НСИ и община Бяла

За последните пет години се наблюдава намаление в броя на населението в община Бяла, както при градското, така и при селското население. Тази тенденция е характерна за област Русе и страната като цяло. Съгласно данни на НСИ, в община Бяла за предходните 5 години се наблюдава тенденция на постоянно намаляване на населението. За предходни 5 години

(периода 2016 – 2020 г.) населението на общината е намаляло с 766 лица, или 6,60%. Средно населението на общината намалява с 153 лица на година.

Намалението на населението е един от основните лимитиращи фактори за бъдещото развитие на общината, които негативно ще се отразят най-вече върху работната сила и възпроизводствения му потенциал.

В община Бяла има само едно село с население малко над 1000 души – с. Полско Косово, както и едно населено място с население под 100 души с. Пет кладенци. Другите населени места са с население средно между 250 и 550-600 души.

Информация за населението на област Русе и Община Бяла по данни на НСИ към 31.12.2020 г. е представено в таблица № 29, а населението под, над и във трудоспособна възраст е представено в таблица №30.

Таблица 29 Население на област Русе и община Бяла по данни на НСИ към 31.12.2020 г.

	Общо			В градове			В села		
	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени
Област Русе	212 729	103 521	109 208	162 914	78 900	84 014	49 815	24 621	25 194
Община Бяла	11 553	5 672	5 881	7 188	3 485	3 703	4 365	2 187	2 178

Източник: НСИ

Таблица 30 Население във, под и над трудоспособна възраст в община Бяла към 31.12.2020 г.

Възрастови групи	общо			в т.ч. градовете		
	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени
общо	11 553	5 672	5 881	7 188	3 485	3 703
Под трудоспособна възраст	1 713	896	817	870	455	415
В трудоспособна възраст	6 280	3 410	2 870	4 045	2 173	1 872
Над трудоспособна възраст	3 560	1 366	2 194	2 273	857	1 416

Източник: НСИ

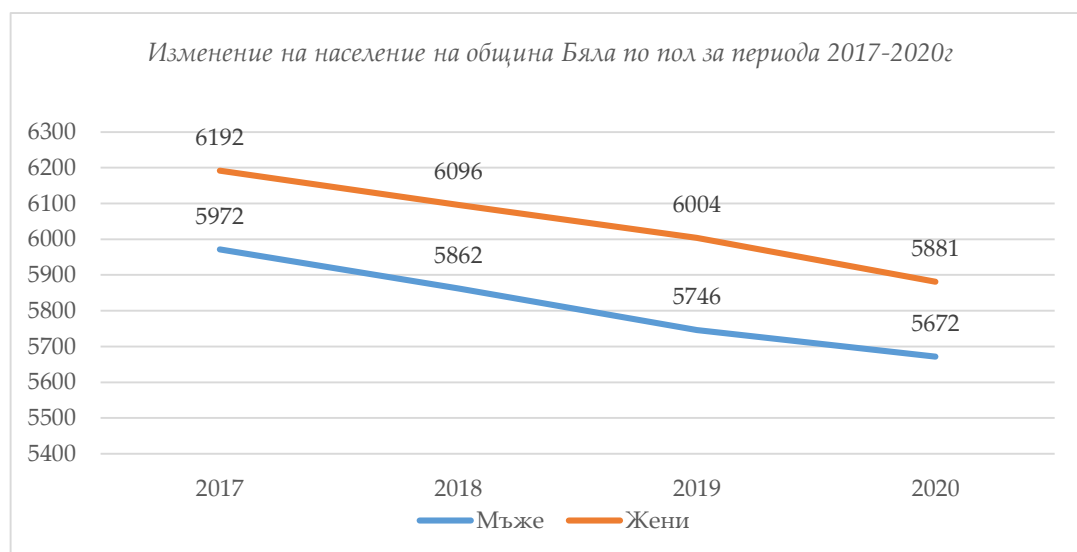
Спрямо общините в областта по брой на населението, община Бяла се намира на второ място след община Русе. Като най-малка е община Борово. Населението на общината не е равномерно разпределено, - 62,2 % живеят в град Бяла, 37.78% в малките населени места.

1.2. Възрастова структура

Възрастовата структура на населението е определяща, както за количеството и качеството на човешките ресурси в общината, така и за демографския ѝ потенциал и не на последно място – за натовареността на социалната система на общината. Тя е с определящо значение за естественото възпроизводство на населението и формирането на трудовите ресурси.

Към 31.12. 2020 г., мъжете в община Бяла са 5672 (49.09 %), а жените 5881 (50,91%). Структурата на населението на община Бяла по пол (фиг. 12) за периода 2017 – 2020 година

показва слабо намаляване на съотношението мъже / жени. Към настоящият момент, спрямо 2017 г., и мъжете и жените са намалени с 5.29%.

Фигура 11 Население по пол в община Бяла

Във всички населени места на община Бяла се наблюдава струпване на население във възрастова група 50+.

Съществено влияние върху развитието на демографските процеси в общината оказват също половата, етническата и образователна структури, раждаемостта и смъртността, както и миграционните процеси на населението. Те влияят на формирането на човешките ресурси в общината, както в количествено, така и в качествено отношение.

1.3.Раждаемост и смъртност

По своята същност естественото възпроизводство на населението представлява смяна на поколенията на родителите с поколенията на децата. Количествените измерения на този процес се изразяват с помощта на стойностите за раждаемост, смъртност, естествен прираст (ЕП) и др.

В съответствие с характерните за цялата страна тенденции населението на община Бяла бележи отрицателен естествен прираст от -228 души (31.12.2020г.). През наблюдавания период 2017 -2020 г., стойността на ЕП варира, като отчетливо по-висока, почти 41 % през 2020 г. Това се дължи на трайната тенденция за намаляване на раждаемостта и задържащата се висока смъртност на населението.

Таблица 31 Основни демографски показатели за община Бяла

Показатели	2017	2018	2019	2020
Живородени	96	86	85	66
мъже	51	43	48	41
жени	45	43	37	25

Показатели	2017	2018	2019	2020
Умрели	231	250	267	294
мъже	126	135	150	151
жени	105	115	117	143
Естествен прираст	-135	-164	-182	-228
мъже	-75	-92	-102	-110
жени	-60	-72	-80	-118

Източник: НСИ

От демографска гледна точка, относително ниската раждаемост (по отношение на възпроизводствения процес) се дължи на понижената плодовитост на жените в родилна възраст и на намаляването на техния брой. Проявяващият се в момента отрицателен ефект от намаляващия брой на жените в родилна възраст ще дава отражение върху възпроизводството на населението и през следващите десетилетия. Промяната се дължи на измененията в социално-икономическите условия, а от там и в ценностната система на жените – на преден план излизат такива ценности като завършване на образованието и осигуряване на работа.

Един от тревожните демографски проблеми в общината в момента е относително високото ниво на смъртност. Основен фактор, обуславящ динамиката в общата смъртност е процесът на демографско остаряване, характерен както за страната и област Русе, така и за община Бяла. Поради застаряването на населението и влошаването на здравното обслужване, през последните 20 години се отбелязва трайна тенденция към поддържане на относително високи стойности на смъртността в общината.

Отрицателните стойности на естествения прираст остават относително високи, което води до намаляване на демографския потенциал на общината, а това ще играе ролята на ограничаващ фактор за бъдещото ѝ социално-икономическо развитие. Отрицателният естествен прираст в комбинация с остаряването на населението влошава възпроизводствените възможности, което се потвърждава от стойностите на основните демографски показатели. Подобряването на социално-икономическата ситуация в общината, е една от възможностите за намаляване на отрицателните стойности на естествения прираст.

1.4. Механично движение на населението

Миграциите или механичното движение на населението, заедно с неговото естествено възпроизводство определят тенденциите в демографското развитие на определена територия.

Стойностите на механичния прираст на населението в община Бяла варират, като остават отрицателни през наблюдавания период, т.е. броят на изселванията превишава броят на заселванията, изключение има единствено за 2020 г., когато броя на заселилите се надвишава този на изселилите се.

Таблица 32 Механично движение на населението в община Бяла

Община Бяла	2017	2018	2019	2020
Заселени	215	209	250	275
мъже	98	85	117	141
жени	117	124	133	134
Изселени	235	251	276	244
мъже	96	103	131	105
жени	139	148	145	139
Механичен прираст	-20	-42	-26	31
мъже	2	-18	-14	36
жени	-22	-24	-12	-5

Източник: НСИ

И при двата процеса (заселване и изселване) по-голям е броят на жените, което говори за по-голяма мобилност при женския пол, свързана с търсене на по-добри условия за живот и професионална реализация.

Отрицателният механичен прираст през последните години, в т.ч. изселванията на млади хора от общината води до влошаване на демографските структури, а чрез тях и до проблеми в естественото възпроизводство на населението.

Емиграционните процеси се изразяват от една страна в напускането на общината от по-младите хора в посока към по-големи градове, главно към гр. Русе, с по-развита икономика и повече възможности за професионална и лична реализация. Емигрирането на млади и образовани хора може да има сериозни икономически и социални последици за бъдещото развитие на общината.

1.5. Заболеваемост и болести

Регистрираните заболявания през 2020 г. за област Рус , на база ежегоден доклад на РЗИ Русе, в лечебните заведения за извънболнична помощ са 606665, което е 2 851,82 заболявания на 1 000 души от населението, като за 2019 г. регистрираните заболявания са били 643 028 и са 2984,19 заболявания на 1 000 души от населението. В сравнение с 2019 г. всичките регистрирани заболявания са намалели с 36 363 заболявания, а на 1000 души население намалението е с 132,37.

Най-високи са честотата и относителния дял на болестите на органите на кръвообращението /23.67%/, заболяванията на дихателната система/14.78 %/, болести на костно-мускулната система/10,56%/.

В гр. Бяла функционира Многопрофилна болница за активно лечение Юлия Вревска - Бяла“ ЕООД,, която е с надобщинско значение и разполага със следните отделения: кардиология, вътрешни болести, отделение по хемодиализа, хирургия, анестезиология и интензивно лечение, акушерство и гинекология, педиатрия, нервни болести, физиотерапия и рехабилитационна медицина, клинична лаборатория, както и отделение по образна диагностика.

2. Икономическа активност

В икономическия профил на общината водещи отрасли остават преработваща промишленост, селско стопанство, търговия, услуги, транспорт и строителство. Предприятията, които формират облика на общината, обаче, трудно се адаптират към икономическата динамика и изостават от гледна точка модернизация и конкурентоспособност като губят своите позиции на пазара.

Малките и микропредприятия работят най-често в сферата на ХВП, но често се оказват неустойчиви на промените на пазара и затова и броят им през годините е динамичен. Неблагоприятна тенденция е липсата на инициативност и предприемачество, като така липсва фактор, който да промени настоящата икономическа конфигурация и да внесе свежи ресурси. Селското стопанство има много добри перспективи за развитие, но в момента също е в застой, най-вече поради трудните условия за развитие на земеделието в национален мащаб. Друг отрасъл с потенциал, който за разлика от селското стопанство до момента не е засегнат, това е туризмът. За развитието му, обаче са необходими инвестиции в МТБ, в човешки ресурси, маркетинг и създаване на туристически маршрути, както и поддържане на туристическите обекти.

Община Бяла заема скромна дял в икономиката на област Русе., като общинската икономика е с дял от 3.3 % от произведената продукция, 2.6 % от нетните приходи от продажби, 5.0 % от дълготрайните материални активи и 4.2 % от заетите лица на област Русе. По данни на отдел “Статистически изследвания - Русе” към края на 2020 г. броя на икономически активните предприятия в общината представлява дял по-малко от 4.6 % от предприятията в цялата област Русе. Най-голям дял в произведената брутна продукция в общинската икономика има сектор индустрия - около 40.0 % , следван от аграрния сектор - средно 32.4 %. Има значителен спад в намаляване на двата икономически сектора аграрен и индустрия. Само секторът на услугите бележи значително нарастване. Според статистическата справка на НСИ за основните икономически показатели на отчетените нефинансови предприятия според заетите в тях лица, регистрираните предприятия на територията на община Бяла към 01.01.2019 г. са 525. Най-голям относителен дял имат фирмите, работещи в сектор търговия и услуги - около 64% от всички предприятия на територията на община Бяла. Около 24% от предприятията работят в сектор „Селско стопанство“, а около 12% са фирмите в сферата на индустрията

Сравнителните предимства на община Бяла са свързани основно с:

- Общината е важен комуникационен и транспортен център на границата на три области – Русе, Търговище и Велико Търново.
- През общината преминава трансевропейски транспортен коридор №9 Русе–Бяла-Велико Търново и ж.п. линията Русе - Горна Оряховица;
- Традиции в земеделието и животновъдството – общината е център на обширна плодородна област.
- Все още добра съхраненост на земеделската земя, възможности за развитие на модерно земеделие;

- Богато културно-историческо наследство;
- Наличието на резерви в качествено и пространственото усвояване на туристическите ресурси ;
- Развитие на нови територии за икономическа активност и логистика с оглед близостта на пристанище Русе и ЖП гара Бяла;
- Съпътстваща селскостопанското производство преработвателна промишленост с висока добавена стойност;
- Натрупан опит и традиции в развитието на текстилната промишленост, машиностроенето и химическата промишленост

Микропредприятията са с най-голям относителен дял от общия брой местни предприятия – 90.8 % през 2014 г. и на тях се пада 34.0 % от заетите лица, 20.2 % от произведената продукция, 26.8 % от приходите от дейност, 26.5 % от нетните приходи от продажби и 21.4 % от дълготрайните материални активи. Средните предприятия са с относителен дял 1.7 % през 2014 г. и на тях се пада 44.9 % от заетите лица, 31.1 % произведената продукция, 26.7 % от приходите от дейност, 28.2 % от нетните приходи от продажби и 31.6 % от дълготрайните материални активи. Гръбнака на местната икономика представляват малките предприятия, които са 34 на брой през 2014 г. (Данни от ОУП Бяла2014-2020).

На тях се пада дял от:

- 32.5 % от заетите лица;
- 48.7 % от произведената продукция;
- 46.5 % от приходите от дейност;
- 45.2 % от нетните приходи от продажби;
- 47.0 % от дълготрайните материални активи (ДМА).

На територията на общината няма големи предприятия с брой на заетите на 250. Продължаваща е тенденцията за концентриране на икономическите субекти предимно в областния център Русе

Производствените мощности и услугите са съсредоточени в град Бяла, докато селското стопанство се развива в селската част на общината. Община Бяла концентрира средните и малки предприятия в общинския център. Предприятията са съсредоточени в периферните части на града, а компактна индустриална зона е сформирана в южната част на града, където се намира и жп гарата – притегателна точка, осигуряваща бърза транспортна връзка.

Основни предприятия, които дълги години са били гръбнак на икономиката на общината са се сформирали именно във връзка с жп линията от една страна като транспортен възел, а от друга – като обслужващ център. Промяната на ролята на железопътния транспорт в България оказва влияние и върху развитието на този тип индустрия.

Изводи и препоръки:

- ✓ Населението на община Бяла е 11652 жители (2020 г.). Разпределението на

населението в общината е сравнително равномерно разпределено.

- ✓ Към 31.12. 2020 г., мъжете в община Бяла са 5672 (48.67 %), а жените 5881(50.47%).
- ✓ Във всички населени места се наблюдава струпване на население във възрастова група 50+.
- ✓ В съответствие с характерните за цялата страна тенденции населението на община Бяла бележи отрицателен естествен прираст (изключение прави последната 2020 година).
- ✓ Един от тревожните демографски проблеми в общината в момента е относително високото ниво на смъртност. Основен фактор, обуславящ динамиката в общата смъртност е процесът на демографско остаряване, характерен както за страната и област Русе, така и за община Бяла.

13. УПРАВЛЕНЧЕСКИ ФАКТОРИ

1. Административна структура на община Бяла

Кметът на общината е едноличен орган на изпълнителната власт, който упражнява общо ръководство и контрол на общинската администрация и представлява общината.

В община Бяла, според разпределението на дейностите, които извършва при подпомагане на органа на местната власт, общинската администрация е разделена на обща и специализирана.

В Община Бяла няма обособен отдел, в чийто функции са включени само дейности в областта на опазването на компонентите околната среда в т.ч. по управление на отпадъците. Голяма част от дейностите в горепосочения обхват се изпълняват от служители в отдел „Общинска собственост“.

Отдел „Общинска собственост“, включва 4 експерта, чийто ангажименти са натоварени и с функциите по опазване на околната среда.

При разработването на общинския бюджет по дейности „Чистота“ и „Озеленяване“ водеща роля има дирекция „Бюджет и финанси“. Контролни функции в областта на опазването на околната среда има отдел „Общинска собственост“, със задължения да:

- Осъществява контрол на количеството и качеството на извършваните дейности от сметопочистващите фирми и договорни отношения с Община Бяла;
- Осъществява контрол по ЗУО, наредбите на Общински съвет – Бяла, свързани с опазване на околната среда и опазване на озеленените площи;
- Извършва проверки и дава становища по жалби и сигнали на граждани, отнасящи се до замърсяване и увреждане на околната среда;
- Осъществява контрол по почистването на отводнителните канали и деретата на територията на община Бяла;
- Извършва съвместни проверки с РИОСВ – Русе и БД „Дунавски район“ с център Плевен относно състоянието на околната среда.
- Подготвя заповеди за отсичане на дълготрайни декоративни дървета, издава

становища и предписания за компенсационни озеленителни и залесителни програми. Поддържа регистър на зелените площи по изработени елементи;

- Възлага задачи, свързани с поддръжката на зелените площи, резитбите и обектите за благоустрояване;
- Контролира и отчита дейността по поддръжката на зелените площи и резитбите;
- Разработва и периодично актуализира общински програми по основните екологични проблеми;
- Решава проблеми с управлението на битовите, строителните и опасни отпадъциот бита за тяхното депониране, преработка, рециклиране;
- Изготвя екологични оценки, ОВОС, ОС, екологични експертизи и др.

2. Нормативна уредба

Местната нормативна уредба в областта на опазване на околната среда включва следните нормативни актове, приети от Общински съвет – Бяла:

- Наредба №1 за опазване и поддържане на обществения ред, контрола относно шума, чистотата и околната среда на територията на община Бяла, в сила от деня на приемането ѝ с Решение № 427 по Протокол 40/26.01.2018 г. на Общински съвет Бяла, област Русе
- Наредба за управление на отпадъците на територията на община Бяла, приета с Решение № 52 по протокол №7 от 29.01.2016 г., изм. с Решение № 53 от 04 ноември 2019 г. на Административен съд - Русе

Наредба №1 за опазване и поддържане на обществения ред, контрола относно шума, чистотата и околната среда на територията на община Бяла

Наредбата урежда осигуряването на обществения ред и спокойствието на гражданите, контрола относно шума, опазването на общинската собственост и поддържането на чистотата на околната среда на територията на община Бяла.

Наредба за управление на отпадъците на територията на община Бяла;

Съгласно чл. 22 от ЗУО, Общинският съвет приема наредба, с която определя условията и реда за изхвърлянето, събирането, включително разделното, транспортирането, претоварването, оползотворяването и обезвреждането на битови и строителни отпадъци, включително биоотпадъци, опасни битови отпадъци, масово разпространени отпадъци, на територията на общината, разработена съгласно изискванията на ЗУО и подзаконовите нормативни актове по прилагането му, както и заплащането за предоставяне на съответните услуги по реда на Закона за местните данъци и такси.

С наредбата се уреждат и изискванията към площадките за предава на отпадъци от хартия и картон, пластмаси и стъкло, в т.ч. условията за регистрация на площадките, както и условията за предаване на отпадъци на площадките по чл. 19, ал. 3, т. 11 от ЗУО.

Сега действащата -Наредба за управление на отпадъците на територията на община Бяла, приета с Решение № 52 по протокол №7 от 29.01.2016 г., изм. с Решение № 53 от 04 ноември 2019 г. на Административен съд – Русе Наредбата урежда:

- правата и задълженията на общинската администрация;
- изискванията към площадките за предаване на отпадъци от хартия и картон, пластмаси и стъкло, в т.ч. условията за регистрация на площадките, както и условията за предаване на отпадъци на площадките по чл. 19, ал. 3, т. 11 от ЗУО.
- контролът, глобите и санкциите за нарушаване разпоредбите на настоящата наредба.
- определя условията и реда за изхвърлянето, събирането, включително разделното, транспортирането, претоварването, оползотворяването и обезвреждането на битови (ТБО) и строителни отпадъци (СО), включително биоразградими отпадъци (БРО), биоотпадъци (БО), опасни битови отпадъци (ОБО), масово разпространени отпадъци (МРО), на територията на община Бяла, съгласно изискванията на Закона за управление на отпадъците и подзаконовите нормативни актове по прилагането му, както и заплащането за предоставяне на съответните услуги по реда на Закона за местните данъци и такси.
- екологосъобразното управление на отпадъците на територията на Община Бяла с цел предотвратяване, намаляване или ограничаване вредното въздействие на отпадъците върху човешкото здраве и околната среда при спазване на приоритния ред (йерархия) за управление на отпадъците;

Аналитичния преглед на общинската наредба за управление на отпадъците показва, че отговаря на определените в чл. 22 от ЗУО, най-съществени изисквания за съдържание на общинските наредби.

3. Сътрудничество с други общини и организации

3.1. Регионално сдружение за управление на отпадъците Бяла/Борово

Съгласно ЗУО, общините, включени във всеки от регионите по чл. 49, ал. 9 ЗУО, създават регионална система за управление на отпадъците, състояща се от регионално депо и/или други съоръжения за третиране на отпадъци.

Община Бяла е част от Регионално сдружение за управление на отпадъците Партньори в Сдружение „Регионално сдружение за управление на отпадъците за регион Борово (Бяла, Област Русе)“ са общините Бяла, Борово, Ценово, Две Могили, Полски Тръмбеш и Опака. С протокол №1 от 03.06.2013 г. се учредява сдружението, и се приемат Вътрешните правила за работа на сдружението.

Фигура .Изглед на Регионална система за управление на отпадъците в регион Борово (Бяла)

С Протокол №1 от 19.11.2019г. на Общото събрание на РСУО регион Борово (Бяла, Област Русе), се определя делът на съсобствеността на всяка от общините членове на сдружението както следва: Община Бяла- 25,25%, Община Борово– 10,84%, Община Ценово – 9,85%, Община Две могили – 16,56%, и Община Полски Тръмбеш – 25,46% и Община Опака – 12,04.

Регионалното депо за неопасни отпадъци, регион Борово (Бяла, Област Русе),е разположена в ПИ № 07603.211.960, с местонахождение местност „Трапито“, землище гр. Бяла, община Бяла и начина на трайно ползване – депо за биотви отпадъци.

Обектът е изграден след изоставане от първоначално планирания график за изграждане на "Изграждане на регионална система за управление на отпадъците в регион Борово, Бяла, област Русе", финансирано по приоритетна ос 2 „Подобряване и развитие на инфраструктурата за третиране на отпадъци“ на Оперативна програма „Околна среда 2007 – 2013 г.“ вследствие на сключен Договор за безвъзмездна финансова помощ № DIR-5112122-S010/14.12.2012 г. и предприетите действия за отпускане на безвъзмездна помощ от Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС) за изпълнение на инвестиционен проект „Доизграждане на регионална система за управление на отпадъците в регион Борово (Бяла, област Русе)“ и довеждаща инфраструктура за външни връзки на площадката с републиканската пътна мрежа и мрежите на техническата инфраструктура“ строителството приключва през м. април 2019 год. С Разрешение за ползване № СТ-05-477 от 12.04.2019 г. се разрешава тяхното използване. Експлоатацията на съоръженията на „Регионално депо за неопасни отпадъци за общините Бяла, Борово, Две могили, Ценово, Полски Тръмбеш и Опака“ стартира през м. май 2019 год.

Общините могат да получат финансиране на проекти в областта на управление на отпадъците от европейските фондове, държавния бюджет, Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС) към Министерството на околната среда и водите или други национални публични източници на финансиране само след създаването на регионално сдружение.

3.2. Взаимодействие с държавни и техните регионални сдружение

По редица въпроси в областта на опазването на околната среда общинска администрация Бяла си сътрудничи и осъществява обмен на информация със следните държавни институции и техните регионални структури:

- Министерство на околната среда и водите (МОСВ)
- Регионална инспекция по околната среда и водите (РИОСВ);
- Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда;
- Басейнова дирекция „Дунавски района“
- Регионална здравна инспекция – Русе
- Водоснабдяване и канализация – Русе ЕООД;
- Областна администрация – Русе;
- Областна дирекция „Земеделие“ – Русе;
- Областна дирекция по безопасност на храните към Българска агенция по безопасност на храните (БАБХ);

При осъществяване на дейностите в областта на опазването на околната среда общинска администрация Бяла си взаимодейства и с ОП „Комунални дейности и услуги“ гр. Бяла, както и с фирми предоставящи услуги в областта на управлението на отпадъците.

4. Предлагани дейности и услуги от община Бяла

Рамковият закон в областта на опазването на околната среда в националното законодателство е Закона за опазване на околната среда. Той дава общата визия за целите, приоритетите и задълженията по опазване и устойчиво ползване за всеки един от компонентите и факторите на околната среда, които се доразвиват в отделни закони. Основните задължения на органите на местната власт са разписани в чл. 15 от ЗООС.

Най-общо предлаганите услуги и дейности във връзка с опазване на околната среда са:

- Дейности и услуги в областта на управление на отпадъците;
 - o Събиране и транспортиране на битови отпадъци;
 - o Поддържане чистотата на териториите за широкото обществено ползване;
- Дейности и услуги по озеленяване;
- Дейности и услуги по водоснабдяване, канализация и пречистване на отпадъчни води;
- Други дейности определени със закон;

4.1. Дейности и услуги в областта на управлението на отпадъците

На територията на общината, услугите по организирано събиране и транспортиране на битови отпадъци се извършва от ОП „Комунални дейности и услуги“ гр. Бяла, съгласно Заповед на кмета на Община Бяла и прилага Правилник приет с Решение № 40 по протокол № 5 /29.12.2015 г. на Общински съвет Бяла, на основание чл. 52, ал. 3 от Закона за общинската собственост, изм. и доп. с Решение № 663 по протокол № 62 от 06.06.2019 г., изм. и доп. с Решение № 96 по протокол № 12 от 29.06.2020г. За организиране на система за разделно събиране на отпадъци от опаковки общината има сключен договор с организация по оползотворяване – „Екоколект“ АД, като договорът с организация за оползотворяване на отпадъци от опаковки към настоящият момент е прекратен поради нерентабилност на организираната система за разделното им събиране .

За организиране на дейности по разделно събиране на масово разпространени отпадъци, община Бяла се извършва от фирми, притежаващи съответното разрешение по чл. 67 от ЗУО.

4.2. Дейности и услуги по озеленяване

Кметът на Община Бяла ръководи, координира цялостната дейност по опазване, изграждане и поддържане на зелената система на общината, като организира изпълнението на бюджета по дейност “озеленяване”.

Специалистите от общинската администрация отговарят за изграждане, поддържане и опазване на зелената система на Община Бяла като:

- разработват и предлагат на кмета на общината проект за необходимите средства за следващата бюджетна година за поддържане на зелените площи;
- контролират изразходването на общинските бюджетни средства за изграждане, поддържане и опазване на общинските зелени площи;
- съгласуват визи за проучване и проектиране;
- заверяват заснемания и изготвя експертни становища за съществуващата в поземлените имоти растителност при изработване или изменение на ПУП и при издаване на визи за проучване и проектиране в определените с тази наредба случаи;
- съгласуват инвестиционни проекти по част “Паркоустройство и благоустройство” за проекти и строежи за възстановяване и озеленяване на терена към обектите на техническата инфраструктура в определените с тази наредба случаи;
- дават препоръки за опазване на растителността и указания за извършване на компенсаторно озеленяване;
- определят режима на движение на МПС, зареждащи търговски и обслужващи обекти в зелените площи по чл. 61, ал. 4 от ЗУТ;
- изготвят средносрочни и краткосрочни програми за планиране и изграждане на нови зелени площи;
- изготвят задания за инвестиционни проекти за обекти на зелената система, които се възлагат по реда на Закона за обществените поръчки;

4.3. Дейности и услуги по водоснабдяване, канализация и пречистване на води

Дружеството, което поддържа, експлоатира и стопанисва водоснабдителни и канализационни мрежи и системи, съоръжения и пречиствателни станции на територията на област Русе, е „Водоснабдяване и канализация – Русе“ ЕООД.

"ВиК" ЕООД - Русе е Дружество със 100% държавно участие, като функциите на принципал се изпълняват от Министъра на регионалното развитие и благоустройството

Кметът на общината контролира:

- изграждането, поддържането и правилната експлоатация на канализационните мрежи и съоръженията за пречистване на битови отпадъчни води;
- изграждането, поддържането и експлоатацията на водостопанските системи на територията на общината с изключение на тези, които са включени в имуществото на търговски дружества различни от ВиК операторите с държавно и/или общинско участие в капитала.

Регулирането на цените и качеството на ВиК услугите, извършвани от ВиК операторите, се осъществява от Комисията за енергийно и водно регулиране.

Комисията утвърждава цените на ВиК услугите:

- цена за доставяне на вода на потребителите в левове за кубически метър;
- цена за отвеждане на отпадъчни води в левове за кубически метър;
- цена за пречистване на отпадъчни води в левове за кубически метър.

Прилаганите от ВиК операторите цени не могат да бъдат по-високи от утвърдените от комисията.

Управлението на ВиК системите се осъществява от:

- министъра на регионалното развитие и благоустройството, който координира управлението на ВиК системите на национално ниво;
- асоциацията по ВиК, в която участват държавата и една или повече общини – когато собствеността на ВиК системите в границите на обособената територия е разпределена между държавата и общините или между няколко общини.

4.4. Дейности по осигуряване качеството на въздуха

Целта на Закона за чистотата на атмосферния въздух е защита здравето на хората, животните и растенията, техните съобщества и местообитания, природните и културните ценности от вредни въздействия, както и предотвратяване настъпването на опасности и щети в следствие изменение в качеството на атмосферния въздух.

В случаите, когато в даден район общата маса на емисиите довежда до превишаване на нормите за вредни вещества (замърсители) в атмосферния въздух и на нормите за отлагания, кметовете на общините разработват програми за намаляване нивата на замърсителите и за достигане на утвърдените норми в установени срокове. Програмите са неразделна част от общинските програми за околна среда по чл. 79 от Закона за опазване на околната среда и същите включват целите, етапите и сроковете за тяхното постигане; средствата за

обезпечаване на програмата; отчетността и контрола за изпълнението и оценка на резултатите.

4.5. Издаване на разрешително за ползване на лечебни растения

Разшително за ползване на лечебните растения се издава от общинска администрация когато ползването е от:

- земеделски земи от поземления фонд и включените в строителните граници на населените места – общинска собственост;
- териториите и акваториите в строителните граници на населените места – общинска собственост.

Разшително се издава на физическо лице, което събира билки за продажба или за първична обработка или генетичен материал от лечебни растения, и определя: вида на ползването; разрешеното количество билки или генетичен материал по видове морфологични части; района или конкретното находище; начина на ползване.

5. Бюджет и разходи на общината, свързани с опазване на околната среда

Дейностите в областта на опазването на околната среда, които се финансират от общинския бюджет, могат да се групират според финансирането си, както следва:

- Озеленяване;
- Дейности, финансирани от приходите от такса битови отпадъци;
- Други дейности по опазване на околната среда;

5.1. Бюджет на общината

Приходната част на общинския бюджет се състои от собствени приходи, субсидии от Републиканския бюджет, трансфери от Републиканския бюджет и др.

Бюджетните взаимоотношения между Държавния бюджет и общинските бюджети се определят със Закона за държавния бюджет на Република България. За всяка бюджетна година средствата се предоставят под формата на субсидии – обща допълваща, обща изравнителна, целева субсидия за капиталови разходи и други целеви трансфери.

Всяка от субсидиите е предназначена за финансиране на отделни дейности. Общата изравнителна субсидия е за финансиране на местни дейности- издръжка ОбА, ЦДГ и други.

Целевите трансфери по бюджета на общината са за обезпечаване на някои бюджетни дейности – снегопочистване на четвъртокласна пътна мрежа, основен ремонт на четвъртокласна пътна мрежа и за програмите по времена заетост. Част от тях не се включват в първоначалната рамка на бюджета.

Годишния бюджет на община Бяла за 2020 г. е в размер на 13 667 161 лв. годишно, разходите по функции озеленяване са 258 773.00 лв , по функция чистотата 394 338.00лв. и управление на дейностите по отпадъци 636 222.00 лв., като приблизително около 9.5%

се изразходват за дейности по околна среда, озеленяване и поддържане на чистотата на обществените площи в т.ч. управление на отпадъците.

5.1.1. Приходи

Приходите в бюджета на община Бяла за финансиране на дейности в областта на опазване на околната среда се осигуряват посредством:

1. Местни такси – Такса битови отпадъци.
2. Приходи от структурни фондове на ЕС, Кохезионния фонд и държавния бюджет Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“ (ОПОС 2014-2020 г.) е една от оперативните програми на Република България, изготвяни в изпълнение на Стратегия „Европа 2020“ на ЕС за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж. Финансирането на ОПОС е чрез ЕФРР, КФ и национално съфинансиране.

ПУДООС:

- Безвъзмездно финансира екологични проекти на общини;
- Отпуска заеми за финансиране на екологични проекти и дейности на общини.

3. Други местни такси, определени със закон

Такси за позволено за ползване на лечебни растения - позволено за ползване на лечебните растения се издава от общинска администрация, когато ползването е от земеделски земи от поземления фонд и включените в строителните граници на населените места и териториите и акваториите строителните граници на населените места – общинска собственост. Такса не се заплаща, когато ползването на лечебните растения е за лични нужди.

4. Глоби и санкции

Осемдесет на сто от санкциите за увреждане или замърсяване на околната среда над допустимите норми по реда на ЗООС от наказателни постановления, издадени от министъра на околната среда и водите или от оправомощени от него лица, постъпват по бюджета на общината, на чиято територия се намира санкционираният субект (чл.65, ал.1 ЗООС).

Осемдесет на сто от имуществените санкции за административни нарушения за неизпълнение на условия в комплексно разрешително, свързани със замърсяване на атмосферния въздух, постъпват по бюджета на общината, на чиято територия се намира инсталацията (чл.65, ал.3 ЗООС).

Приходите от глоби и санкции, налагани от кметовете на общини или оправомощени от тях лица, по реда на:

- Наредба №1 за опазване и поддържане на обществения ред, контрола относно шума, чистотата и околната среда на територията на община Бяла;
- Наредба №11 за управление на отпадъците на територията на община Бяла;

Горепосочените приходи се изразходват за екологични проекти и дейности по приоритети, определени в общинската програма за околна среда.

5. Приходи от концесионни възнаграждения по реда на Закона за подземните богатства. Концесионерът дължи концесионно плащане, размера на което се определя с акт на Министерски съвет, а условията и реда за концесионното плащане се определят в концесионния договор. Цялото концесионното плащане или част от него, в зависимост от вида на полезните изкопаеми и др., се превежда по бюджетите на общините по местонахождение на концесионните площи.

6. Приходи от такса за притежаване на куче

7. Приходи от други актове, регламентирани с местни нормативни актове

Такса битови отпадъци осигурява основния дял от приходите от такси за общините в България и определя един стабилен процент от общинските бюджетни приходи. Приходите от такса битови отпадъци се характеризират с по-благоприятна динамика в сравнение с общите бюджетни приходи на общините и в частност приходите им от такси. В резултат на това расте и дялът на приходите от такса битови отпадъци в общите постъпления от такси за общините, тъй като кризата се отрази драматично върху постъпленията на общините от такса за технически услуги (свързана основно със строителството).

5.1.2. Разходи

По план –сметака на община Бяла, съгласно чл. 66, ал.1 от ЗМДТ за 2020 г. са предвидени разходи в размер на 920 000 лв. в т.ч.

- Осигуряване на съдове за съхранение на битови отпадъци – контейнери, кофи и др.; - 8000 лв.
- Събиране вкл. разделно на битовите отпадъци и транспортирането им до депа или други инсталации или съоръжения за третирането им – 347 700 лв.
- Проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или дуги инсталации или съоръжения за обезвреждане, рециклиране или оползотворяване на битови отпадъци вк. Отчисленията по чл. 60 и чл.64 от ЗУО – 523 664 лв;
- Почистване на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване – 40 636 лв.

Изводи и препоръки:

- ✓ В община Бяла няма обособен отдел, който да се занимава само с политиките по опазване на околната среда в т.ч. само с управлението на отпадъците. Контрола по управление както на отпадъците, така и по други политики по опазване на околната среда се изпълняват от специализиран отдел „Общинска собственост“
- ✓ Функциите на структурните звена в общинската администрация осигуряват в голяма степен възможните с нормативната уредба правомощия.
- ✓ Броя на служителите за изпълнение на дейностите както по управление на отпадъците, така и в останалите дейности в областта на околната среда в община Бяла е недостатъчен за изпълнение на възложените функции;

- ✓ *Необходимо е да бъдат назначени допълнителни служители в общинската администрация за подобряване изпълнението на функциите в общината, както по управление на отпадъците, така и в други сфери за опазване на околната среда;*
- ✓ *Необходимо е да се запази високото ниво на квалификация на служителите, чрез система на обучение за различни проекти.*

6. ИНФОРМАЦИОННА ОБЕЗПЕЧЕНОСТ ПО ВЪПРОСИТЕ СВЪРЗАНИ С ОКОЛНАТА СРЕДА

1. Местни средства за масова осведоменост

Информираността на гражданите за състоянието на околната среда и участието на обществеността и прозрачност в процеса на вземане на решения в областта на околната среда са два от основните принципи, на които се основава опазването на околната среда съгласно ЗООС.

Постигането на съответствие с горните принципи започва с оповестяването на своевременна и актуална информация сред широката общественост.

За да може правото на обществен достъп до информация за околната среда да бъде ефективно, от съществено значение е доброто качество на информацията за околната среда.

Информация за околната среда е всяка информация в писмена, визуална, аудио-, електронна или в друга материална форма относно:

- състоянието на компонентите на околната среда и взаимодействието между тях;
- факторите на околната среда, както и дейностите и/или мерките, включително административните мерки, международни договори, политика, законодателство, включително доклади за прилагане на законодателството в областта на околната среда, планове и програми, които оказват или са в състояние да оказват въздействие върху компонентите на околната среда;
- състоянието на човешкото здраве и безопасността на хората, доколкото те са или могат да бъдат засегнати от състоянието на компонентите на околната среда и др.;
- емисии, зауствания и други вредни въздействия върху околната среда;
- анализ разходи и ползи и др.

Информацията в областта на опазването на околната среда, която се предоставя на широката общественост, може да бъде най-разнообразна:

- уведомяване за открит обществен достъп до документация в хода на издаването на индивидуален административен акт (комплексно разрешително, решение по ОВОС и/или преценяване необходимостта от ОВОС, становище по ЕО и решение за преценкане необходимостта от ЕО, учредяване на СОЗ, разрешение за ползване на воден обект и разрешение за водовземане и др.) по реда на ЗООС, ЗВ и/или друг нормативен акт;
- уведомяване на заинтересованите лица за открито производство по издаване на общ административен акт – заповед за организиране на услугите по: събиране и транспортиране на битови отпадъци, третиране на битовите отпадъци в депа

или други инсталации, поддържане чистотата на териториите за обществено ползване в населените места, както и определяне честотата на събиране и транспортиране на битови отпадъци;

- уведомяване за изготвен проект на нормативен акт, който ще се приема от Общински съвет – Бяла;
- уведомяване за изготвени проекти на планове / програми и осигурен достъп до документацията;
- предоставяне на информация за сключени договори / осигурено финансиране по оперативни програми и други международни източници на финансиране, ПУДООС и др.;
- предоставяне на информация за напредъка на проекти в областта на опазването на околната среда;
- публикуване на интернет страницата на Общината на протоколи от работата на общото събрание на регионалното сдружение за управление на отпадъците за
- предстоящи публични събития в общината, бъдещи значими решения, дейности и акции на общинската администрация, предстоящи събития и др.;
- организиране на брифинги, пресконференции и други медийни изяви по значими общински теми;
- осведомяване за предстоящо провеждане на кампании.

Основна форма за предоставяне на информация за околната среда в т.ч. за управлението на отпадъците в община Бяла е чрез интернет страницата на общината, социалните мрежи, както и местния вестник – „Утро“, Русе. Информация за околната среда в т.ч. за управление на отпадъците се разпространява и чрез публикуване на съобщения на информационно табло. Сигнали от обществеността за нередности по всички наредби и закони се приемат от информационен център на Община Бяла, както и на официалните телефони на общината. Изработват се рекламни материали за събиране на опасни отпадъци от домакинства, които се предоставят на населението.

Допълнителен обмен на информация се осъществява и чрез привличане на местни медии, които да подпомогнат за информационното образование на населението.

7. АНАЛИЗ НА СИЛНИ И СЛАБИ СТРАНИ, ВЪЗМОЖНОСТИ И ЗАПЛАХИ (SWOT АНАЛИЗ)

Един от основните етапи в стратегическото планиране е “анализът на средата”. SWOT представлява акроним на вътрешните за общината силни страни (Strengths) и слаби страни (Weaknesses) и външните за общината възможности (Opportunities) и заплахи (Threats). Обектът на стратегически анализ се разглежда откъм неговите „силни“ и „слаби“ страни. Средата в която функционира обекта на стратегически анализ се дефинира на „възможности“ и „заплахи“.

- **Възможности:** Възможностите представляват най-благоприятните елементи на външната среда на общината. Това са благоприятни за общината потенции, от които тя се възползва или би могла да се възползва;

- **Заплахи:** Заплахите са най-неблагоприятните сегменти на външната среда за общината. Те поставят най-големи бариери пред настоящото или бъдещото (желаното) състояние на общината;
- **Силни страни:** Силните страни са ресурс, умение или друго преимущество, което притежава общината. Силната страна е отличителна компетенция, която дава сравнително предимство на общината;
- **Слаби страни:** Слабите страни представляват ограниченията или недостига на ресурси, умения и способности, които сериозно възпрепятстват развитието на общината.

Между четирите квадранта съществуват определени зависимости. Връзката между възможностите и силните страни дава представа за лостовете на развитие. Връзката между слабите страни и заплахите формира основните проблеми на развитие. Връзката между силните страни и заплахите определя рисковете на развитие, а връзката между слабите страни и възможностите извежда ограниченията на развитие.

След осъществяване на количествен и качествен анализ на средата, се оформя съдържанието на квадрантите на SWOT таблица. От изведените характеристики на обекта и обкръжаващата среда се избират най-важните, които се вписват в съответните квадранти. Този етап съдържа голяма доза творчество, но се опира на направения анализ в предишният етап. В същото време елемент на творчество и интуиция е избора на правилния квадрант за идентифицирания фактор. Практиката показва, че за много от идентифицираните тенденции и фактори стои въпроса в кой от квадрантите да бъде поставен. До голяма степен това зависи и от самата формулировка. Например, наличието на свободна работна сила може да е силна страна, докато високата безработица да е слаба страна; възможността да се развият трудоемки производства да е възможност, а високият процент на трайно безработни да е заплаха. В реалният живот съществуват множество взаимовръзки, които се явяват причини и следствия в зависимост от гледната точка, от целите на анализа и т.н. Поради тази причина едно и също явление може да се разглежда в различни негови проявления.

Най-благоприятната стратегическа позиция е агресивната стратегия. Всеки обект на анализ се стреми да заеме максимална площ в квадранта между силните страни и възможностите. Тази позиция е най-благоприятна и стратегията на развитие трябва да е построена така, че заемащата в нея площ само да се увеличава. Стратегията на развитие, която се определя между слабите страни и възможностите може да се нарече концентрираща, защото тя е насочена към използване на съществуващите благоприятни условия за развитие чрез намаляване на слабите страни. Стратегията на развитие, която се определя между слабите страни и заплахите може да се нарече защитна, е най-неблагоприятна. Организацията, попаднала в тази позиция трябва да търси възможност за оцеляване и след това да се опита да премине в някой от другите квадранти. Диверсификационната стратегия се определя между силните страни и заплахите. Основната посока на стратегическо развитие при нея е насочена към намаляване или ограничаване на заплахите и при едновременно укрепване на силните страни.

При използване на цялата налична информация за съществуващото положение и тенденциите по компоненти на околната среда са изведени следните основни аспекти на силните и слабите страни на общината по отношение на опазване на околната среда, както и на възможностите и заплахите от страна на средата, които са представени в следната таблица .

Таблица 33 Анализ на силни и слаби страни, възможности и заплахи в община Бяла

АТМОСФЕРЕН ВЪЗДУХ	
СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
✓ В общината липсват съществени промишлени източници на вредни емисии в атмосферния въздух; ✓ Част от промишлените предприятия, част от общинските административни сгради, вкл. и детските заведения и жилищни сгради са газифицирани; ✓ Към настоящият момент на територията на общината няма данни за замърсяване на въздуха над допустимите норми.	✓ Състоянието на пътната мрежа и автомобилния парк, оказват влияние върху КАВ, посредством замърсяване с вторичния унос на отложените върху пътните настилки прахови частици; ✓ Битово отопление - отоплителните инсталации могат да се разглеждат като източник на замърсяване на въздуха през зимния сезон
ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
✓ Постепенно намаляване на МПС на дизелово гориво. ✓ Въвеждане на национални стандарти за качеството на твърдите горива. ✓ Намаляване дела на използваните твърди горива през студено то полудие.	✓ Увеличаване на пътния трафик, респективно емисиите. ✓ Увеличаване цената на алтернативните варианти на отопление – електричество, газ. ✓ Висока цена за ново присъединяване към газовата и топлопроводна мрежа.
ВОДИ	
СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
✓ Повърхностните водни тела на територията на общината се намират в добро химично състояние ✓ Всички подземни водни тела на територията на общината се намират в добро количествено състояние; ✓ Наличие на ПСОВ на територията на гр.Бяла	✓ Липсва на канализационните системи за всички населените места, ✓ Значителни загуби на вода, произтичащи от състоянието на водопроводната мрежа
ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
✓ Реконструкция на водоснабдителната мрежа, водеща до повишаване на ефективната работа на водопроводната мрежа, намаляване на аварийите, намаляване на загубите на вода; ✓ Изграждане и реконструкция на участъци от канализацията с цел достигане на пълна свързаност на населението;	✓ Недостатъчно намаление на загубите на вода; ✓ Невъзможност от подмяна на всички водопроводни и канализационни мрежи, за които това е необходимо.

✓ Намаляване / прекратяване надиректните зауствания на отпадъчни води, които не са пречистени в достатъчна степен, във водни обекти.

✓ Включване на всички населени места към ПСОВ

ПОЧВИ

СИЛНИ СТРАНИ

✓ Почвите за района на общината се намират в добро екологично състояние по отношение на запасеност с биогенни елементи /органично вещество, съдържание на тежки метали и металоиди и устойчиви органични замърсители

✓ Наложила се е практика за прилагане на добри земеделски практики в следствие на което, почвите в района не са замърсени с нитрати вследствие на предозирано и/или безконтролно наторяване на земеделски земи.

✓ Площите заети от горскостопанската единица имат изключително равнинен характер, поради което ерозионни процеси в тях не се наблюдават;

СЛАБИ СТРАНИ

✓ Почвените ресурси са подложени на естествена и антропогенна деградация, която се отразява неблагоприятно върху функционирането на екосистемите;

✓ Наличие на периодични паления на стърнища и замърсявания с отпадъци, в резултат на което се нарушават почвените функции в най-плодородния (хумусен) слой;

ВЪЗМОЖНОСТИ

✓ Подобряване на почвените характеристики чрез изпълнение на мероприятия, водещи до намаляване на ветровата ерозия;

✓ Увеличаване на дела на рекултивирани терени.

ЗАПЛАХИ

✓ Увеличаване на дела на ерозираните почви;

✓ Допускане замърсяване на почвите с тежки метали и др. в следствие на нерегламентирано депониране на отпадъци и др.

БИОРАЗНООБРАЗИЕ (НАТУРА 2000)

СИЛНИ СТРАНИ

✓ Община Бяла се характеризира с богато биологично разнообразие и висок процент на площите заети от защитени територии и защитени зони.

✓ Висок процент на горските територии и територии част от мрежата „Натура 2000“

СЛАБИ СТРАНИ

✓ Намаляване на биоразнообразието поради процеса на влошаване на състоянието на някои екосистеми, местообитания, микроклиматичните условия и естествената хранителна верига.

✓ Промяната на ландшафта, вследствие на строителството;

✓ шум и вибрации от ЖП транспорта;

✓ отработените газове влошават качеството на въздуха;

ВЪЗМОЖНОСТИ

✓ Подобряване на природозащитното състояние на видове и местообитания от мрежата Натура 2000;

✓ Проучване на биоразнообразието на

ЗАПЛАХИ

✓ Строителството може да доведе до безпокойство на видовете, нарушаване/униожаване на местообитания, фрагментация на природни местообитания или местообитания на видове

територията на общината извън защитени територии;

ЗЕЛЕНА СИСТЕМА

СИЛНИ СТРАНИ

✓ Общината притежава разнообразни типове ландшафти, при което доминират типовете с подчертано естествен характер.

СЛАБИ СТРАНИ

✓ Липса на публичен регистър на озеленените площи;
✓ Липсва приета от ОбС Бяла наредба за зелена система;
✓ Урбанизация на града, която води до намаляване на общите зелени площи;

ВЪЗМОЖНОСТИ

✓ Изграждане на изолационни растителни пояси по улиците с интензивно движение, и на терени за озеленяване с подходяща растителност (с прахоулавящи видове).

✓ Озеленяване с храстова растителност, абсорбираща праха и аерозолите от въздуха, на булевардите и улиците с интензивно движение.

✓ Дейности по естетизиране на градската среда:

- изграждане на изолационни пояси на промишлените зони, контактуващи с бреговата ивица.
- приоритетно внимание на уличното и вертикалното озеленяване.
- акцент върху цветовото оформление и повишаване участието на цъфтящи храсти и местна растителност.
- изграждане на микрорайонните паркове.
- уплътняване на растителните групи в междублоковите пространства.

✓ Лесомелиоративни залесявания в коритата на поройните реки.

ЗАПЛАХИ

✓ Продължаваща урбанизация на града, която води до намаляване на общите зелени площи;

ОТПАДЪЦИ

✓ Наличие на организирано сметосъбиране и сметоизвозване на ТБО във всички населени места от общината;

✓ Действащо Регионално депо за неопасни отпадъци – Бяла/Борово, в което се експлоатира инсталация за сепариране и компостиране;

✓ Общината предоставя услуги по управление на специфични потоци отпадъци – организации за разделно събиране и

✓ Недостатъчна активност на гражданите и неправителствените организации в началните фази на планиране и проектиране на съоръжения и дейности по управление на отпадъци;

✓ Липса на целенасочени мерки и стимули, които да допринесат за предотвратяване образуването на отпадъци;

✓ Няма обособен отдел, чиито служители да са ангажирани само с управлението на отпадъците;

оползотворяване на масово разпространени отпадъци в т.ч. отпадъци от опаковки;

ВЪЗМОЖНОСТИ

- ✓ Осигуряване на средства по оперативни и/или национални програми за финансиране на проекти;
- ✓ Прилагане на регионален принцип на управление на зелените биоотпадъци;
- ✓ Промяна на обществените нагласи за намаляване образуването и ефективно управление на отпадъците.
- ✓ Нови ефективни технологии, позволяващи рециклиране и оползотворяване на отпадъци;

ЗАПЛАХИ

- ✓ Високи разходи по прилагане на екологичното законодателство за достигане на високите изисквания на ЕС и набеязаните цели;
- ✓ Спиране финансирането по оперативните програми, с което се затруднява реализацията на проекти на общината;
- ✓ Неизпълнение или забавяне на инвестиционни проекти в инфраструктурата, важни за развитието на общината;

ШУМ

СИЛНИ СТРАНИ

- ✓ Община Бяла не се характеризира с постоянно задържане на високи нива на шум;
- ✓ Няма жилища, респективно брой жители, изложени на нива на шум над граничните стойности по показателите за шум от:
 - железопътния трафик;
 - от промишлени източници на шум.

СЛАБИ СТРАНИ

- ✓ Движение в режим на търговане и спиране и неспазване на ограниченията за скорост (особено по най-ошумените трасета – основните улични отсечки).
- ✓ Съществуващата организация на движение и обособените зони за паркиране, натоварват градската среда.
- ✓ Пътна настилка с ниски показатели по отношение на предаване на шума.
- ✓ Липса на бариери и активни противошумови мерки за зоните с предполагаема приоритетна шумова защита (тихи зони, учебни и лечебни заведения).

ВЪЗМОЖНОСТИ

- ✓ Реализиране на дейности, свързани със създаване на ефективна организация на транспорта
- ✓ Изграждане, рехабилитация и и поддържане на пътната и уличната инфраструктура в общината и адекватна на нуждите за свързаност и достъп до публични услуги организация на движението.
- ✓ Подобряване на транспортната свързаност
- ✓ Създаване на условия за алтернативни начини на придвижване и нова култура на градска мобилност – основно велосипеден транспорт.
- ✓ Подкрепа на дейности по разширяване на зелената система на Общината с цел

ЗАПЛАХИ

- ✓ Липса на достатъчно средства от страна на бизнеса и публичния сектор за прилагане на изискванията на екологичното законодателство, свързани с изменения и допълнения в европейското екологично законодателство.

подобряване на акустичната обстановка.

ОБЩИ ПОКАЗАТЕЛИ (географски, икономически, демографски)	
СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
✓ Благоприятно географско разположение за развитие; ✓ Разработени и актуализирани общински наредби, хармонизирани с националното екологичното законодателство, заедно с приети програми / стратегии за реализация на политиките по опазване на околната среда. ✓ Добро организиране и планиране, актуализация на стратегии, планове, програми и нормативни актове на местно ниво в областта на опазването на околната среда.	✓ Липса на значителни природни богатства, благоприятстващи развитието на промишлеността. ✓ Недостатъчно развити публично- частни партньорства. ✓ Амортизирана транспортна и комунална инфраструктура. ✓ Намаляващо население и формиране на отрицателен естествен и механичен прираст.
ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
✓ Наличие и достъпност на национални и международни програми за финансиране на общински проекти в областта на опазването на околната среда. ✓ Привличане на стратегически инвеститори с интереси. ✓ Прилагане на инструментите на Структурните фондове и КФ на ЕС. ✓ Доближаване на Европейските стандарти в икономическата и социалната сфери. ✓ Конкурентноспособно развитие на малките и средни предприятия. ✓ Инвестиции в инфраструктура, недвижими имоти и екологични производства.	✓ продължаваща тенденция на намаляване на населението на общината и областта. ✓ увеличаване броя на населението в над трудоспособна възраст. ✓ Миграция на способните и предприемчиви хора в активна възраст.

Най силна и най-реалистична е връзката между слабите страни и възможностите. Те определят ограниченията на развитие на общината. Стратегията на развитие, която определя тази връзка може да се нарече концентрираща, защото тя е насочена към използване на съществуващите благоприятни условия за развитие чрез намаляване на слабите страни на общината. Основните задачи, върху които трябва, да се концентрира управлението на общината са:

- ✓ Използване на финансовите инструменти на ЕС за решаване на проблемите, свързани с инфраструктурата на общината, опазването на околната среда и повишаване потенциала на общината;

- ✓ Оптимизиране на водоснабдителните системи в малките населени места;
- ✓ Изграждане на канализационни системи в малките населени места и включване на всички населени места към изградената ПСОВ.

8. ВИЗИЯ НА ОБЩИНАТА

Формулирането на визия за развитието на общината се основава на идентифицираните й предимства и проблеми, и осъществяване на целенасочени мерки и дейности за постигане на стратегическите и специфичните цели.

Визията за развитието на Община Бяла, формулирана в действащите на местно ниво планови и програмни документи, може да се реализира само в условията на устойчиво развитие в благоприятна и здравословна околна среда. Принципите за опазване на околната среда в българското законодателство, което изцяло е хармонизирано с това на Европейския съюз, са насочени именно към постигането на тази цел, а тяхното следване, съчетано с местните дадености, би осигурило на община Бяла статут на едно от най-привлекателните места не само в България.

Процесът на планиране на общинско ниво, търси баланса между различните аспекти на развитието (екологичен, териториален, икономически и социален) и между различните териториални общности, институции и социални групи. Общинската програма за опазване на околната среда се явява един от основните инструменти за превенция и опазване на компонентите на околната среда, запазване на достиженията и подобряване на екологичното състояние в областите, където е необходимо, като е съобразена със сферите на компетенции и задължения на Община Бяла.

Стратегическата част на Програмата следва да се разглежда като отворен документ, който има възможност да бъде допълван и актуализиран съобразно промени в приоритетите на общината, в националното законодателство и други елементи на обкръжаващата среда, оказващи влияние върху протичащите процеси в общината. Програмата е съобразена с основните цели на политиката за опазване на околната среда, дефинирани в стратегически и планови документи на национално ниво и имащи отношение към опазването и съхранението на околната среда.

Благодарение на целенасочените и последователни усилия на общинска администрация Бяла е осигурено опазването на компонентите на околната среда, което подпомага икономическото и социалното развитие, и има решаващо значение за трайното развитие на обществото. Общинската администрация провежда прозрачна политика по околната среда: своевременно и регулярно се предоставя информация за предстоящи проекти, приемането на които се предхожда от обществено обсъждане сред широката общественост, въвлича населението като ключов фактор за решаване на екологични проблеми и подобряване на жизнената среда.

Стремeжът към постигане на висок жизнен стандарт е в хармония и унисон с развитието на чиста индустрия, разширяване на зелените площи и опазване на биологичното разнообразие.

Устойчивото развитие на Общината е свързано със съхраняването на културните, природни и исторически ценности на града и непрекъснатото развитие на компонентите на околната среда, като първостепенна задача е опазването на чистотата на атмосферния въздух, подобряване на водоснабдяването, почистването на града и опазване на екосистемите и биоразнообразието им, а крайният резултат от постигането на тези цели – бъдните поколения да получат възможност да посещават и живеят в град, който е запазил за тях духа и материалното наследство от миналото, но същевременно предлага отлични условия за техния бъдещ просперитет.

Предвид всичко гореизложено визията за околна среда на Община Бяла се формулира като:

ОБЩИНА БЯЛА - чиста околна среда, здравословен начин на живот с условия за пълноценен труд и активен отдих.

Така формулираната визия отразява виждането за развитие на общината съобразено с наличния природен потенциал при отчитане на интересите на местното население. Визията на Общината може да се постигне чрез формулирането на адекватни цели и съответстващи на тях мерки за съхраняване и подобряване на състоянието на околната среда.

9. ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА

С програмата се цели да се фокусират управленските процеси и да се даде рамката за използването на наличните ресурси по такъв начин, че Община Бяла да успее да запази и надгради постигнатото до момента и в същото време да създаде и развива конкурентни предимства от потенциала си.

С оглед определянето на конкретните мерки за опазване и възстановяване на околната среда на базата на съществуващото състояние и очакваното развитие на икономиката и инфраструктурата в общината и с оглед на определената визия, главната стратегическата цел за периода 2021-2028 г. може да бъде определена по следния начин:

Генерална цел: Поддържане и подобряване на качеството на живот на населението в общината, чрез осигуряване на здравословна и благоприятна околна среда и запазване на богатото природно наследство, чрез устойчиво управление на околната среда.

С оглед на поставената стратегическа цел Общинската програма за опазване на околната среда на община Бяла за периода 2021-2028 г. определя следните стратегически цели:

- **Стратегическа цел 1: Съхраняване на природните ресурси и подобряване на екологичните показатели на територията на общината.**
- **Стратегическа цел 2: Подобряване на състоянието и развитието на инфраструктурата, свързана с опазване на околната среда;**
- **Стратегическа цел 3: Повишаване на институционалния капацитет и обществената ангажираност в опазването на околната среда.**

За да бъде постигната така определената генерална стратегическа цел и поставените 3 стратегически цели са идентифицирани специфични цели, към които да бъдат насочени усилията на общинската политика за опазване на околната среда и за устойчиво и балансирано развитие.

Стратегическа цел 1 :

- Специфична цел 1: Ограничаване изменението на климата, чрез дейности насочени към опазване на околната среда;
- Специфична цел 2: Опазване и подобряване качеството на въздуха;
- Специфична цел 3: Опазване и подобряване качеството на водите;
- Специфична цел 4: Опазване на качеството на земите и почвите;
- Специфична цел 5: Опазване и поддържане на биоразнообразието;

Стратегическа цел 2:

- Специфична цел 1: Екологосъобразно управление на отпадъците
- Специфична цел 2: Развитие на системата за управление качеството на водите;
- Специфична цел 4: Развитие и поддръжка на зелените площи;

Стратегическа цел 3:

- Специфична цел №1: Повишаване на институционалния капацитет на общината;
- Специфична цел №2: Повишаване на обществената информираност и ангажираност.

Така формулираните специфични цели акцентират върху усилията на Общината, насочени към запазване, подобряване и възстановяване на природната среда и развитие на екологичната инфраструктура, водещи до подобряване качеството на живот на населението, привличането на повече туристи и повишаване на възможностите за инвестиции в общинската икономиката.

10. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

Планът за действие към Програмата за опазване на околната среда на Община Бяла за периода 2021 – 2028 г. предвижда изпълнението на конкретни мерки и дейности поотделните компоненти и фактори на околната среда, реализацията на които ще доведат до изпълнение както на законови изисквания, вменени на кмета на Общината, така и до постигане на главните и специфичните цели на Програмата. Крайната цел на изпълнението на плана за действие е подобряване на състоянието на компонентите и факторите на околната среда на територията на община Бяла и здравето на населението.

Планът за действие към настоящата Програма представя необходимите мерки, средства, източниците на финансиране и отговорностите институции, свързани с реализиране на определените приоритети и мерки за тяхното постигане, представен в следващата таблица:

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

Дейности/мерки	Бюджет (хил. лв)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очакван резултат	Индикатор за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	целиви	Водеща	Партньор
Стратегическа цел 1 : Съхраняване на природните ресурси и подобряване на екологичните показатели на територията на общината								
Специфична цел 1: Ограничаване изменението на климата чрез дейности насочени към опазване на околната среда								
1. Създаване на зони за отдих – изграждане на зелени пояси, паркови пространства, рекреационни зони около водоизточници и др. за възстановяване на съществуващите екосистеми и осигуряване на равнопоставен достъп;	Съгласно проект	Общински бюджет, Европейски фондове и други международни и национални финансиращи структури	постоянен	Подобряване на градският микроклимат чрез създаване на благоприятни условия за всекидневен отдих във всички селищни части	м ² съществуващи зелени площи;	м ² обновена/изграде на площ	Община	ПОС 2021 – 2027 г., частни инвестиции
2.Енергийни обследвания и сертифициране на сгради общинска собственост до получаване на удостоверения за енергийни спестявания. Реконструкция и обновяване на съществуваща общинска социална, здравна, спортна, културна, образователна и административна инфраструктура и въвеждане на пакети от енергоспестяващи мерки;	Съгласно проект	Общински бюджет, Европейски фондове и други международни и национални финансиращи структури	До 2028 г.	Подобряване на безопасността и физическите характеристики на градската среда.	-	Бр. енергийни обследвания. Брой реновирани сгради, кв. метра санирана площ; бр. издадени енергийни паспорти;	Община	-
3. Мерки за управление на риска от природни бедствия и за превенция на риска за живота и здравето на населението (в т.ч. повишаване на готовността на населението и	Съгласно проект	Общински бюджет, Европейски фондове и други международни и национални	До 2028 г.	Повишаване на информираността на населението, относно климатичните промени и	-	Брой проведени мероприятия	Община	ПОС 2021 – 2027 г.,

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА БЯЛА 2021 – 2028 г.

Дейности/мерки	Бюджет (хил. лв)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очакван резултат	Индикатор за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	цели	Водеща	Партньор
силите за реагиране в случай на наводнения, пожари, земетресения, и др.) - изграждането на капацитет за действия на отговорните органи и на населението при природни бедствия. Повишаване на степента на информираност на населението за посочените бедствия.		финансиращи структури		създаване на култура и модел на поведение				
4.Изготвяне и изпълнение на проект за ремонт и модернизация на съществуващо и изграждане на ново енергийно ефективно улично осветление във всички населени места от община;	Съгласно проект	Общински бюджет, Европейски фондове и други международни и национални финансиращи структури	До 2028 г.	Подобряване на качеството на транспортното обслужване в общината.	Изготвен проект	Подменено енергийно ефективно	Община	-
5.Подобряване на съществуващата транспортна инфраструктура в общината.	Съгласно проект	Общински бюджет, Европейски фондове и други международни и национални финансиращи структури	ежегодно	Намаляване емисиите на парникови газове, чрез подобряване качеството на транспортното обслужване в общината.	-	Бр. подновени превозни средства	Община	ПОС 2021 – 2027, ПРР 2021 – 2027 г.
6.Повишаване на информираността на населението чрез провеждане на информационни кампании, за ползите от въвеждането на мерки за енергийна ефективност за намаляване на парниковите газове и	10 хил. лв (прогнозно на кампания)	Общински бюджет, Европейски фондове и други международни и национални	ежегодно	Повишаване на информираността на населението, относно климатичните промени и създаване на	-	Брой проведени кампании	Община	НПО, Научни организации, РИОСВ

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА БЯЛА 2021 – 2028 г.

Дейности/мерки	Бюджет (хил. лв)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очакван резултат	Индикатор за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	целеви	Водеща	Партньор
опасностите от климатичните промени с цел създаване на култура и модел на поведение, свързан с опазването на околната среда;		финансиращи структури		култура и модел на поведение				
Специфична цел 2: Опазване и подобряване качеството на въздуха								
7.Провеждане на информационни кампании сред населението за приноса на възгледите към замърсяването на атмосферния въздух в приземния въздушен слой.	Прогнозно - 10 хил. лв. (на кампания)	Общински бюджет, Европейски фондове и други международни и национални финансиращи структури	ежегодно	Намаляване на замърсяването с ФПЧ ₁₀	-	Брой проведени кампании	Община	НПО, научни организации
8.Системно през цялата година машинно миене на основната улична мрежа.	Съгласно план-сметка	Общински бюджет	постоянен	Намаляване на замърсяването с ФПЧ ₁₀ и поддържане на уличната мрежа чиста	-	Брой измивания, кв. метра измита площ	Община	-
9.Благоустрояване на крайпътни и улични пространства.	Съгласно проект	Общински бюджет, Европейски фондове и други международни и национални финансиращи структури	До 2028 г.	Подобряване състоянието на КАВ	Брой разработени проекти	Брой реализирани проекти, кв. метра благоустроени пространства	Община	ПУДООС, НПО, областни администрации
10.Осъществяване на контрол за възстановяване на улици и тротоари при ремонт / изграждане на елементи на техническата инфраструктура.	-	В рамките на контролната дейност на общината	постоянен	Недопускане на замърсявания, водещи до увеличаване на пътния нанос или	Контрол за Недопускане замърсяването на въздуха	Брой извършени проверки, бр. съставени констативни протоколи	Община	-

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА БЯЛА 2021 – 2028 г.

Дейности/мерки	Бюджет (хил. лв)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очакван резултат	Индикатор за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	цели	Водеща	Партньор
				ветрово запрашаване				
11.Контрол за недопускане замърсяване от строежите, вкл. по спазването на маршрутите за транспортиране на отпадъците от строителните обекти.	-	В рамките на контролната дейност на общината	постоянен	Недопускане на замърсявания, водещи до увеличаване на пътния нанос или ветрово запрашаване	Контрол за Недопускане замърсяването на въздуха	Брой извършени проверки, бр. съставени констативни протоколи	Община	-
Специфична цел 2: Опазване и подобряване качеството на водите								
12. Ежегодно възлагане на машинно и ръчно почистване на речни корита, дерета и отводнителни канали.	Съгласно проект (прогнозно 150 хил. лв.)	Общински бюджет, Европейски фондове и други международни и национални финансиращи структури	ежегодно	Подобряване състоянието на водите и превенция от наводнения	-	Кв.м почистена площ	Община	-
13.Поддържане проводимостта на оттоците и дъждоприемните шахти.	Съгласно план-сметка	Общински бюджет	постоянен	Подобряване състоянието на водите и превенция от наводнения	-	Бр. проверки, обследвани и почистени райони	Община	ВиК Оператор
14.Периодично изследване качеството на водата на включените в регистъра местни водоизточници.	Съгласно проект	Общински бюджет	ежегодно	Подобряване състоянието на водите		Протоколи от измерване	РЗИ	Община, БДДР
Специфична цел 3: Опазване на качеството на земите и почвите;								
15.Възстановяване на почвеното плодородие на установените нарушени терени; почистване и рекултивация на нарушени терени.	Съгласно проект	Общински бюджет, Европейски фондове и други	До 2028 г.	Опазване чистотата на почвите, водите и въздуха	Контрол на осъществяването на техническа и	Брой закрити и рекултивирани сметища за периода	Община	РИОСВ

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА БЯЛА 2021 – 2028 г.

Дейности/мерки	Бюджет (хил. лв)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очакван резултат	Индикатор за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	цели	Водеща	Партньор
		международни и национални финансиращи структури		възстановяване на функциите на почвените	биологична рекултивация			
16.Ограничаване на строителството в зелените площи и покритие на градските райони с растителност чрез общите устройствени планове (ОУП) на населените места.	-	Държавен бюджет	постоянен	Намалени площи със „запечатани“ почви в зелените площи; Адаптиране към климатичните промени.	Брой реализирани ОУП, и площи в градските райони, покрити с растителност.	Общ брой реализирани ОУП, съобразени с мярката.	Общини	-
17.Провеждане на информационни кампании, свързани с популяризиране на въпросите за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите.	Прогнозно - 10 хил. лв. (на кампания)	Държавен бюджет – МОСВ, областни/общински и бюджети	ежегодно	Информирани и ангажирани общественост, земеделски стопани и дребен бизнес по въпросите, свързани с опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите	брой на проведените семинари/информационни кампании	Брой проведени информационни кампании за периода	Общини	НПО, Научни организации
18.Засилване на контрола върху спазване на забраната за палене на стърнища.	Служебен агажимент	-	Ежегодно	Предотвратена загуба на органично вещество следствие от незаконно	Недопускане на пожари в стърнища	Брой проверки, Брой изпратени предписания Брой санкции за периода	Община	Областни управители, РИОСВ

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА БЯЛА 2021 – 2028 г.

Дейности/мерки	Бюджет (хил. лв)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очакван резултат	Индикатор за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	цели	Водеща	Партньор
				палене на стърница.				
Специфична цел 4: Опазване и поддържане на биоразнообразието								
19.Провеждане на информационни кампании с цел запознаване на населението в общината с биологичното разнообразие на нейната територия, както и с неговия природозащитен и законов статут и начините за опазването му;	Прогнозно - 10 хил. лв. (на кампания	Държавен бюджет – областни/общински и бюджети	Ежегодно	Опазване на биологичното разнообразие	-	Бр. проведени кампании/семинари	Община	НПО, Научни организации
20. Изготвяне на годишни справки за издадените разрешителни за добив на лечебни растения.	Служебен ангажимент	-	ежегодно	Опазване на ресурсите от лечебни растения	-	Брой издадени разрешителни	Община	-
Стратегическа цел 2: Подобряване на състоянието и развитието на инфраструктурата, свързана с опазване на околната среда								
Специфична цел 1: Екологосъобразно управление на отпадъците								
21.Насърчаване на домашното компостиране. Безвъзмездно предоставяне на домакинствата на компостери за зелени и други биоотпадъци	15	Бюджет на община, ПОС 2021- 2027, безлихвен заем ПУДООС	Ежегодно до 2028 г.	Предотвратени зелени и други биоотпадъци	Брой предоставени компостери на домакинствата през всяка от годините на програмата	Броят на домакинствата, на които са предоставени компостери	Община	домакинствата
22. Намаляване на отпадъците от хартия и други офис консумативи,	5	Бюджет на общини,	до 2028	Мерките за „електронно	Изпълнени проекти за	Предотвратени отпадъци от	Общини	Държавни и общинска

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА БЯЛА 2021 – 2028 г.

Дейности/мерки	Бюджет (хил. лв)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очакван резултат	Индикатор за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	цели	Водеща	Партньор
чрез изпълнение на националните и секторни програмни документи за „електронно управление“		„Програма за техническа помощ 2021-2027“		управление“ са реализирани в пълен обхват	електронно управление	офис хартия и съпътстващи консумативи, материали и услуги		администрация
23. Изграждане на нови и разширяване на съществуващите системи за разделно събиране на битови отпадъци .	10	ПОС 2021-2027, общински бюджет	01/2022-12/2028	Изградена нова система и разширена съществуваща система за разделно събиране на битови отпадъци	Изготвено проектно предложение и сключен договор с бенефициент и	Изградени нови системи или разширени съществуващи системи	Общини, РСУО	УО на ПОС
24. Широко информирание на населението за точните местонахождения на площадките за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци, вид и количество на отпадъците, които да се оставят на тези площадки и др.	1	Общински бюджет	01/2022 - 11/2028	Обществеността е информирана относно местонахождението на площадките за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци и вида и количествата на отпадъците, които могат да бъдат предавани	Публикуване на интернет страницата на общината информация за местонахождението на площадките за разделно събрани отпадъци и вида и количествата на събираните отпадъци до	Публикуване на интернет страниците си информация за местонахождението на площадките за разделно събрани отпадъци и вида и количествата на събираните отпадъци	Общини	-

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА БЯЛА 2021 – 2028 г.

Дейности/мерки	Бюджет (хил. лв)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очакван резултат	Индикатор за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	цели	Водеща	Партньор
					12.2021 г. и актуализиран ето и.			
25.Провеждане на информационните кампании сред обществеността, относно ОО и МРО	2	Общински бюджет	Ежегодно до 2028	Увеличаване на количествата разделно събрани отпадъци	Брой проведени информацио нни кампании	Повишена информираност а на обществеността по въпросите на управлението на МРО, отчетена при проучвания на общественото мнение	Община	ОО
26.Периодично почистване на локално образувани натрупвания на отпадъци на нерегламентирани за целта места.	20	Общински бюджет	Постоянен	Предотвратяване замърсяването с отпадъци	Брой нерегламенти рани замърсявания	% или брой намаление нерегламентиран и замърсявания	Община	-
Специфична цел 2: Развитие на системата за управление качеството на водите;								
27.Реализиране на проект за рехабилитация/доизграждане на водоснабдителна мрежа за гр. Бяла	Съгласно проект	Общински бюджет, Европейски фондове и други международни и национални финансиращи структури	До 2028 г.	Подобряване състоянието на водопроводната система	Изпълнение на проект за рехабилитац ия/доизгражд ане	Лм рехабилитирана/ доизградена мрежа	Община, ВиК оператор	ПУДООС, ПОС 2021 – 2028 г.
28.Изграждане на канализационна мрежа за населените места на община .	Съгласно проект	Общински бюджет, Европейски фондове и други	До 2028 г.	Елиминиране замърсяването на почвите и повърхностните	Изпълнение на проект	Лм изградена мрежа	Община, ВиК оператор	ПУДООС, ПОС 2021 – 2028 г.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА БЯЛА 2021 – 2028 г.

Дейности/мерки	Бюджет (хил. лв)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очакван резултат	Индикатор за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	цели	Водеща	Партньор
		международни и национални финансиращи структури		подземните водни тела от дифузни източници на замърсяване				
Специфична цел 4: Развитие и поддръжка на зелените площи								
29.Поддържане и изграждане на зелени площи, резитба и отсичане на дървета на територията на община Бяла	Съгласно годишен бюджет	Общински бюджет	ежегодно	Поддържане на естетична и здравословна околна среда	-	Поддържане на естетична и здравословна околна среда	Община	-
30. Изграждане и поддържане на публичен регистър на озеленените площи на дълготрайни декоративни дървета и на дървета с историческо значение.	Съгласно годишен бюджет	Общински бюджет	До 2028 г.	Поддържане на естетична и здравословна околна среда	-	Създаден регистър	Община	-
31.Създаване и Обогаляване на вътрешнокварталните паркове и градини и системното им поддържане във всички населени места.	Съгласно годишен бюджет	Общински бюджет	ежегодно	Поддържане на естетична и здравословна околна среда	-	Кв.м изградена зелена площ	Община	-
Стратегическа цел №3 Повишаване на институционалния капацитет и обществената ангажираност в опазването на околната среда.								
Специфична цел №1: Повишаване на институционалния капацитет на общината								
32.Запазване на високото ниво на квалификация на служителите чрез системи от обучения, вкл. на новопостъпващите в сектора	2	Общински бюджет, Европейски фондове и други международни и национални финансиращи структури	До 2028 г.	Повишаване административния капацитет на общинската администрация	-	Бр. обучения/семинар и	Община	-

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА БЯЛА 2021 – 2028 г.

Дейности/мерки	Бюджет (хил. лв)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очакван резултат	Индикатор за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	цели	Водеща	Партньор
33. Назначаване на допълнителни служители в общинската администрация, занимаващи в основно с опазване на околната среда в т.ч. с управлението на отпадъците		Общински бюджет, Програми за осигуряване на заетост	До 2028 г.	Подобряване на административния капацитет	-	Бр. назначени	Община	-
<i>Специфична цел №2: Повишаване на обществената информираност и ангажираност</i>								
34. Публикуване ежегодно на интернет страницата на общината на отчет за изпълнението на приетите от Общински съвет – Бяла стратегически и програмни документи – Програма за управление на отпадъците, ПООС и др.	-	-	ежегодно	Повишаване на обществената информираност		Повишаване на обществената информираност	Община	-
35. Своевременно разпространяване на актуална информация за околната среда сред обществеността, в т.ч. за напредъка по проекти в областта на околната среда	-	-	ежегодно	Повишаване на обществената информираност	Публикувана информация,	Бр. информационни кампании/семинари, бр. бродушири, дипляни и др.	Община	НПО, общественост
36. Осигуряване на публично участие в планове и програми, свързани с околната среда.	-	-	Постоянен	Повишаване на обществената информираност	Публикувана информация,	Бр. информационни кампании/семинари, бр. бродушири, дипляни и др.	Община	НПО, общественост
37. Организирана база данни в областта на опазването на околната	Съгласно проект	Общински бюджет, Европейски	До 2028 г.	Повишаване на обществената информираност	Публикувана информация	Създадена база данни	Община	-

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА БЯЛА 2021 – 2028 г.

Дейности/мерки	Бюджет (хил. лв)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очакван резултат	Индикатор за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	цели	Водеща	Партньор
среда, лесно достъпна за обществеността.		фондове и други международни и национални финансиращи структури						
38. Ежегодно организиране на информационни кампании за опазване на околната среда – международен ден на земята и опазването на околната среда, европейски ден без автомобили, разделно събиране на масово разпространени отпадъци и др.	Съгласно проект	Общински бюджет, Европейски фондове и други международни и национални финансиращи структури	ежегодно	Повишаване на обществената информираност	Публикувана информация	Бр. информационни кампании/семинари, бр. бродушири, дипляни и др.	Община, организации по оползотворяване	НПО, граждани

11. АКТУАЛИЗАЦИЯ ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА

1. Мониторинг, контрол, оценка и актуализация на общинската програма за опазване на околната среда

За да бъдат реализирани поставените с програмата задачи и постигнати заложените в нея цели е нужно предложените действия на Общината по опазване на околната среда да бъдат еднакво добре приети от Общинския съвет, общинското ръководство и съответните секторни специалисти. Изпълнението на конкретните мерки и дейности, които водят до постигане на планираните цели и действия са задължение отдел „Общинска собственост“.

В съответствие с изискванията на чл. 79, ал. 5 от Закона за опазване на околната среда, Кметът на Общината ежегодно внася в общинския съвет отчет за изпълнението на програмата, а при необходимост – и предложения за нейното допълване и актуализиране. В тази връзка в настоящата програма се предлага отчетът да се изготвя и внася в Общинския съвет до 31 март всяка година заедно с информацията за изпълнението на Общинската програма за управление на отпадъците през предходната календарна година. Екземпляр от двата отчета се представя за информация и в РИОСВ Русе.

Наблюдението и оценката на ОПООС ще се извършва с оглед постигането на ефективност и ефикасност от изпълнението ѝ. Предметът на наблюдение включва изпълнението на целите и приоритетите на Програмата, организацията и методите на изпълнение, прилагани от съответните административни структури, организациите и юридическите лица, участващи в изпълнението им. Наблюдението, както и изпълнението на програмата е отговорност на Кмета на Общината и отдел „Общинска собственост“.

В процеса на наблюдение Общинската администрация осигурява спазването на принципите за партньорство, публичност и прозрачност. Наблюдението е важен елемент, който позволява да се засили или намали активността в конкретна насока, да се предприемат коригиращи действия, ако напредъкът е неудовлетворителен или ако условията се изменят.

2. Контрол по изпълнение на програмата

Контролът върху изпълнението на Общинската програма за опазване на околната среда се извършва от Общинския съвет на Община Бяла. Кметът представя пред Общинския съвет всяка година отчет за изпълнението на програмата, който се предоставя и на РИОСВ-Русе.

Информация за изпълнението на Общинската програма за опазване на околната среда на Община Бяла под формата на годишен отчет ще се публикуват ежегодно на интернет страницата на Община Бяла с цел информиране на обществеността.

3. Актуализация на програмата и допълване

Член 79, ал.5 ЗООС регламентира, че общинските програми за опазване на околната среда могат да бъдат допълвани и актуализирани при необходимост.

Необходимост от актуализацията на Програмата за опазване на околната среда на Община Бяла може да възникне основно поради следните причини:

- в резултат от въздействието на „външни“ фактори като например промени в изискванията на европейското и българското законодателство, които налагат промяна в заложените стратегически и програмни цели в областта на опазването на околната среда и в съответните програмни мерки;
- поради неизпълнение или значително изоставане в изпълнението на програмните мерки;
- при констатации за отклонение в набелязаните тенденции на целевите индикатори, въпреки изпълнението на основните пакети от приоритетни мерки, което налага прилагането на допълнителни мерки към вече приетите или вместо някои от приетите мерки, които не дават очаквания предварително резултат.

Законодателството (Закон за управление на отпадъците, Закон за чистотата на атмосферния въздух, Закон за почвите) регламентира, че програмите за управление на отпадъците, програмите за намаляване нивата на замърсителите и за достигане наутвърдените норми (изготвят се в случаите, когато в даден район общата маса на емисиите довежда до превишаване на нормите за вредни вещества (замърсители) в атмосферния въздух) и програмите за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите за общините са неразделна част от Общинската програма за опазване на околната среда на дадената община.

Мерките от плановете за действие на горепосочените програми, са неразделна част от съответната общинска програма за опазване на околната среда.

При необходимост от актуализация на Общинската програма за опазване на околната среда на Община Бяла отдел „Общинска собственост“ ще организира и възложи разработването на същата. Актуализацията на Програмата трябва да премине на процедури на обществени консултации и да се приложи законодателството за екологична оценка на плановете и програми, и едва след приключването им – да се приеме от Общински съвет – Бяла.

Измененията, допълненията и актуализацията на Общинската програма за опазване на околната среда се приемат от Общински съвет – Бяла по предложение на Кмета на Общината.

12. СПИСЪК НА ПУБЛИКАЦИИТЕ, ДОКУМЕНТИТЕ, ПРОУЧВАНИЯТА, ИЗПОЛЗВАНИ ЗА ИЗРАБОТКА НА ПРОГРАМАТА

1. Закон за опазване на околната среда (ДВ, бр. 91/25.09.2002г., посл. изм. и доп., ДВ бр.21 от 12 Март 2021 г.);
2. Закон за чистотата на атмосферния въздух (ДВ. бр. 45 от 28.05.1996г., посл. изм., и доп. ДВ бр. 18 от 2 Март 2021 г.);
3. Закон за управление на отпадъците /ЗУО/ (обн. ДВ бр. 53 от 13 юли 2012г., изм. и доп. бр. 19 от 5 Март 2021 г.)
4. Закон за водите /ЗВ/ (обн. ДВ, бр. 67 от 27.07.1999г. изм. и доп. бр.17 от 26 февруари 2021 г.)
5. Закон за почвите /ЗП/ (обн. ДВ, бр. 89 от 06.11.2007г., изм. ДВ, бр. 98 от 27 ноември 2018г.)
6. Закон за лечебните растения /ЗЛР/ (Обн. ДВ, бр. 29 от 07.04.2000 г, изм. и доп. ДВ бр.17 от 26 февруари 2021г.)
7. Закон за защитени територии /ЗЗТ/ (Обн. ДВ. бр. 133 от 11.11.1998г., изм. и доп. ДВ бр.21 от 12 март 2021 г.)
8. Закон за биологичното разнообразие /ЗБР/ (Обн. ДВ. Бр.77 от 9.08.2002г., изм. и доп. ДВ бр. 27 ноември 2018 г.);
9. Закон за защита от шума в околната среда (обн. ДВ, бр. 101 от 27 Ноември 2020 г.)
10. Общинска програма за опазване на околната среда на община Бяла, 2015-2020 г.
11. Общински план за развитие на Община Бяла 2014 – 2020 г
12. Общ устройствен план на Община Бяла
13. Доклад за екологична оценка на ОУП на Община Бяла, 2017 г.
14. Регионални доклади за състоянието на околната среда на РИОСВ – Русе;
15. План за управление на речните басейни в Дунавски район (ПУРБ) 2016 – 2020 г.
16. План за управление на риска от наводнения в Дунавския район (ПУРН) 2016 – 2020 г.
17. Бюлетени за качеството на водите в Дунавския район
18. Бизнес план на ВиК Русе ЕООД, 2017 – 2021 г.;
19. Доклади и анализи, РЗИ – Русе;
20. Статистически данни от НСИ;
21. Национален доклад за състоянието на околната среда, 2018 г. – НСИ;
22. Годишен доклад на Регионална система за управление на отпадъците – Регион Бяла/Борово;
23. Комплексно разрешително №499-Н0/2014 г. на Община Бяла за „Регионално депо за неопасни отпадъци за общините Бяла, Борово, Две могили, Ценово, Полски Тръмбеш и Опака.
24. Климатични райони на България и техният климат; Л. Събев, Св. Станев,

25. Климатични справочник на България, Институт по метеорология и хидрология - БАН, 1983 г
26. Национален план за управление на отпадъците 2021 – 2028 г. (проект!)
27. Национална програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвата, 2020 – 2030 г.
28. Регистър на свлачищните райони в България, Геозащита Плевен ЕООД;
29. Регистър защитени територии и зони, ИАОС
30. Официален сайт на Натура 2000;
31. Наредба №1 за опазване и поддържане на обществения ред, контрола относно шума, чистотата и околната среда на територията на община Бяла;
32. Наредба №11 за управление на отпадъците на територията на община Бяла;
33. Информация от община Бяла;